

Omgevingsanalyse 2022 Eerstelijnszone Mechelen-Katelijne

Voorwoord

De omgevingsanalyse van Eerstelijnszone Mechelen-Katelijne bestaat uit 3 delen

Deel I Kwantitatieve Omgevingsanalyse

Voor de kwantitatieve omgevingsanalyse hebben we het Destep model gevolgd zoals dit ons door Vivel werd aangeleverd. We hebben kwantitatieve gegevens voor onze eerstelijnszone gezocht in de voorgestelde databases en hebben telkens kort vermeld wat ons in deze gegevens opviel voor onze ELZ. In het laatste hoofdstuk hebben we nog eens samengevat welke cijfers er voor ons het meest uitsprongen.

Deel II Kwalitatieve Omgevingsanalyse

Voor de kwalitatieve omgevingsanalyse hebben we samengewerkt met Dr. Lieve Van Nieuwenhuysen en Annelies De Bruyne van de onderzoeksgroep “#lkzorgook” van de Thomas More Hogeschool vestiging Mechelen. We hebben aan hen onze kwantitatieve omgevingsanalyse voorgelegd. Zij bestudeerden deze cijfers met een academische bril en lichtten er vier elementen uit, waarrond zij een aantal vragen formuleerden: migratie, kwetsbaarheden, onder registratie en netwerken. Deze vragen hebben we op onze Denk- en Doedag van oktober 2022 besproken met onze ganse Zorgraad. De kwalitatieve omgevingsanalyse is een neerslag van wat er uit deze bespreking gekomen is.

Deel III Consensusworkshop aan de hand van het Scirocco-Model.

In juli 2022 hebben we met onze Zorgraad ook een Consensusworkshop georganiseerd, die aangeboden werd door VIVEL en begeleid werd door Sjoert Holtackers en Solveig Wallyn. Als voorbereiding hebben een aantal leden de bevraging ingevuld over de twaalf dimensies van geïntegreerde zorg (Scirocco model). Op de consensusworkshop hebben we hier vier dimensies uitgelicht en op een interactieve manier besproken. In dit derde gedeelte van de omgevingsanalyse brengen we verslag van de voornaamste conclusies van die boeiende dag.

Doelstelling

We hebben in deze drie delen heel veel materiaal verzameld, waarmee we ons willen verhouden in de komende jaren - maar ook nu al als we ons huidig beleidsplan verder vorm geven. We verwachten dat dit materiaal ons kompas kan zijn en dat we dankzij deze omgevingsanalyse gefundeerde keuzes kunnen maken.

We willen zeker en vast dit materiaal gebruiken als uitgangspunt voor het schrijven van een nieuw beleidsplan in de loop van volgend jaar.

DEEL I: Kwantitatieve omgevingsanalyse 2022

1. **Inhoudsopgave**

1. Inhoudsopgave	3
2. Inleiding	5
3. Demografische ontwikkelingen	6
3.1. <u>Bevolking algemeen</u>	
3.1.1. Bevolking en bevolkingsdichtheid	
3.1.2. Loop van de bevolking (geboorte en sterfte, verhuisbewegingen)	
3.1.3. Leeftijdsverdeling	
3.1.4. Demografische coëfficiënten (groene druk, grijze druk en familiale zorgindex)	
3.1.5. De ouderenpopulatie en prognose	
3.2. <u>Bevolking diversiteit</u>	
3.2.1. Bevolking naar nationaliteit en herkomst	
3.2.2. Indeling nationaliteitsgroepen	
3.2.3. Nieuwkomers	
3.3. <u>Huishoudens</u>	
3.3.1. Huishoudtypes	
3.3.2. Eigenschappen van de huishoudens	
3.4. <u>Gezondheid en zorg</u>	
3.4.1. Gezondheidstoestand	
3.4.2. Preventieve gezondheid	
4. (Sociaal-)Economische ontwikkelingen	33
4.1. <u>Inkomens</u>	
4.1.1. Fiscaal inkomen	
4.1.2. Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering	
4.1.3. (Equivalent) leefloon	
4.2. <u>Socio-economische positie</u>	
4.2.1. Socio-economische positie	
4.2.2. Niet-werkende werkzoekenden	
4.3. <u>Betalingsmoeilijkheden</u>	
4.4. <u>Risicokenmerken van leerlingen</u>	
4.4.1. Risicokenmerken gewoon basisonderwijs	
4.4.2. Risicokenmerken gewoon secundair onderwijs	
4.4.3. Vroegtijdige schoolverlaters	
5. Sociaal-culturele ontwikkelingen	44
5.1. <u>Informeel Zorg</u>	
5.2. <u>Vrijwilligerswerk en sociaal culturele initiatieven</u>	
5.3. <u>Sport en vrije tijd</u>	

6. Technologische ontwikkelingen	47
6.1. <u>Percentage rechthebbenden in de ziekteverzekering met een globaal medisch dossier</u>	
6.2. <u>Barometer van de informatiemaatschappij</u>	
6.3. <u>Technologie in ELZ Mechelen-Katelijne</u>	
7. Ecologische ontwikkelingen	51
7.1. <u>Wonen</u>	
7.1.1. Bebouwingsgraad	
7.1.2. Woongelegenheden	
7.1.3. Huurders en eigenaars	
7.2. <u>Sociaal Wonen</u>	
7.2.1. Sociale huurwoningen en kandidaat-huurders	
7.2.2. Bindend sociaal objectief	
7.3. <u>Basisuitrusting van de wijk/buurt</u>	
7.4. <u>Zorgaanbod</u>	
7.4.1. Woonzorgcentra	
7.4.2. Dagverzorgingscentra	
7.4.3. Gepresteerde uren gezinszorg en aanvullende thuiszorg	
7.4.4. Centra voor kortverblijf	
7.4.5. Huisartscontact	
7.4.6. Gespecialiseerde voorzieningen	
7.4.7. Aanbod eerstelijns gezondheidszorg	
7.4.8. Welzijnsactoren in ELZ Mechelen-Katelijne	
7.5. <u>Welzijnsaanbod</u>	
7.5.1. Aanbod kinderopvang	
7.5.2. Erkende lokale dienstencentra	
7.6. <u>Milieu-indicatoren</u>	
8. Politieke ontwikkelingen	76
8.1. <u>Er was eens...</u>	
8.2. <u>Centrumstad versus landelijke gemeente</u>	
8.3. <u>Verandertraject Zorgraden</u>	
9. INZICHTEN	78

2. Inleiding

Zoals in het voorwoord aangehaald, hebben we voor de kwantitatieve omgevingsanalyse het Destep model gevolgd zoals dit ons door Vivel werd aangeleverd. We hebben kwantitatieve gegevens voor onze eerstelijnszone gezocht in de voorgestelde databases en hebben telkens kort vermeld wat ons in deze gegevens opviel voor onze ELZ.

Het **DESTEP model** is geordend volgens 6 rubrieken, zoals de 6 letters in Destep doen vermoeden. Wij hebben deze kwantitatieve omgevingsanalyse geordend volgens deze 6 hoofdstukken: De cijfers op gebied van **D**emografische ontwikkelingen, op gebied van (sociaal)**E**conomische ontwikkelingen, **S**ociaal-culturele ontwikkelingen, **T**echnologische ontwikkelingen, **E**cologische ontwikkelingen en **P**olitieke ontwikkelingen.

In het laatste hoofdstuk – Inzichten - hebben we nog eens samengevat welke cijfers er voor ons het meest uitsprongen.

We hebben steeds de cijfers die we vonden over onze eerstelijnszone, afgezet tegen de cijfers voor het Vlaamse Gewest.

3. Demografische ontwikkelingen

Dit hoofdstuk belicht een aantal algemene bevolkingskenmerken en gaat in op de diversiteit binnen de 2 gemeenten. Daarnaast komen ook de samenstelling van de huishouden en een aantal gezondheids(zorg)aspecten aan bod.

3.1. Bevolking algemeen

Dit thema gaat in op de bevolkingsdichtheid, loop van de bevolking, leeftijdsverdeling, demografische coëfficiënten en de ouderenpopulatie in de gemeenten van ELZ Mechelen-Katelijne. Deze indicatoren worden telkens afgezet tegen het gemiddelde van het Vlaams gewest.

Uit wat volgt blijkt dat de bevolkingsdichtheid van de Eerstelijnszone Mechelen-Katelijne, die van het Vlaams gewest aanzienlijk overstijgt.

3.1.1. Bevolking en bevolkingsdichtheid

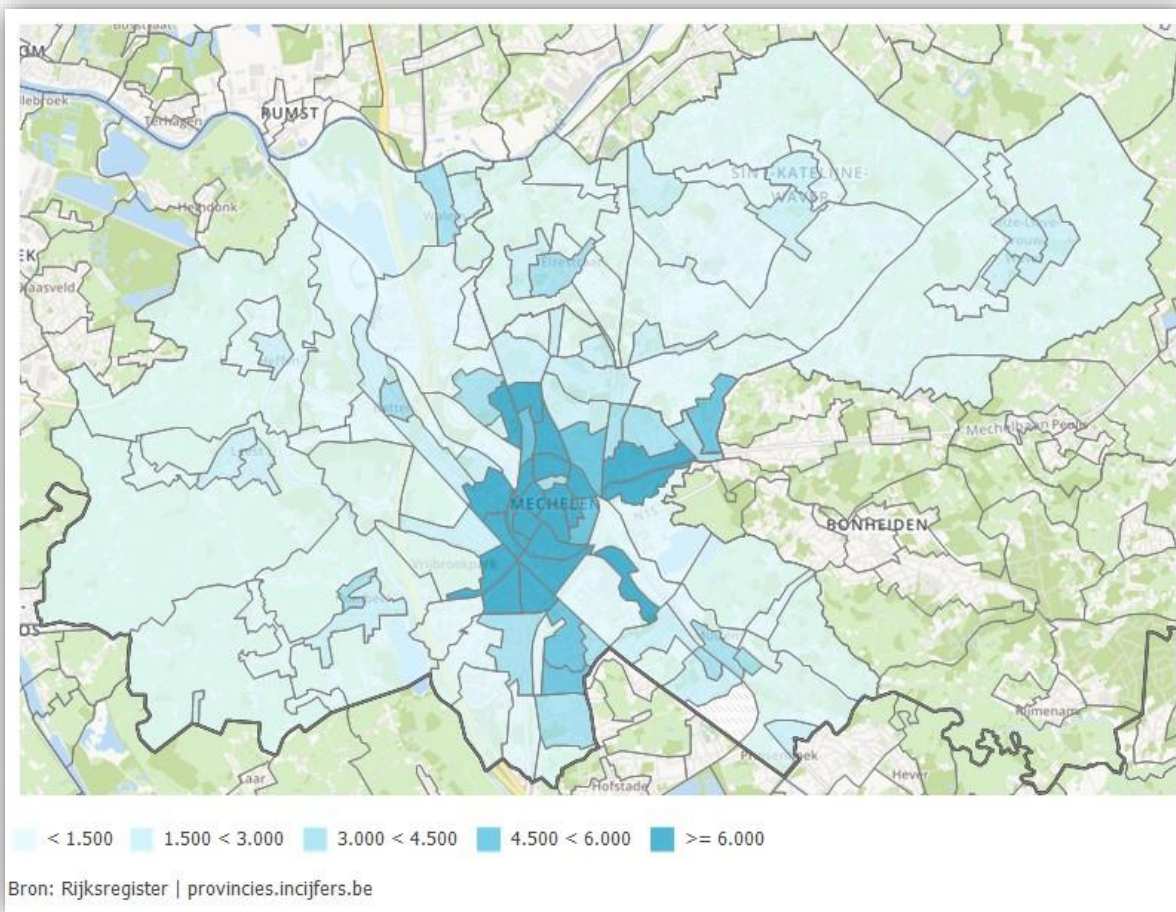
In de gemeenten in het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne woonden op 1/1/2021 108.523 inwoners (Tabel 1). De bevolkingsdichtheid bedraagt voor het totaal van de ELZ 1.065 inwoners per km². Dit is hoger dan de bevolkingsdichtheid van het Vlaams Gewest.

Tabel 1 | Inwoners en bevolkingsdichtheid (2021)

	totale bevolking [aantal]	bevolkingsdichtheid [per km ²]
Mechelen	87.307	1.327
Sint-Katelijne-Waver	21.216	587
Mechelen-Katelijne	108.523	1.065
Vlaams Gewest	6.666.912	489

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De realiteit in het verstedelijkte Mechelen en het meer landelijke Sint-Katelijne-Waver is heel verschillend en ook binnen Mechelen zien we een groot verschil tussen de wijken van de verstedelijkte stadskern en een aantal landelijke deelgemeentes als bvb. Leest, Hombeek en Heffen.

3.1.2. Loop van de bevolking (geboorte en sterfte, verhuisbewegingen)

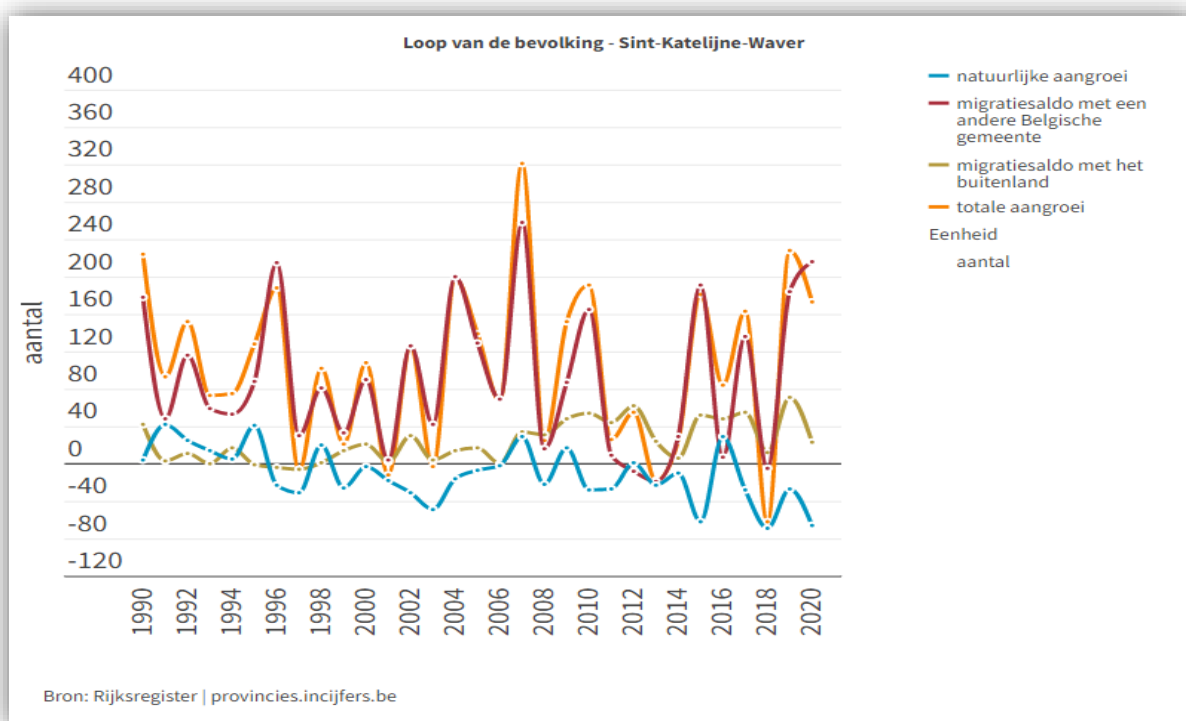
De bevolking fluctueert elk jaar door geboorte en sterfte. Het verschil tussen het aantal geboortes en het aantal sterftes noemen we het natuurlijk saldo of de natuurlijke aangroei. Deze aangroei kan ook negatief zijn. In Mechelen werden in 2020 1.020 personen geboren en stierven er 793. Het natuurlijk saldo bedroeg dus 227. In Sint-Katelijne-Waver telden we 194 geboortes en 260 sterftes. Dit komt op een natuurlijk saldo van -66.

Naast geboorte en sterfte, heeft ook migratie impact op de bevolkingsevolutie. Doorgaans is de impact daarvan ook groter. Iemand kan verhuizen naar of komen van een andere gemeente in België of verhuizen naar of komen van het buitenland. Het migratiesaldo met het buitenland van Mechelen of Sint-Katelijne-Waver is dan het aantal verhuizers naar Mechelen of Sint-Katelijne-Waver vanuit het buitenland verminderd met het aantal verhuizers vanuit respectievelijk Mechelen of Sint-Katelijne-Waver naar het buitenland. Dit saldo bedroeg in 2020 460 voor Mechelen en 23 voor Sint-Katelijne-Waver. Een positief internationaal migratiesaldo betekent dat er meer mensen instroomden vanuit het buitenland dan er vertrokken. Een negatief saldo betekent dat er meer mensen vertrokken het buitenland dan er toekwamen. Het migratiesaldo met andere Belgische gemeenten wordt op dezelfde manier berekend (immigratie vanuit een

andere Belgische gemeente min de emigratie naar een andere Belgische gemeente), en bedroeg in 2020 -699 voor Mechelen en 216 voor Sint-Katelijne-Waver.

De som van het natuurlijk, het intergemeentelijk en het internationaal migratiesaldo is de totale aangroei. Wanneer deze aangroei positief is, neemt het aantal inwoners toe. Een negatieve aangroei zorgt voor een daling van het inwonersaantal. In 2020 bedroeg deze bevolkingsgroei in Mechelen -12 en in SintKatelijne-Waver 173. Op grafiek 1 en grafiek 2 kan je de jaarlijkse evolutie hiervan aflezen.

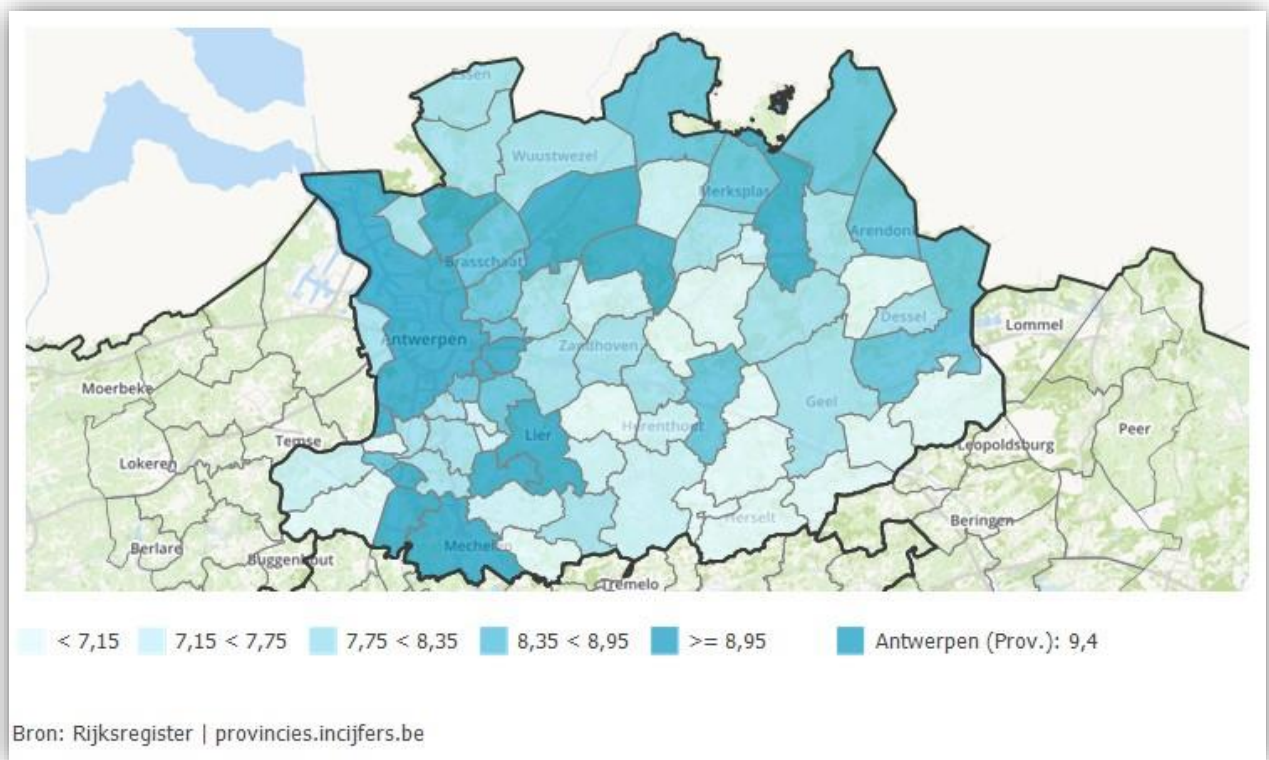
Tabel | Loop van de bevolking, per 1.000 inwoners (2020)

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
natuurlijke aangroei per 1.000 inwoners	2,6	-3,1	-0,1	-1,1
migratiesaldo met een andere Belgische gemeente per 1.000 inwoners	-8,0	10,2	-0,3	1,8
migratiesaldo met het buitenland per 1.000 inwoners	5,3	1,1	3,5	2,9
totale aangroei per 1.000 inwoners	-0,1	8,2	3,2	3,6

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Naast migraties tussen Mechelen of Sint-Katelijne-Waver en andere Belgische gemeenten of het buitenland, wordt er natuurlijk ook verhuisd binnen de gemeenten zelf. Die verhuizingen zijn niet opgenomen in de migratiesaldi. Bij de berekening van de woonstabiliteit worden ze wel meegerekend. De woonstabiliteit geeft aan hoeveel mensen hetzelfde adres hebben als het jaar ervoor, uitgedrukt als percentage van het totaal aantal inwoners. In Mechelen is dat 90,4%, in Sint-Katelijne-Waver 92,4%. Dat wil zeggen dat 9,6% van de inwoners van Mechelen verhuisd is in het laatste jaar en 7,6% van de inwoners van Sint-Katelijne-Waver. In Antwerpen (Prov.) is dat 9,4%. Onderstaande kaart geeft deze waarde voor alle gemeenten van Antwerpen (Prov.).

Kaart | Verhuisd in het afgelopen jaar, % t.o.v. alle inwoners (2021)

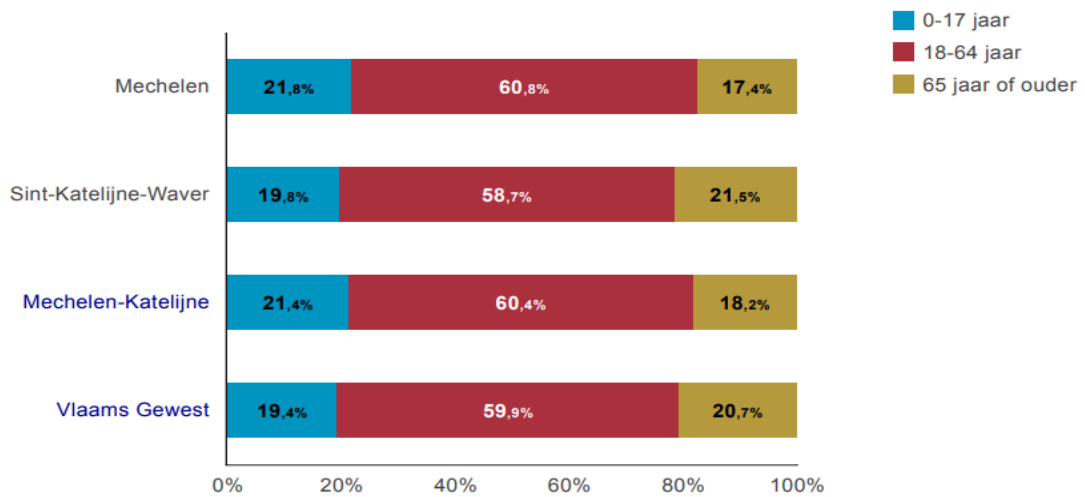

Tot slot kijken we naar de verwachte bevolkingsevolutie. De bevolking in Mechelen zou evolueren van 87.307 in 2021 tot 92.057 in 2035. In Sint-Katelijne-Waver wordt een evolutie verwacht van 21.216 in 2021 tot 22.034 in 2035. Deze bevolkingsprognose is afkomstig van Statistiek Vlaanderen en maakt een inschatting van de toekomstige bevolking in een gemeente op basis van trends in het verleden en de verwachte evolutie daarvan.

3.1.3. Leeftijdsverdeling

21,4 % van de bevolking in ELZ Mechelen-Katelijne is jonger dan 18 jaar. 60,4% van de bevolking is tussen 18 en 64 jaar. 18,2% van de bevolking is 65 jaar of ouder. In vergelijking met het Vlaams Gewest heeft de ELZ Mechelen-Katelijne een groter aandeel jongeren, een groter aandeel bevolking op beroep actieve leeftijd en een kleiner aandeel ouderen.

Grafiek 1 | Inwoners naar leeftijdsgroep, % t.o.v. alle inwoners (2021)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

3.1.4. Demografische coëfficiënten (groene druk, grijze druk en familiale zorgindex)

Een laatste manier om inzicht te krijgen in de leeftijdsstructuur van de bevolking is aan de hand van de demografische coëfficiënten groene druk, grijze druk en familiale zorgindex (Tabel 2). Ze geven telkens een verhouding weer tussen de verschillende leeftijdsgroepen in de bevolking. De **groene druk** geeft de verhouding van de jongeren (0-19 jaar) op de bevolking van 20 tot 64 jaar. De groene druk geeft aan hoeveel kinderen en jongeren er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroeps actieve leeftijd. Bij een hogere groene druk zijn er dus relatief meer jongeren in vergelijking met de bevolking van 20 tot 64 jaar. In 2021 waren er in ELZ Mechelen-Katelijne voor 100 personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar 40,4 jongeren.

De groene druk is groter in ELZ Mechelen-Katelijne dan in het Vlaams Gewest.

De **grijze druk** geeft de verhouding weer van het aantal ouderen (65 jaar of ouder) op het aantal inwoners op beroeps actieve leeftijd (20-64 jaar). De grijze druk geeft aan hoeveel ouderen er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroeps actieve leeftijd. Bij een hogere grijze druk zijn er dus relatief meer ouderen in vergelijking met de 20 tot 64-jarigen. In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne is de verhouding ouderen/mensen op beroeps actieve leeftijd 31,2: per 100 mensen op beroeps actieve leeftijd zijn er 31,2 65-plussers.

De grijze druk in ELZ Mechelen-Katelijne is kleiner dan deze in het Vlaams Gewest.

De **familiale zorgindex** geeft de verhouding weer van de hoogbejaarden (80 jaar of ouder) op de 50 tot 59-jarigen. Het is een aanduiding van hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter zorg moet dragen. Deze maat wordt vaak gebruikt om in te schatten hoe groot de groep potentiële mantelzorgers is. Hoe hoger de waarde, hoe meer 80-plussers er zijn per 50-59-jarige. In het Vlaams Gewest zijn er in 2021 43,7 80-plussers per 100 mensen van 50 tot 59 jaar.

Het werkingsgebied ELZ Mechelen-Katelijne heeft met 44,7 een hogere familiale zorgindex dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

3.1.5. De ouderenpopulatie en prognose

De gemeente Mechelen telt 15.172 inwoners ouder dan 65 jaar in 2021. Deze groep vertegenwoordigt 17,4 % van de bevolking. Hiervan zijn 4.645 inwoners ouder dan 80 jaar, of 5,3 % van de bevolking in de gemeente Mechelen is 80-plusser. De gemeente Sint-Katelijne-Waver telt 4.554 inwoners ouder dan 65 jaar in 2021. Deze groep vertegenwoordigt 21,5 % van de bevolking. Hiervan zijn 1.519 inwoners ouder dan 80 jaar, of 7,2 % van de bevolking in de gemeente Sint-Katelijne-Waver is 80-plusser. Onderstaande tabellen en kaart toont het aantal 80-plussers per statistische sector van de geselecteerde gemeenten, het meest gedetailleerde niveau van statistische rapportage in België.

Tabel | Ouderen (2021)

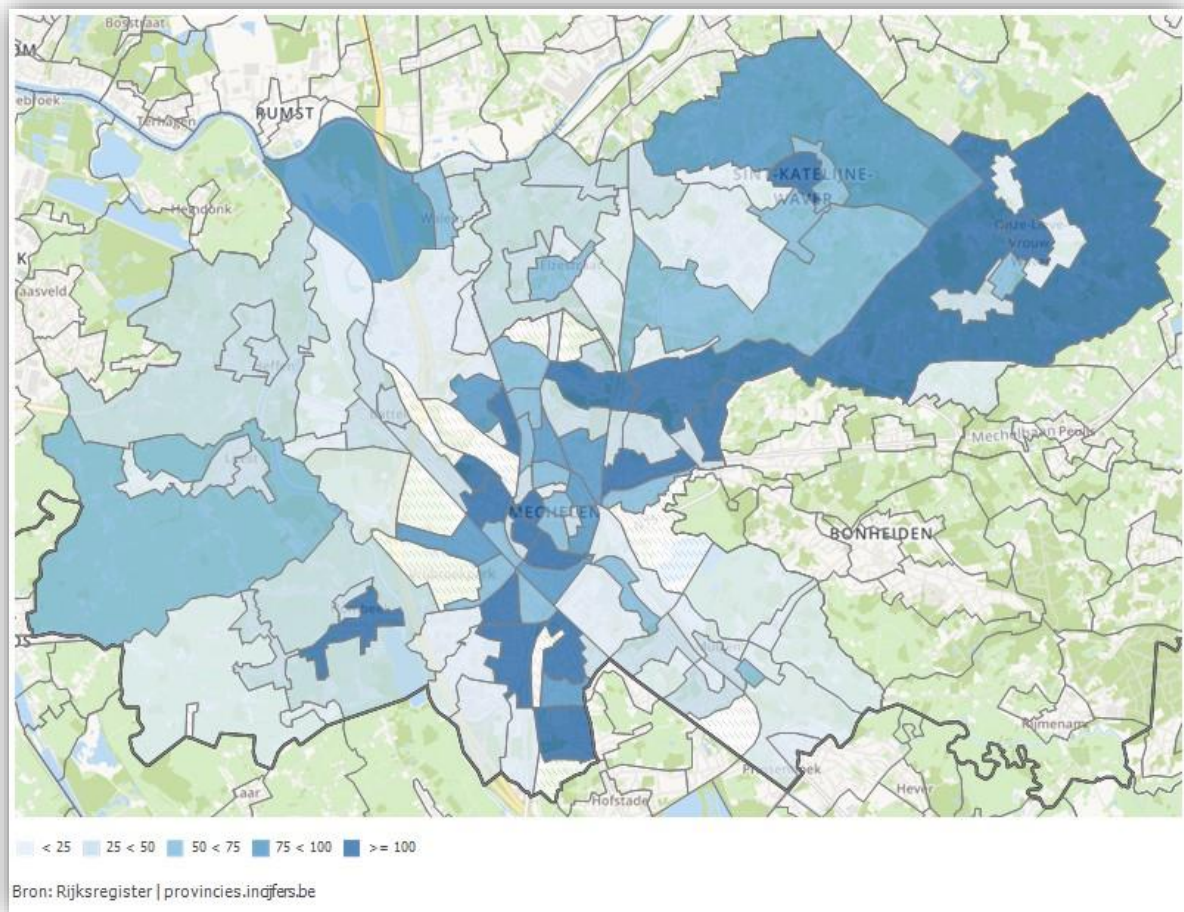
	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
65+ jaar	15.172	4.554	1.377.526
80+ jaar	4.645	1.519	412.600

Tabel | Ouderen, % t.o.v. alle inwoners (2021)

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
65+ jaar (t.o.v. inwoners)	17,4	21,5	20,7
80+ jaar (t.o.v. inwoners)	5,3	7,2	6,2

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Kaart | 80-plussers per statistische sector in Mechelen en Sint-Katelijne-Waver (2021)

De veroudering van de bevolking is een determinerende factor in de toename van de zorgvraag. Een prognose van de omvang en de samenstelling van de ouderenpopulatie in Mechelen en Sint-Katelijne-Waver over de volgende vijftien jaren is daarom een belangrijk instrument om de toekomstige zorgbehoefte in te schatten.

De toename van het aantal inwoners op hoge leeftijd (80-plussers) is in dit kader het meest relevant.

Onderstaande tabellen tonen dat tussen 2017 en 2035 het aantal 80-plussers zal toenemen met 1.330 (28,2 %) in Mechelen. Dit is minder dan in het Vlaams Gewest (43,9 %). Het aantal 80-plussers zal toenemen met 432 (30,8 %) in Sint-Katelijne-Waver. Dit is minder dan in het Vlaams Gewest (43,9 %).

Tabel | Prognose 65- en 80-plussers (2017, 2025, 2035)

	65+ jaar [projecties]			80+ jaar [projecties]		
	2017	2025	2035	2017	2025	2035
Mechelen	14.657	16.554	18.935	4.720	4.872	6.050
Sint-Katelijne-Waver	4.188	4.924	5.675	1.401	1.524	1.833
Vlaams Gewest	1.287.035	1.495.047	1.763.068	389.124	431.924	560.019

Speciale waarden: Prognose Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | (provincies.incijfers.be)

Tabel | Prognose 65- en 80-plussers, % t.o.v. alle inwoners (2017, 2025, 2035)

	65+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]			80+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]		
	2017	2025	2035	2017	2025	2035
Mechelen	17,1	18,6	20,6	5,5	5,5	6,6
Sint-Katelijne-Waver	20,3	23,0	25,8	6,8	7,1	8,3
Vlaams Gewest	19,8	22,1	25,1	6,0	6,4	8,0

Speciale waarden: Prognose

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

Tabel | Prognose 65- en 80-plussers (2017, 2025 en 2035, index 2017=100)

	65+ jaar [projecties]			80+ jaar [projecties]		
	2017	2025	2035	2017	2025	2035
Mechelen	100,0	112,9	129,2	100,0	103,2	128,2
Sint-Katelijne-Waver	100,0	117,6	135,5	100,0	108,8	130,8
Vlaams Gewest	100,0	116,2	137,0	100,0	111,0	143,9

Speciale waarden: Prognose

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

De projecties tonen aan dat de stijging van het aantal ouderen aanzienlijk is maar de percentages van het Vlaams Gewest niet overstijgt.

3.2. Bevolking diversiteit

3.2.1. Bevolking naar nationaliteit en herkomst

Om de diversiteit binnen een gemeente te bekijken, hanteren we 2 cijfers: huidige nationaliteit en herkomst. De **huidige nationaliteit** geeft de nationaliteit op de referentiedatum (hier 1/1/2021). De **herkomst** kijkt verder en houdt ook rekening met de nationaliteit bij geboorte van de ouders. Als voor een bepaalde persoon minstens één van de ouders bij hun geboorte een andere nationaliteit had, krijgt hij of zij die herkomst. Indien zowel vader als moeder een niet-Belgische geboortenationaliteit hebben (die bovendien van elkaar verschilt), dan wordt als herkomst de geboortenationaliteit van de moeder overgenomen.

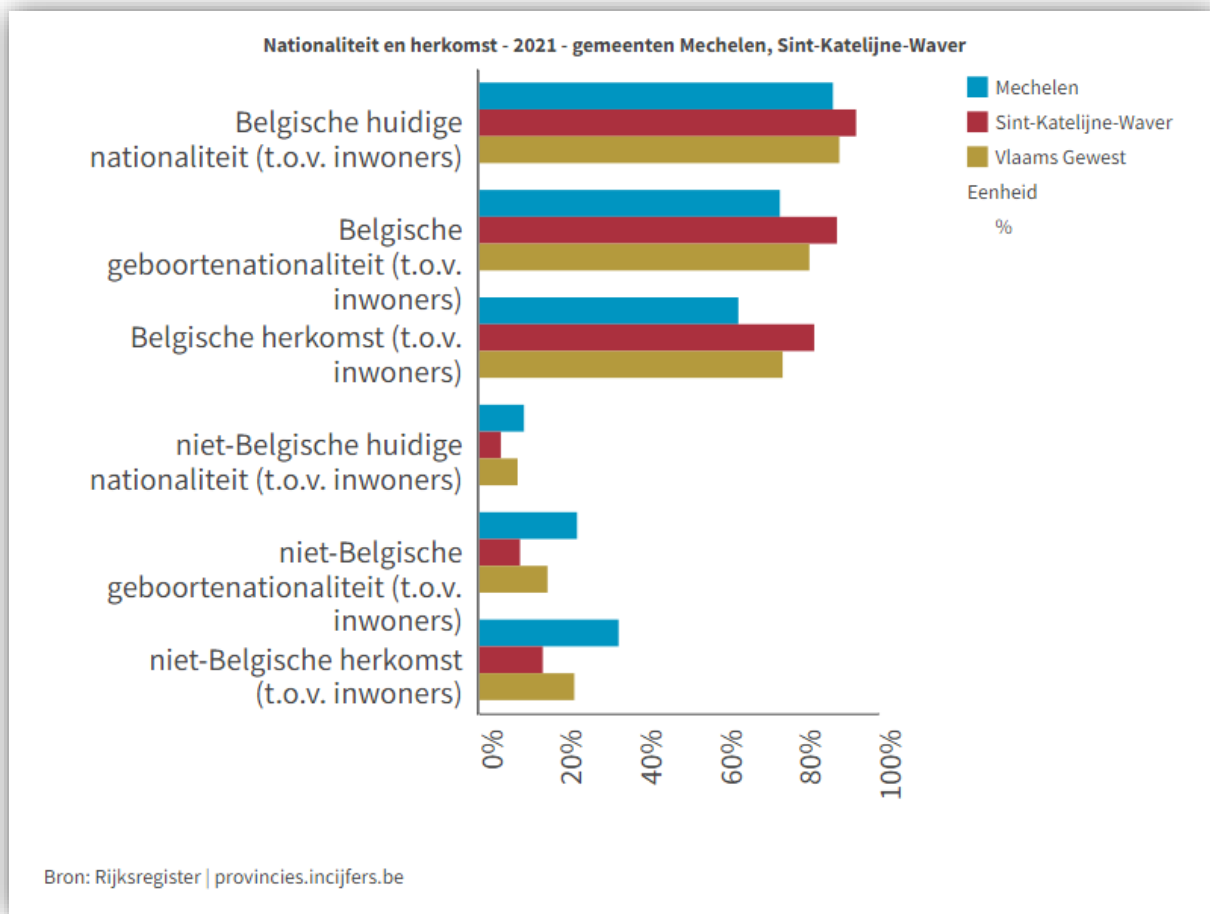
In ELZ Mechelen-Katelijne hebben 11.055 inwoners een **andere nationaliteit** dan de Belgische. 33.981 inwoners hebben een **niet-Belgische herkomst**.

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Mechelen-Katelijne een groter aandeel mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit (respectievelijk 10,2% en 9,7%) en een groter aandeel mensen met een niet-Belgische herkomst (respectievelijk 31,3% en 23,9%).

Van de inwoners van de ELZ Mechelen-Katelijne heeft 6,7% een (niet-Belgische) EU-herkomst, 24,6% heeft een herkomst van buiten de EU. Het aandeel mensen met een vreemde herkomst vanuit de EU is kleiner in het werkingsgebied van de ELZ Mechelen-Katelijne dan in het Vlaams Gewest. Het aandeel mensen met een vreemde herkomst van buiten de EU is groter in het werkingsgebied van de ELZ Mechelen-Katelijne dan in het Vlaams Gewest.

Op onderstaande grafiek worden de aandelen getoond van het aantal inwoners naar huidige nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst. Omdat veel niet-Belgen in de loop van hun leven de Belgische nationaliteit aannemen of verkrijgen, ligt het voor de hand dat het aandeel van de inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit groter is. Dat geldt nog meer voor een niet-Belgische herkomst. Door te kijken naar de herkomst van de inwoners kan je dus veel meer informatie hebben dan door enkel te kijken naar huidige nationaliteit.

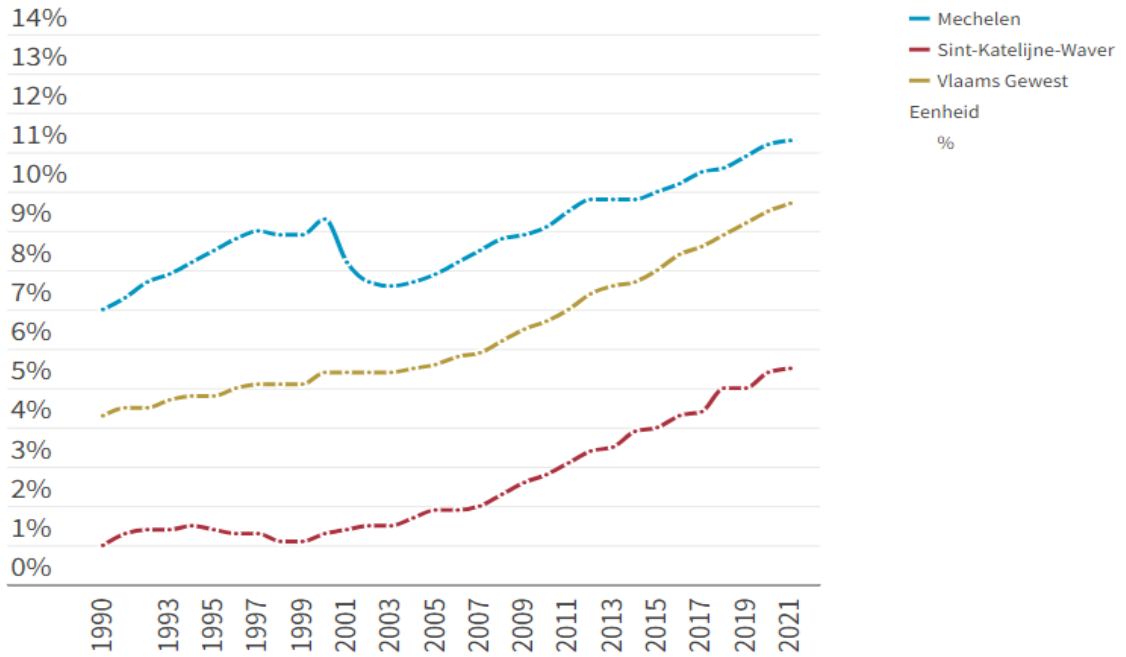
In Mechelen is het aandeel inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit 11,3%; met een niet-Belgische geboortenationaliteit 24,6% en met een niet-Belgische herkomst 35,0%. Voor Sint-Katelijne-Waver is dat 5,5% inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, 10,3% inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit en 16,0% inwoners met een niet-Belgische herkomst.

We bekijken de evolutie sinds 1990 van het aantal inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit, geboortenationaliteit en herkomst. De grafieken tonen de evolutie van het aandeel personen met een niet-Belgische nationaliteit/geboortenationaliteit/herkomst vanaf 1990.

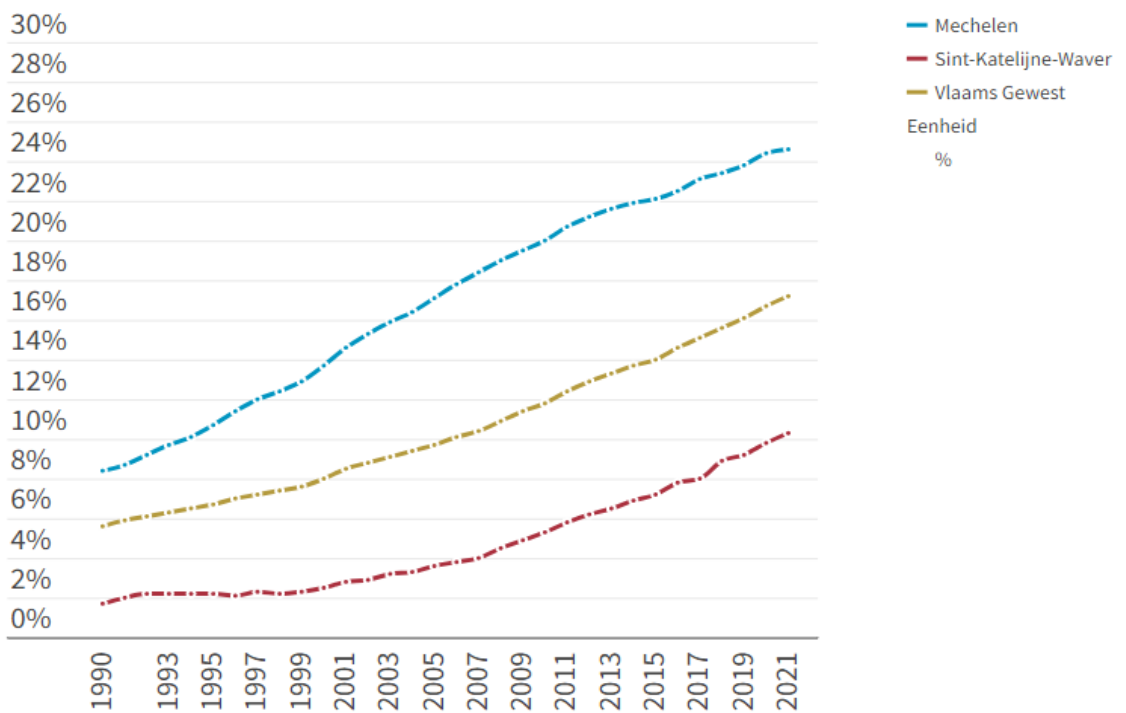

niet-Belgische huidige nationaliteit (t.o.v. inwoners) - gemeenten Mechelen, Sint-Katelijne-Waver

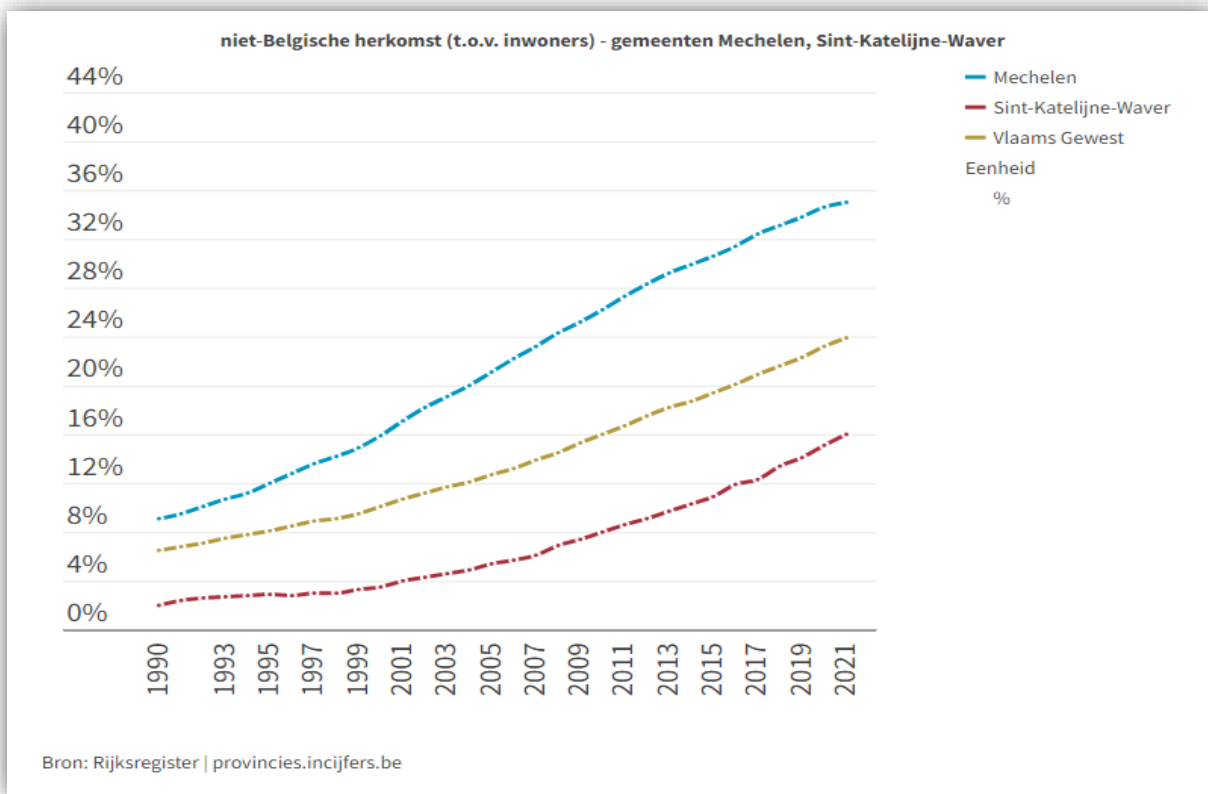

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

niet-Belgische geboortenationaliteit (t.o.v. inwoners) - gemeenten Mechelen, Sint-Katelijne-Waver

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

3.2.2. Indeling nationaliteitsgroepen

De nationaliteiten van de herkomstlanden worden, omwille van hun groot aantal, gegroepeerd in grote groepen. Een eerste onderscheid wordt gemaakt tussen EU en niet-EU herkomst. Binnen deze 2 grote groepen wordt er nog verder onderscheid gemaakt, zoals hieronder weergegeven.

EU herkomst

Nederland

Frankrijk

Zuid-Europa: Cyprus, Griekenland, Italië, Malta, Portugal, Spanje

Noord- en West-Europa: Denemarken, Duitsland, Finland, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk en Zweden

Oost-Europa (ex-Oostblok): Estland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Slovenië, Bulgarije, Kroatië en Roemenië

Niet-EU herkomst

Oost-Europa (ex-Oostblok): Albanië, Wit-Rusland, Bosnië-Herzegovina, Kosovo, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Oekraïne, Rusland, Servië

Ander rijk OESO land: Noorwegen, IJsland, Zwitserland, Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Vaticaanstad, Japan, Israël, Zuid-Korea, Chili, Noord-Amerika (Canada en de Verenigde Staten van Amerika) en Oceanië (Australië, Nieuw-Zeeland, ...)

Maghreb: Algerije, Libië, Marokko, Mauritanië en Tunesië

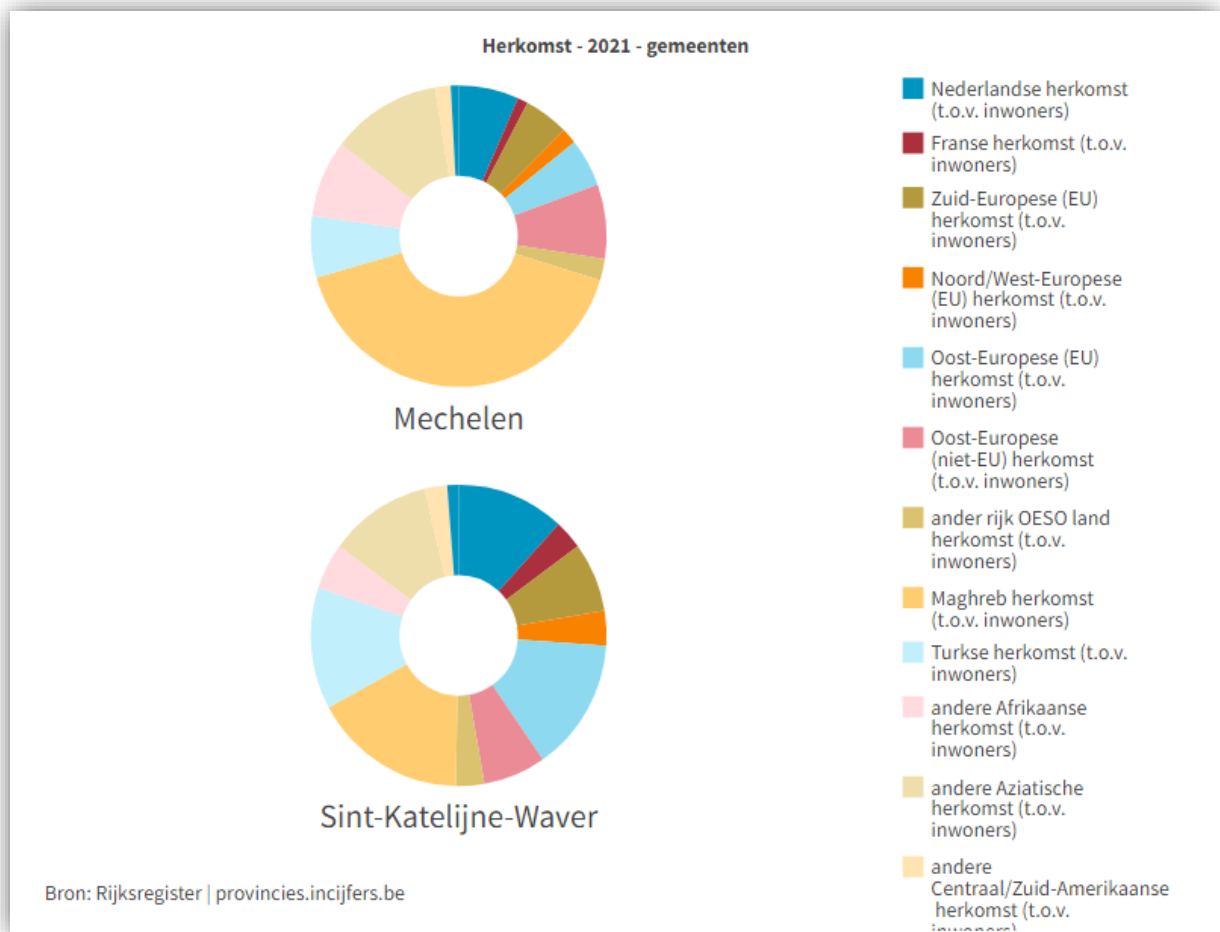
Turkije

Andere landen van Afrika

Andere landen van Azië

Andere landen van Centraal- en Zuid-Amerika

De nationaliteiten van landen die niet meer bestaan (zoals Tjecho-Slovakije, Joegoslavië, ...) worden eveneens meegeteld. Wanneer een voormalig land in twee gebieden valt, dan worden deze landen ingedeeld bij dat gebied waarin een meerderheid van de bevolking woonde.

De grootste groep in Mechelen zijn inwoners met een Magreb herkomst. De grote Marokkaanse gemeenschap in Mechelen is gekend.

In Sint-Katelijne Waver zijn er traditioneel veel groentekwekers actief, die hiervoor ook de nodige seizoenarbeiders aantrekken. Opvallend zijn de inwoners met Turkse en met Oost-Europese roots.

Evolutie 1990-2021

Vervolgens bekijken we de evolutie over 30 jaar, waarin percentages weergegeven worden van de personen met een buitenlandse herkomst, opgesplitst naar binnen en buiten de EU.

	niet-Belgische herkomst (t.o.v. inwoners)			Europese (EU) herkomst (t.o.v. inwoners)	
	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver
1990	9,1	2,0	6,5	2,5	1,3
2000	15,9	3,5	10,1	3,4	2,0
2010	26,2	8,0	16,0	4,4	4,0
2021	35,0	16,0	23,9	6,8	6,5

Eenheid %

Bron Rijksregister / provincies.incijfers.be

niet-Europese (niet-EU) herkomst (t.o.v. inwoners)			
Vlaams Gewest	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
3,8	6,7	0,7	2,7
5,1	12,6	1,5	4,9
7,0	21,9	4,0	8,9
9,7	28,2	9,5	14,1

3.2.3. Nieuwkomers

Dit hoofdstuk analyseert de meerderjarige nieuwkomers zoals ze worden gedefinieerd door het Vlaams inburgeringsbeleid. Nieuwkomers vormen de doelgroep van het Vlaams inburgeringsbeleid, dat een al dan niet verplicht inburgeringstraject aanbiedt. Nieuwkomers zijn personen die zich voor het eerst en voor langere duur in Vlaanderen vestigen. Personen waarvan het verblijf slechts tijdelijk is, worden niet als nieuwkomers beschouwd. Het kan gaan om personen met een vreemde nationaliteit die voor het eerst meer dan 3 maanden in Vlaanderen verblijven of om Belgen geboren buiten België met minstens één ouder geboren

buiten België die zich voor het eerst inschrijven in het Rijksregister. Ook asielzoekers die meer dan 4 maanden geleden hun asielaanvraag hebben ingediend worden als nieuwkomers beschouwd.

Onderstaande tabel toont het aantal meerderjarige nieuwkomers in de loop van een jaar, alsook het aantal van de subgroep van nieuwkomers met een niet-EU nationaliteit (derdeland of onbepaald). Om een zicht te krijgen op de grootte van de groep van nieuwkomers (met een niet-EU nationaliteit), wordt het aantal bekeken respectievelijk per 1.000 18-plussers en per 1.000 18-plussers met een niet-EU nationaliteit en bijgevolg uitgedrukt in promille.

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
[aantal]	630	88	41.993
per 1.000 inwoners 18+ jaar [%]	9,2	5,2	7,8
niet-EU [aantal]	375	25	17.757
niet-EU per 1.000 inwoners 18+ jaar niet-EU [%]	26,2	26,0	33,6

Bron

Statistiek Vlaanderen - Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor | provincies.incijfers.be

In Mechelen bedraagt het aantal nieuwkomers per 1.000 18-plussers 9,2%. Voor de nieuwkomers met een niet-EU nationaliteit is dit 26,2%.

Voor Sint-Katelijne-Waver bedraagt het aantal nieuwkomers per 1.000 meerderjarige inwoners 5,2% en het aantal nieuwkomers met een niet-EU nationaliteit per 1.000 18-plussers met een niet-EU nationaliteit 26,0%.

Kenmerken van de nieuwkomers

Bron Statistiek Vlaanderen - Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor | provincies.incijfers.be

Nieuwkomers naar leeftijd

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver
18-34 jaar	395	56
35-49 jaar	182	26
50-64 jaar	44	4
65+ jaar	9	2

Nieuwkomers naar nationaliteit

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver
Nederlander	48	1
EU+	207	62
derdelander	367	25
onbepaalde nationaliteit	8	0

Nieuwkomers naar doelgroep

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver
verplicht	129	14
rechthebbend	499	74
overige doelgroep	2	0

Nieuwkomers naar statuut

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver
arbeidsmigrant	213	47
asielzoeker, erkend vluchteling, subsidiare bescherming	94	5
Europese onderdaan reden migratie onbekend	100	10
gezinshereniger	167	15
student EU+	10	0
beschikker voldoende bestaansmiddelen EU+	12	3
onbepaald statuut	0	1
overig statuut	34	7

Het is overduidelijk dat Mechelen – als centrumstad – toch wel een aanzienlijke groep nieuwkomers aantrekt. Vooral bij de groep met een niet EU nationaliteit komen de meeste kwetsbaarheidsindicatoren voor.

3.3. Huishoudens

3.3.1. Huishoudtypes

De ELZ Mechelen-Katelijne telt in totaal 45.210 huishoudens. We delen de huishoudens in tabel 4 verder op in 3 grote groepen: de alleenstaanden, meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen en meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen. De eenoudergezinnen behoren tot de tweede groep en worden verder apart besproken (zie Tabel 5).

In ELZ Mechelen-Katelijne zijn er 15.075 **huishoudens die uit 1 persoon bestaan**. Dit is 33,3% van het totaal aantal huishoudens. Het aandeel alleenstaanden is iets hoger in ELZ Mechelen-Katelijne dan in het Vlaams Gewest (32,3%).

11.712 huishoudens in ELZ Mechelen-Katelijne bestaan uit **minstens 2 personen met minderjarige kind(eren)**. Dit is 25,9% van het aantal huishoudens. Het aandeel is licht hoger dan in het Vlaams Gewest (24,5%).

Tot slot zijn er in ELZ Mechelen-Katelijne ook 18.423 **meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen**. Dit is 40,7% van de huishoudens.

Meerpersoonshuishouden zonder minderjarige kinderen is het meest voorkomende huishoudenstype in het Vlaams Gewest (43,3% van de huishoudens). In nagenoeg alle ELZ is dit het meest voorkomende huishoudenstype. De enige uitzonderingen zijn ELZ Gent, ELZ Leuven, ELZ Oostende-Bredene en de ELZ Antwerpen en rand, waar alleenwonenden het meest voorkomen.

Tabel 4 | Huishoudenstypes (2021)

	private huishoudens	alleenwonend	meerpersoonshuishoudens met minstens 1 minderjarig kind	meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen
Mechelen	36.762	12.844	9.478	14.440
Sint-Katelijne-Waver	8.448	2.231	2.234	3.983
Mechelen-Katelijne	45.210	15.075	11.712	18.423
Vlaams Gewest	2.859.229	922.632	699.367	1.237.230

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne zijn er 9.108 alleenwonenden in de leeftijdsgroep 18-64 jaar. Dit betekent dat 13,9% van de 18-64-jarigen alleen woont. Dit aandeel is ongeveer even hoog als gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Er zijn 2.480 alleenwonenden in de leeftijdscategorie 65-74 jaar. Dit is 24,5% van de 65-74 jarigen. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Tot slot zijn er 3.482 alleenwonenden in de leeftijdscategorie van 75 jaar of ouder. Dit betekent dat ten opzichte van alle 75-plussers 36,3% alleen woont. Het aandeel voor het Vlaams Gewest bedraagt 34,5%. Het aandeel van ELZ Mechelen-Katelijne ligt hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

3.3.2. Eigenschappen van de huishoudens

Het totaal aantal huishoudens

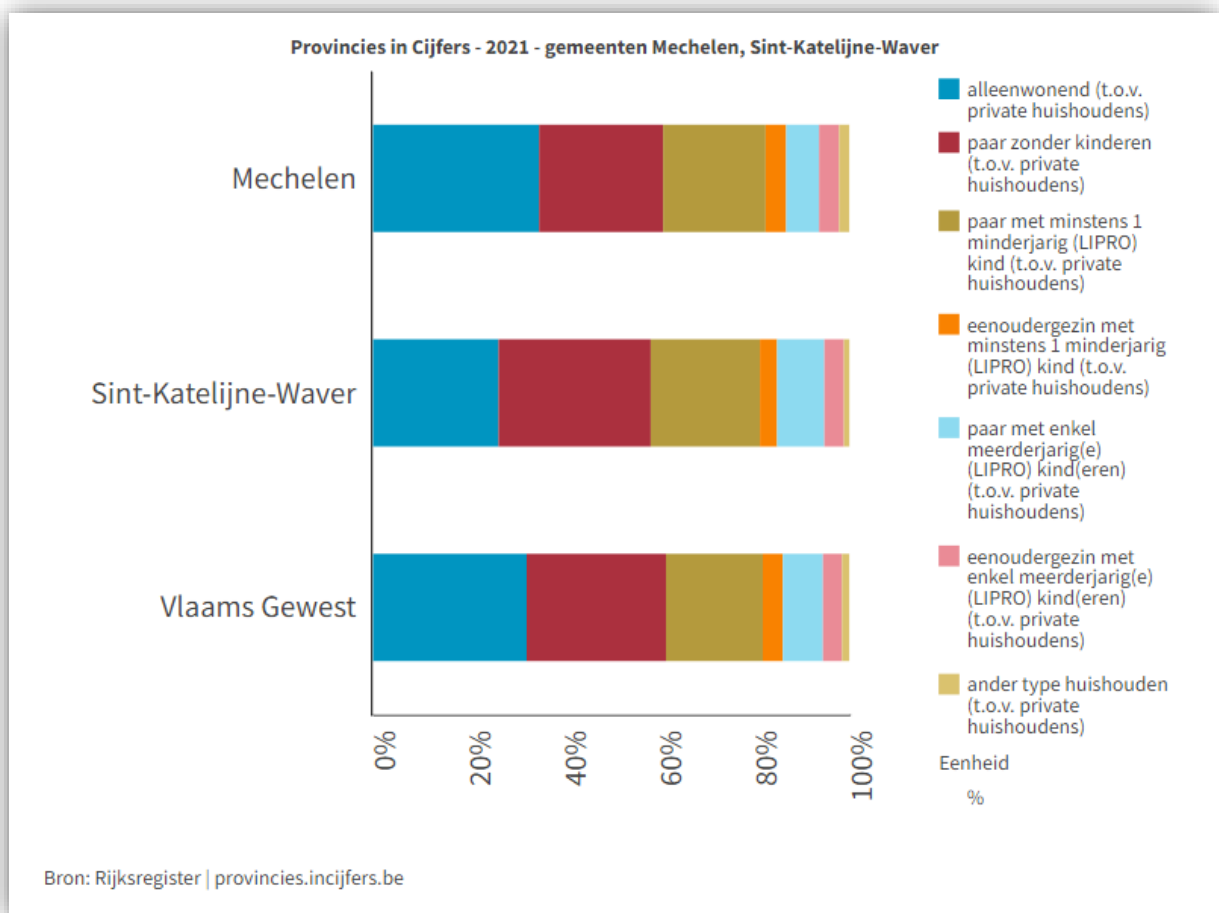
In het vorige hoofdstuk werd de bevolking opgedeeld naar positie in het huishouden. Zo weten we nu bijvoorbeeld welk aandeel van de inwoners alleenwonend is. In dit onderdeel werken we niet meer op het niveau van de individuele inwoner, maar op dat van het huishouden. Dit levert andere gegevens op. Zo is 14,7% van de bevolking

in Mechelen alleenwonend, maar is 34,9% van de huishoudens een éénpersoonshuishouden. In Sint-Katelijne-Waver is 10,5% van de bevolking alleenstaand, terwijl 26,4% van de huishoudens éénpersoonshuishoudens zijn. Cijfers op het niveau van huishouden zijn onder meer nuttig bij vragen over woningen en woonvoorzieningen: een huishouden komt doorgaans overeen met een woning.

Volgens onze eigen verwerking van het Rijksregister telt Mechelen 36.762 en Sint-Katelijne-Waver 8.448 huishoudens. Dat aantal zou volgens de huishoudensprognose van Statistiek Vlaanderen groeien tot respectievelijk 39.464 en 9.494 in 2035.

Type huishouden

In onderstaande staafdiagram worden de huishoudens opgedeeld naar type. De eerste twee types zijn huishoudens zonder kinderen: alleenwonenden en paren zonder kinderen. Daarna staan de gezinnen met één of meer minderjarige kinderen (onderverdeeld naar paren en alleenstaande ouders), de gezinnen met enkel meerderjarige kinderen (opnieuw onderverdeeld naar paren en alleenstaande ouders), en ten slotte andere types huishoudens (bv. een grootmoeder met een kleinkind).

3.4. Gezondheid en zorg

3.4.1. Gezondheidstoestand

We bespreken hieronder enkele indicatoren die een licht werpen op de gezondheidstoestand van de bevolking.

‘Statuut chronisch zieken’ betreft de mensen die in het kader van de ziekteverzekering als chronisch ziek worden geregistreerd.

‘Prevalentie diabetes’ verwijst naar de mensen die in het kader van de ziekteverzekering medicatie nemen en/of therapie ondergaan die aan diabetes gerelateerd zijn.

‘BEL-score’: wordt door de diensten gezinszorg gehanteerd als maat voor zorgbehoefendheid van ouderen in de thuissituatie. Een score van 35 of meer wordt beschouwd als zwaar zorgbehoevend.

‘Erkend als persoon met een handicap’: de Directie-generaal Personen met een handicap beslist na medische evaluatie over een erkenning als persoon met handicap in volgende gevallen:

ofwel een erkenning bij verlies van verdienvermogen tot een derde of minder dan wat een valide persoon op de gewone arbeidsmarkt kan verdienen,

ofwel een erkenning bij minstens 7 punten op de schaal van zelfredzaamheid.

Statuut chronische aandoening

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne heeft 10,0% van de verzekerden in de ziekteverzekering een statuut van chronische aandoening. Het aandeel is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Prevalentie diabetes

Per 1.000 personen in de ziekteverzekering zijn er 53 personen met een diabetesbehandeling. Het gemiddelde in het Vlaams Gewest is 56.

BEL-score

De gemiddelde BEL-score van 65-plussers die thuiszorg ontvangen, bedraagt in het Vlaams Gewest 28,3. We beschikken hier enkel over de gemiddelde waarden voor de gemeenten, dus voor het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne kon deze waarde niet berekend worden. Op gemeenteniveau varieert de gemiddelde BEL-score van 27,5 in Mechelen tot 27,7 in Sint-Katelijne-Waver.

Personen met een handicap

Per 1.000 18-plussers zijn er in ELZ Mechelen-Katelijne 50,21 personen erkend door de Directie-generaal Personen met een handicap. In het Vlaams Gewest ligt dit op 62,25 per 1.000.

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Mechelen-Katelijne	Vlaams Gewest
statuut chronische aandoeningen (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [%] [2018]	9,7	11,3	10,0	11,3
prevalentie diabetes per 1.000 personen in de ziekteverzekering [%] [2018]	54	51	53	56
gemiddelde BEL-score gezinszorg 65+ jaar [bel_score] [2020]	27,5	27,7	27,6	28,3
personen erkend door DG Personen met een handicap per 1.000 inwoners 18+ jaar [per 1.000] [2022]	48,56	56,79	50,21	62,25

Bron

: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden en ouderen met een zorgnood

Een zorgbudget is een maandelijks tegemoetkoming voor mensen die veel zorg nodig hebben, zoals mensen met ernstige gezondheidsproblemen of een handicap.

We bespreken 2 soorten:

Het **zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden** (vroeger de zorgverzekering) voor personen die veel zorg nodig hebben, zoals ouderen die in een woonzorgcentrum verblijven (zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg) of mensen die thuis veel ondersteuning nodig hebben (zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg).

Het **zorgbudget voor ouderen met een zorgnood** (vroeger de Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden of THAB) is een financiële tegemoetkoming voor ouderen (vanaf 65 jaar) die moeilijkheden ondervinden bij het uitvoeren van dagelijkse taken. De tegemoetkoming is bedoeld om de kosten ten gevolge van de zorg te vergoeden. Ze wordt enkel toegekend aan personen met een beperkt inkomen

Eerst bekijken we de zorgbudgetten voor zwaar zorgbehoevenden. De zorgbudgetten zijn leeftijdsonafhankelijk, maar het merendeel wordt toegekend aan mensen ouder dan 65 jaar. In ELZ Mechelen-Katelijne worden 2.236 zorgbudgetten toegekend in een mantel- en thuiszorgsituatie. 1.088 zorgbudgetten worden toegekend omwille van zorg in een residentiële setting.

2.617 zorgbudgetten (thuiszorg en residentiële zorg samen) worden toegekend aan 65-plussers. Dit betekent dat 13,3% van de 65-plussers een zorgbudget krijgt. Dit aandeel is in ELZ Mechelen-Katelijne lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

1.123 ouderen, of 5,7% van de 65-plussers krijgen bovenop een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden ook een zorgbudget voor ouderen. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Mechelen-Katelijne	Vlaams Gewest
zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg	1.667	569	2.236	189.500
zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg	780	308	1.088	76.200
zwaar zorgbehoevenden 65+ jaar	1.902	715	2.617	211.662
ouderen	894	229	1.123	94.607

Eenheid aantal

Bron Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

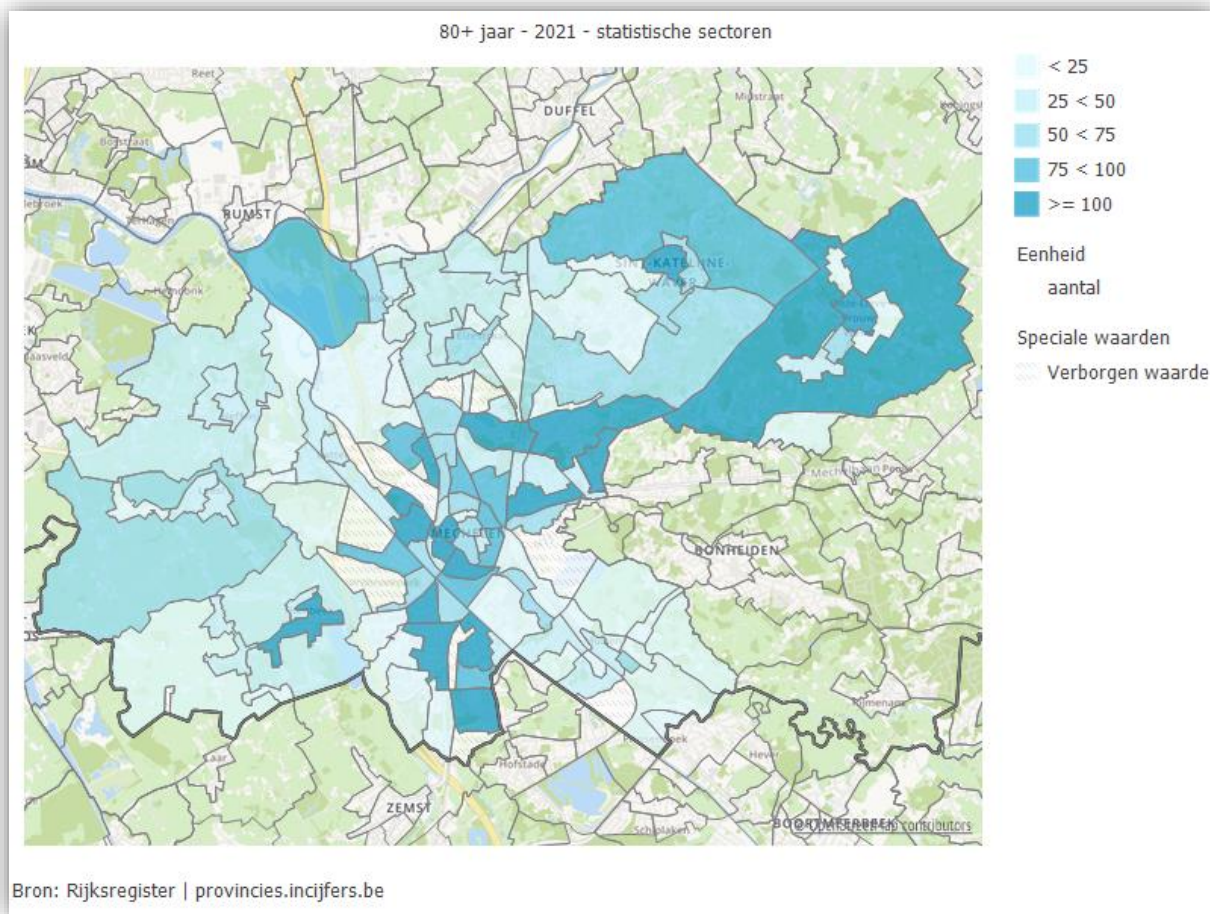
Directie-generaal Personen met een handicap & Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

Zorgbehoefte bij ouderen

De gemeente Mechelen telt 15.172 inwoners ouder dan 65 jaar in 2021. Deze groep vertegenwoordigt 17,4 % van de bevolking. Hiervan zijn 4.645 inwoners ouder dan 80 jaar, of 5,3 % van de bevolking in de gemeente Mechelen is 80-plusser.

De gemeente Sint-Katelijne-Waver telt 4.554 inwoners ouder dan 65 jaar in 2021. Deze groep vertegenwoordigt 21,5 % van de bevolking. Hiervan zijn 1.519 inwoners ouder dan 80 jaar, of 7,2 % van de bevolking in de gemeente Sint-Katelijne-Waver is 80-plusser.

Onderstaande kaart toont het aantal 80-plussers per statistische sector van de geselecteerde gemeenten, het meest gedetailleerde niveau van statistische rapportage in België.

De huidige zorgbehoefte bij ouderen

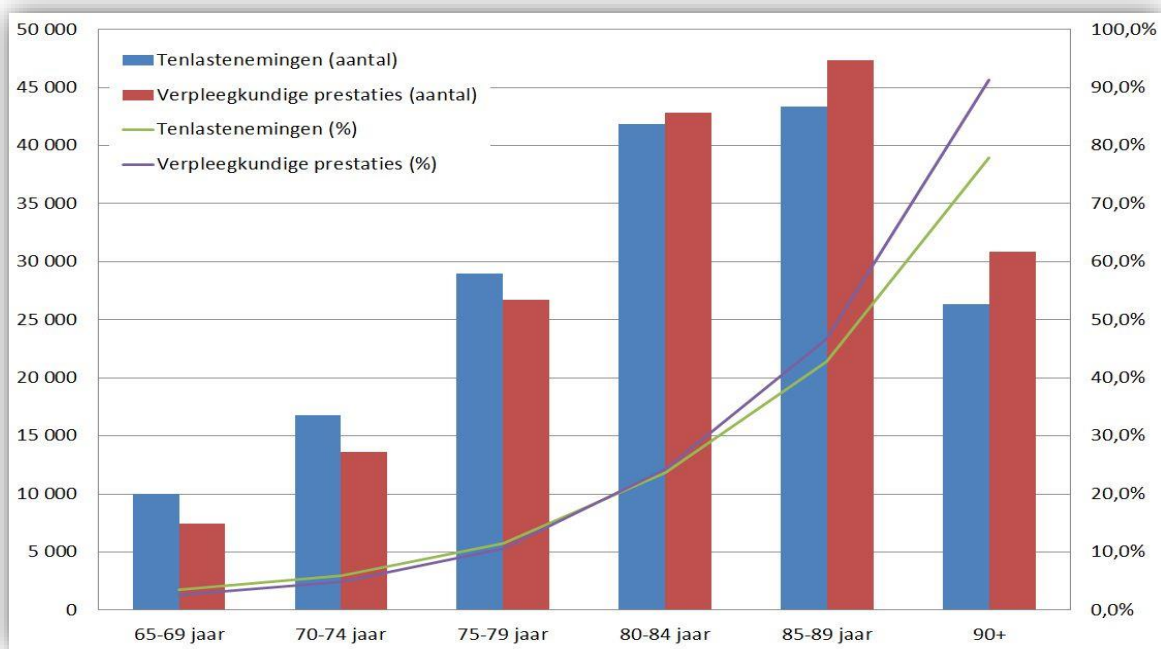
Om de zorgbehoefte bij ouderen in beeld te brengen maken we gebruik van twee indicatoren: zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden. Dit is de nieuwe naam voor 'ten laste nemingen in de zorgverzekering'. Het is een zorgbudget voor mensen die veel zorg nodig hebben, zoals bijvoorbeeld ouderen die in een woonzorgcentrum verblijven of mensen van alle leeftijden die thuis veel (eventueel professionele) ondersteuning nodig hebben. Deze cijfers zijn actueel en voor meerdere jaren opgenomen.

het aantal verpleegkundige prestaties (o.b.v. RIZIV cijfers, enkel voor 2010).

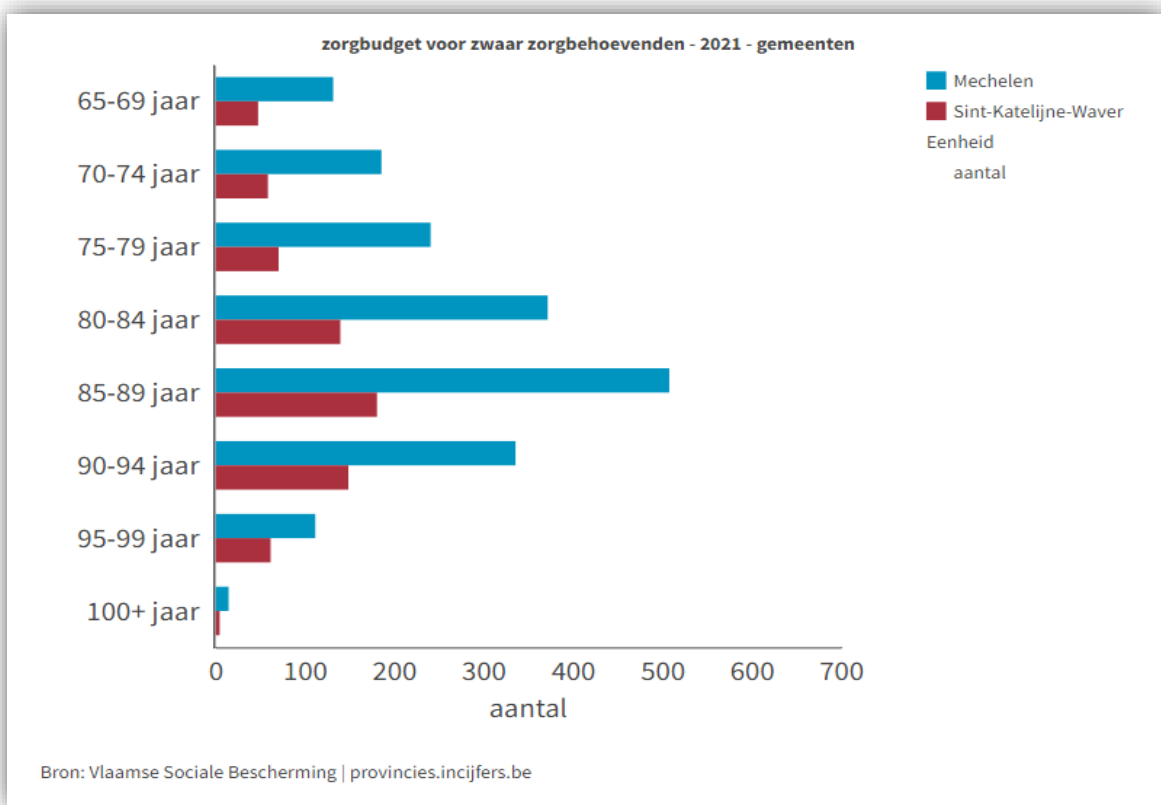
Uit deze cijfers (zie grafiek hieronder) leiden we af dat de zorgvraag toeneemt met de leeftijd. Toch zijn ouderen globaal gezien gemiddeld vitaal, gezond en relatief vrij van (professioneel verpleegkundige) zorg. Uit de RIZIV-cijfers blijkt dat ruim 85 % van de 65-plussers geen enkele vorm van professionele verpleegkundige zorg ontvangt.

Zorggebruik neemt sterk toe bij een hoge leeftijd. Zo is slechts 10 % van de oudere zeventigers (75-79 jaar) zorggebruiker, terwijl dat bij de jonge tachtigers (80-84 jaar) 20 % bedraagt, en bij de oudere tachtigers (85-89-jaar) bijna de helft. Ruim 80 % van de negentigers krijgt professionele verpleegkundige zorg.

Grafiek: Zorggebruik naar (hogere) leeftijd in Vlaanderen. Absolute en relatieve cijfers op basis van dossiers zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden (tenlastenemingen) en RIZIV-gegevens (2010)

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en RIZIV

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

Ouderen met dementie

Dementie is geen normaal ouderdomsverschijnsel. Het is een ziekte die vooral, doch niet uitsluitend, oudere mensen treft. Personen met dementie vormen een groeiende groep die nood heeft aan uitgebreide en vaak gecompliceerde zorg. De natuurlijke evolutie van deze ziekte strekt zich uit over een langere periode van 6 tot 8 jaar. Voorlopig bestaat er nog geen afdoende geneeskundige remedie tegen voortschrijdende dementie.

Onderstaande figuur illustreert a.d.h.v. de prevalentie-indexcijfers uit een Europese meta-analyse (2009) hoe dementie toeneemt met hogere leeftijd.

	2009
65-69 jaar	1,6
70-74 jaar	3,5
75-79 jaar	7,4
80-84 jaar	15,7
85-89 jaar	26,2
90-94 jaar	41,0
95+ jaar	46,3

Eenheid

%

Bron

EuroCode | provincies.incijfers.be

3.4.2. Preventieve gezondheid

Hieronder volgen een aantal indicatoren die een licht werpen op de mate waarin de bevolking deelneemt aan preventieve gezondheidsacties. Enerzijds betreft het de deelname aan de bevolkingsonderzoeken kankeropsporing, anderzijds betreft het preventieve tandzorgen.

De globale dekkingsgraad voor een bevolkingsonderzoek kankeropsporing geeft, binnen de betreffende doelpopulatie, het totaal van het aandeel personen weer die een screening gehad hebben binnen het betreffende bevolkingsonderzoek, die een screening gehad hebben buiten het bevolkingsonderzoek of die een geldige reden hebben om niet deel te nemen.

Dekkingsgraad borstkankerscreening

Voor de borstkankerscreening zijn vrouwen in de leeftijdscategorie 50-69 jaar de doelpopulatie. In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne bedraagt de totale dekkingsgraad voor de borstkankerscreening 58,8%. Dit aandeel is lager dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Dekkingsgraad baarmoederhalsscreening

Voor de baarmoederhalskankerscreening behoren vrouwen in de leeftijdscategorie 25-64 jaar tot de doelpopulatie. In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne bedraagt de totale dekkingsgraad voor de baarmoederhalskankerscreening 62,5%. Dit aandeel is ongeveer even hoog als het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Dekkingsgraad darmkankerscreening

Voor de darmkankerscreening behoren mannen en vrouwen in de leeftijdscategorie 56-74 jaar tot de doelpopulatie. In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne bedraagt de totale dekkingsgraad voor de darmkankerscreening 60,6%. Dit aandeel is lager dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

	borstkankerscreening (t.o.v. vrouwen 50-69 jaar)	baarmoederhalskankerscreening (t.o.v. vrouwen 25-64 jaar)	darmkankerscreening (t.o.v. 51-74 jaar) (1)
Mechelen	58,3	61,5	58,6
Sint- Katelijne- Waver	60,8	66,9	67,4
Mechelen- Katelijne	58,8	62,5	60,6
Vlaams Gewest	61,6	62,6	63,5

Eenheid %

Bron Centrum voor Kankeropsporing vzw, Stichting
Kankerregister | provincies.incijfers.be

Preventieve mondzorg

Regelmatig tandartsbezoek wordt, omwille van zijn preventieve waarde, aangeraden en via hogere terugbetaling gestimuleerd. Bijkomend worden ook een aantal behandelingen, zoals tandsteenverwijdering, als preventieve actie beschouwd.

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne gaat 37,0% van de bevolking naar de tandarts vanuit preventief oogpunt. Dit aandeel is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Onderstaande tabel toont het aandeel van de bevolking dat regelmatig, als preventieve maatregel, naar de tandarts gaat.

	preventieve mondzorg (t.o.v. personen in de ziekteverzekering)
Mechelen	35,2
Sint-Katelijne-Waver	44,6
Mechelen-Katelijne	37,0
Vlaams Gewest	39,2

Eenheid

%

Bron

InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

BMI bij schoolkinderen

Prevalentiecijfers voor kinderen en jongeren in Vlaanderen in 2015

Onderstaande tabel geeft de prevalentiecijfers per leeftijd weer voor jongens en meisjes samen.

Tabel : Prevalentie (%) van de gewichtsstatus bij kinderen en jongeren, Vlaams Gewest - registratiejaar 2015

Jongens en Meisjes	Lage BMI voor leeftijd	Normaal gewicht	Overgewicht	Waarvan obesitas	Totaal (N)
2-jarigen	0,8%	91,6%	7,6%	1,0%	44.715
4-jarigen	0,4%	89,0%	10,5%	2,0%	73.680
6-jarigen	0,9%	85,8%	13,3%	3,5%	59.657
8-jarigen	1,1%	82,9%	15,9%	3,8%	49.887
10-jarigen	2,4%	80,7%	16,9%	3,5%	49.682
12-jarigen	4,4%	78,0%	17,6%	4,0%	45.329
14-jarigen	3,3%	79,7%	16,9%	4,1%	43.205

Deze tabel toont aan dat het aandeel kinderen met normaal gewicht bij oudere kinderen een heel stuk lager ligt dan bij jonge kinderen. Bijna 92% van de peuters had in 2015 een normale gewichtsstatus, bij 14-jarigen ging het om 79,7%. Op een leeftijd van 12-jaar ligt het aandeel kinderen met normaal gewicht het laagst (78%).

Overgewicht komt op alle leeftijden vaker voor dan een lage BMI voor leeftijd. De prevalentie van een lage BMI voor leeftijd varieert van 0,4% tot 4,4%, de prevalentie overgewicht varieert van 7,6% tot 17,6%.

Lage BMI voor leeftijd en overgewicht komen meer voor bij oudere kinderen, al loopt de trend niet helemaal gelijk. Vooral voor overgewicht is sprake van een toenemende, maar niet lineaire trend naargelang de leeftijd van de kinderen. Zowel lage BMI voor leeftijd als overgewicht komen het vaakst voor bij 12-jarigen.

Ook het aandeel kinderen met obesitas ligt hoger bij oudere kinderen. Bij 2-jarigen gaat het om 1 op 100 kinderen, bij 12- en 14-jarigen gaat het om 4 op 100 kinderen.
Zowel bij jongens als bij meisjes komt overgewicht vaker voor dan een lage BMI voor leeftijd.

Bovenstaande cijfers tonen aan dat – op gebied van preventie – er in eerstelijnszone Mechelen-Katelijne nog extra inspanningen nodig zijn.

4. (Sociaal-)Economische ontwikkelingen

4.1. Inkomens

4.1.1. Fiscaal inkomen

Fiscale gegevens bieden een indicatie van het inkomen dat personen ter beschikking hebben en maken een inschatting mogelijk van wie er potentieel met armoede wordt geconfronteerd. Deze statistiek vertrekt van het netto belastbaar inkomen op basis van de personenbelastingen. Inkomsten die niet worden belast, worden met andere woorden niet meegenomen in deze indicator. De meest recente gegevens dateren van 2019. Dit komt omdat de data gebaseerd zijn op het inkomstenjaar (het jaar waarop de inkomsten werden verworven), dat voorafgaat aan het aanslagjaar (het jaar waarop de belasting verschuldigd is). Dit maakt dat er enige vertraging zit op deze data.

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner is in Mechelen lager dan in Sint-Katelijne-Waver; het gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid is in Mechelen lager dan in Sint-Katelijne-Waver. Het mediaan inkomen in Mechelen bedraagt 27.035; de welvaartsindex ligt er op 105. Voor Sint-Katelijne-Waver gaat het om een mediaan van 29.723 en een welvaartsindex van 116.

4.1.2. Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering

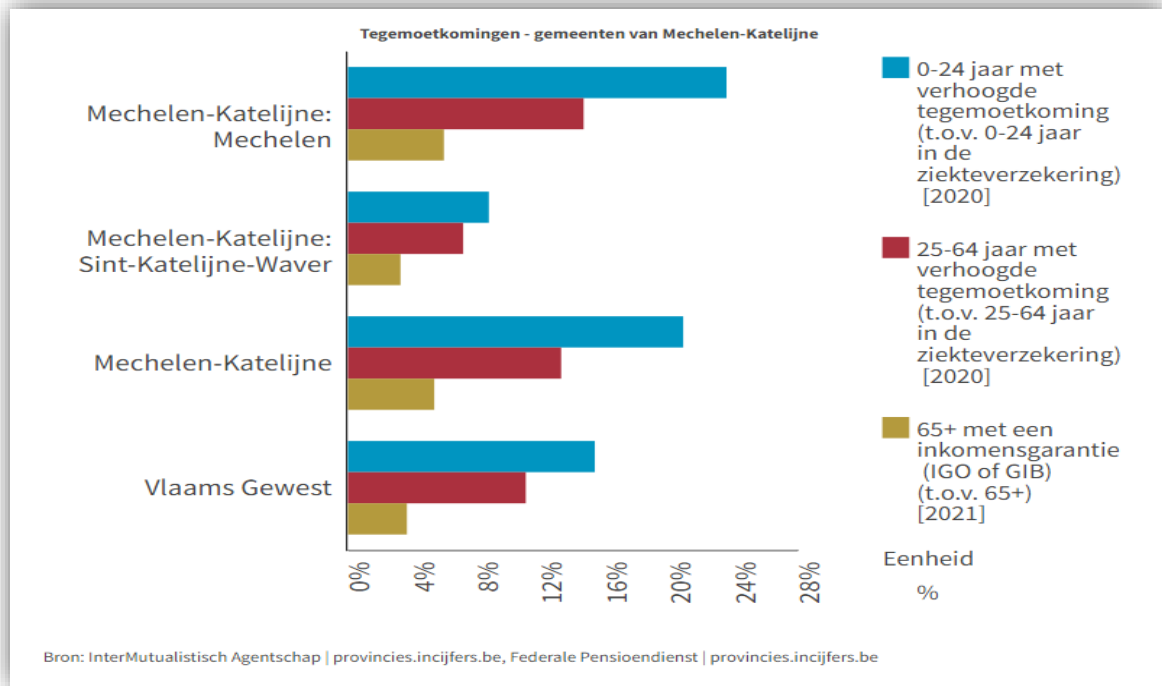
De verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering maakt de gezondheidszorg goedkoper voor personen met een laag inkomen. Omdat de tegemoetkoming voor verschillende groepen automatisch verkregen wordt, is het aantal rechthebbenden op deze tegemoetkoming, en de personen die daarvan ten laste vallen, dus een goede indicator om een inschatting te maken van de groep met een laag inkomen. Bij de oudere bevolking is dit minder het geval omdat het netto belastbaar inkomen bij 65-plussers niet altijd goed overeenkomt met het reëel beschikbaar inkomen (er wordt geen rekening gehouden met aanvullende pensioenen, roerende inkomsten en het kadastraal inkomen). Voor de oudere leeftijdsgroep tonen we hier de inkomensgarantie voor ouderen (IGO), een uitkering die toegekend wordt aan 65-plussers die niet over voldoende financiële middelen beschikken.

20,9% van de kinderen en jongeren (0-24 jaar) in de ELZ Mechelen-Katelijne heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit betekent dat dit kinderen en jongeren zijn die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Het aandeel in ELZ Mechelen-Katelijne is hoger dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

13,3% van de bevolking van 25-64 jaar in ELZ Mechelen-Katelijne heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

Tot slot ontvangt 5,4% van de ouderen (65+) een inkomensgarantie voor ouderen. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

Onderstaande tabel toont aan dat dit vooral te maken heeft met de hogere cijfers in Mechelen en niet zozeer in Sint-Katelijne-Waver.

4.1.3. (Equivalent) leefloon

Het leefloon is een minimuminkomen voor wie niet over toereikende bestaansmiddelen beschikt. Het equivalent leefloon geeft financiële steun aan personen die geen recht hebben op een leefloon, maar die in België verblijven en zich in een vergelijkbare (nood)situatie bevinden. Het equivalent leefloon wordt voornamelijk toegekend aan niet-Belgen in het vreemdelingenregister.

Zowel het leefloon als het equivalent leefloon worden uitbetaald door het OCMW. Omdat deze tegemoetkomingen enkel worden toegekend aan personen die niet over andere bestaansmiddelen beschikken, en de bedragen een minimum bieden dat nodig is om te overleven, bespreken we het (equivalent) leefloon als een indicatie voor armoede.

Rechthebbers op een (equivalent) leefloon naar gezinsvorm in Mechelen en Sint-Katelijne-Waver (2021)

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
alleenstaande (equivalent) leefloners	392	20	16.810
samenwonende (equivalent) leefloners	705	29	12.213
(equivalent) leefloners met gezin ten laste	327	16	12.928
(equivalente) leefloners	1.425	64	41.956

Eenheid

aantal

Bron

POD Maatschappelijke integratie |
provincies.incijfers.be

4.2. Socio-economische positie

4.2.1. Socio-economische positie

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) berekent voor elke persoon een socio-economische positie.

Er wordt in eerste instantie een onderscheid gemaakt tussen de werkende bevolking, de werkzoekende bevolking, en de niet-beroepsactieve bevolking:

De **werkende bevolking** omvat de loontrekkenden met één of meer jobs in loondienst (zowel in de private- als in de overheidssector), de zelfstandigen en de helpers. Een helper staat een zelfstandige bij in de uitoefening van diens beroep zonder hiervoor door een arbeidsovereenkomst verbonden te zijn.

De **werkzoekenden** zijn degenen met een werkloosheidsuitkering of een overbruggingsuitkering.

De **niet-beroepsactieve groep** wordt gedefinieerd als het deel van de bevolking dat zich niet aanbiedt op de arbeidsmarkt, maar wel een uitkering krijgt vanuit de Belgische sociale zekerheid, bijvoorbeeld kinderbijslag, loopbaanonderbrekingsvergoeding, pensioen, leefloon of financiële hulp, tegemoetkoming aan personen met een handicap.

Naast deze drie hoofdcategorieën wordt een **restcategorie ‘anderen’** omschreven. Dit is een zeer diverse groep van personen die geen directe link hebben met de Belgische sociale zekerheid, bijvoorbeeld grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die niet bijdrageplichtig is aan de Belgische sociale zekerheid, huishoudpersoneel dat niet is aangegeven bij de RSZ, maar ook huisvrouwen/huismannen, kinderen die niet gekend zijn bij de diensten voor kinderbijslag, geschorste werkzoekenden, ouderen van wie de partner het gezinspensioen ontvangt, ... Deze groep anderen bevat zowel niet-beroepsactieven (vb. huismannen en -vrouwen), als werkenden (vb. werknemers bij de Europese instellingen). Lokaal dient men er rekening mee te houden dat de samenstelling van deze restgroep erg kan verschillen.

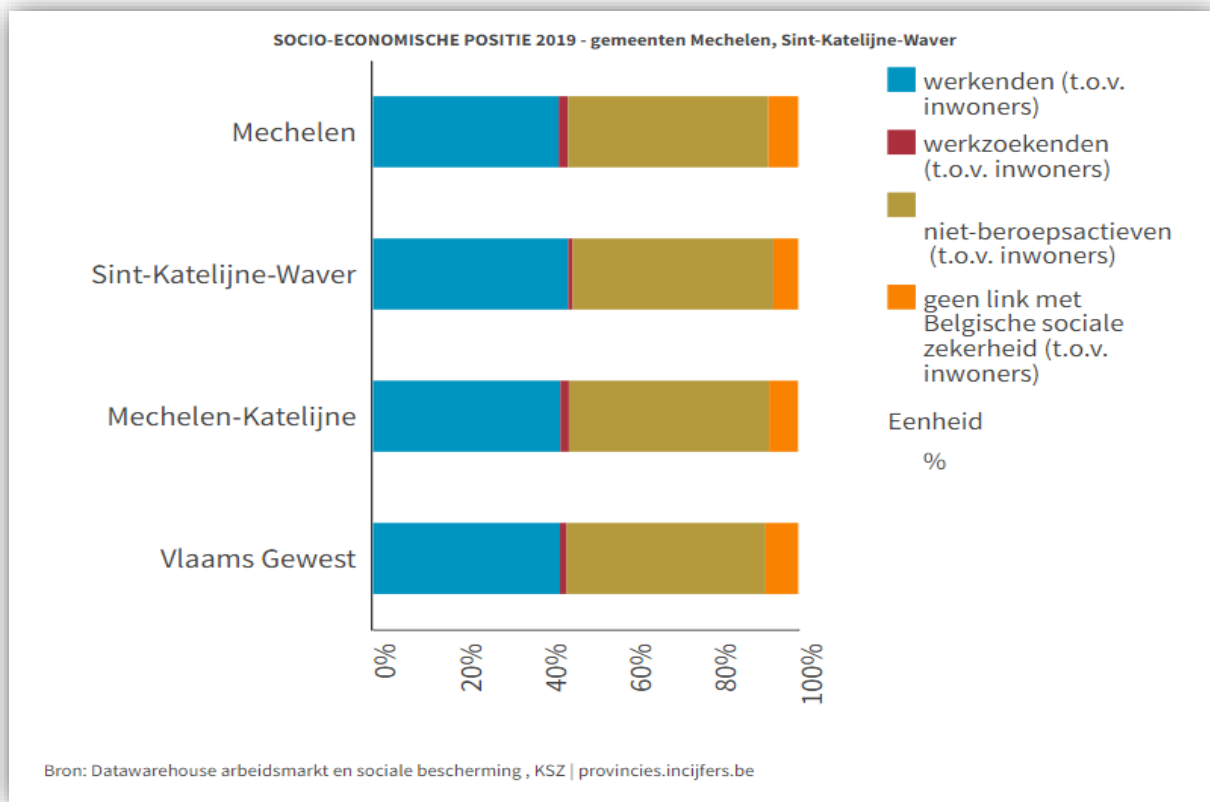
In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne heeft 44,1% van de bevolking een job (werkend), 2,0% van de bevolking is werkzoekend met een RVA-uitkering en 47,0% van de bevolking is niet beroepsactief. 6,9% van de bevolking in de ELZ is niet gekend bij de Belgische sociale zekerheid.

Socio-economische positie, aantal (2019)

	werkenden	werkzoekenden	niet-beroepsactieven	andere socio-economische positie
Mechelen	37.834	1.893	40.694	6.218
Sint-Katelijne-Waver	9.541	225	9.792	1.241
Mechelen-Katelijne	47.375	2.118	50.486	7.459
Vlaams Gewest	2.900.826	104.170	3.076.860	512.965

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in de ELZ Mechelen-Katelijne een ongeveer even groot aandeel werkenden, een ongeveer even groot aandeel werkzoekenden, een ongeveer even groot aandeel niet-beroepsactieven en een kleiner aandeel ‘anderen’.

Kansarmoede en herkomst

In dit hoofdstuk bekijken we onder de noemer kansarmoede de personen die een **leefloon/financiële hulp** ontvangen. Deze groep van mensen behoort in de indeling van de kruispuntbank tot de niet-beroeps actieve bevolking. Dat zijn mensen die zich niet aanbieden op de arbeidsmarkt, maar wel een uitkering ontvangen vanuit de Belgische Sociale Zekerheid. Het leefloon wordt toegekend door een OCMW en wordt omschreven als een minimuminkomen voor wie niet over toereikende bestaansmiddelen beschikt, noch er aanspraak op kan maken, noch in staat is deze te verwerven. Het bedrag is afhankelijk van de gezinssituatie.

Onderstaande tabel toont het percentage leefloners binnen de groep van inwoners met een (niet-)vreemde herkomst.

Tabel: Personen met een leefloon/financiële hulp, % t.o.v. herkomstgroep (2019)

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
geen vreemde herkomst gekend	161	8	7.608
vreemde herkomst gekend EU	45	2	2.873
vreemde herkomst gekend niet-EU	766	39	23.357

In Mechelen zien we dat binnen de bevolkingsgroep zonder vreemde herkomst het aandeel leefloners 0,3% bedraagt. Binnen de groep van mensen met een vreemde EU-herkomst geldt dit voor 0,7% en binnen de groep van inwoners met een vreemde niet-EU herkomst is het aandeel leefloners 3,3%.

Voor Sint-Katelijne-Waver bedraagt het aandeel leefloners voor de mensen zonder vreemde herkomst 0,1%. Binnen de groep van mensen met een vreemde EU-herkomst is dit 0,1% en bij de inwoners met een vreemde niet-EU herkomst is het aandeel leefloners 2,4%.

4.2.2. Niet-werkende werkzoekenden

Om de groep van de werkzoekenden meer in detail te beschrijven, gebruiken we verder de gegevens van de VDAB. Deze omvatten alle niet-werkende werkzoekenden (NWWZ), een groep die ruimer gedefinieerd is dan de groep werkzoekenden zoals hoger beschreven door de KSZ. Zo zijn bijvoorbeeld niet-werkende werkzoekenden die geen werkloosheidsuitkering krijgen wel opgenomen in de VDAB-cijfers.

Op 1/1/2020 waren er in het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne 3.264 niet-werkende werkzoekenden. Dit is 5,0% van de bevolking op beroeps actieve leeftijd (18-64 jaar). Het aandeel NWWZ ligt in het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne hoger dan in het Vlaams Gewest (4,3%).

Er waren op 1/1/2020 539 jonge NWWZ. Berekend t.o.v. de leeftijdsgroep 18-24 jaar is dit 6,4%. Het aandeel jonge NWWZ ligt daarmee in het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne hoger dan in het Vlaams Gewest.

Niet-werkende werkzoekenden, aantal en % t.o.v. leeftijdsgroep (2020)

	NWWZ [aantal]	NWWZ (t.o.v. inwoners 18- 64 jaar) [%]	NWWZ 18-24 jaar [aantal]	NWWZ 18-24 jaar (t.o.v. inwoners 18- 24 jaar) [%]
Mechelen	2.852	5,4	473	6,9
Sint-Katelijne-Waver	412	3,3	66	4,0
Mechelen-Katelijne	3.264	5,0	539	6,4
Vlaams Gewest	170.304	4,3	29.808	5,8

Bron: VDAB en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Werkenden naar herkomst

De eerste groep betreft de werkende bevolking. Onder deze noemer vallen alle loontrekkenden en zelfstandigen en helpers. De tabel geeft het aandeel inwoners weer dat in de kruispuntbank geregistreerd staat als werkende persoon. Het eerste percentage betreft alle inwoners, daarna wordt dit bekeken per herkomstgroep (Belgische herkomst, niet-Belgische EU-herkomst en niet-Belgische niet-EU-herkomst).

	Mechelen	Sint-Katelijne- Waver	Vlaams Gewest
(t.o.v. inwoners)	43,7	45,9	44,0
geen vreemde herkomst gekend (t.o.v. geen vreemde herkomst gekend)	48,2	46,4	46,2
vreemde herkomst EU (t.o.v. vreemde herkomst EU)	48,8	49,9	41,5
vreemde herkomst niet-EU (t.o.v. vreemde herkomst niet-EU)	31,4	36,7	32,5

Eenheid

%

Bron

Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale
bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

In Mechelen bedraagt het aandeel werkenden in het meest recente jaar 43,7%. Voor personen met een Belgische herkomst is dit 48,2%; voor personen met een buitenlandse EU-herkomst 48,8% en voor personen met een buitenlandse niet-EU-herkomst 31,4%.

Voor Sint-Katelijne-Waver bedraagt het aandeel werkenden in het meest recente jaar 45,9%. Voor personen met een Belgische herkomst is dit 46,4%; voor personen met een buitenlandse EU-herkomst 49,9% en voor personen met een buitenlandse niet-EU-herkomst 36,7%.

4.3. Betalingsmoeilijkheden

Mensen met beperkte financiële middelen hebben vaak te kampen met betalingsproblemen.

Drie soorten betalingsproblemen worden van naderbij bekeken:

het aandeel huishoudens met een actieve budgetmeter voor elektriciteit

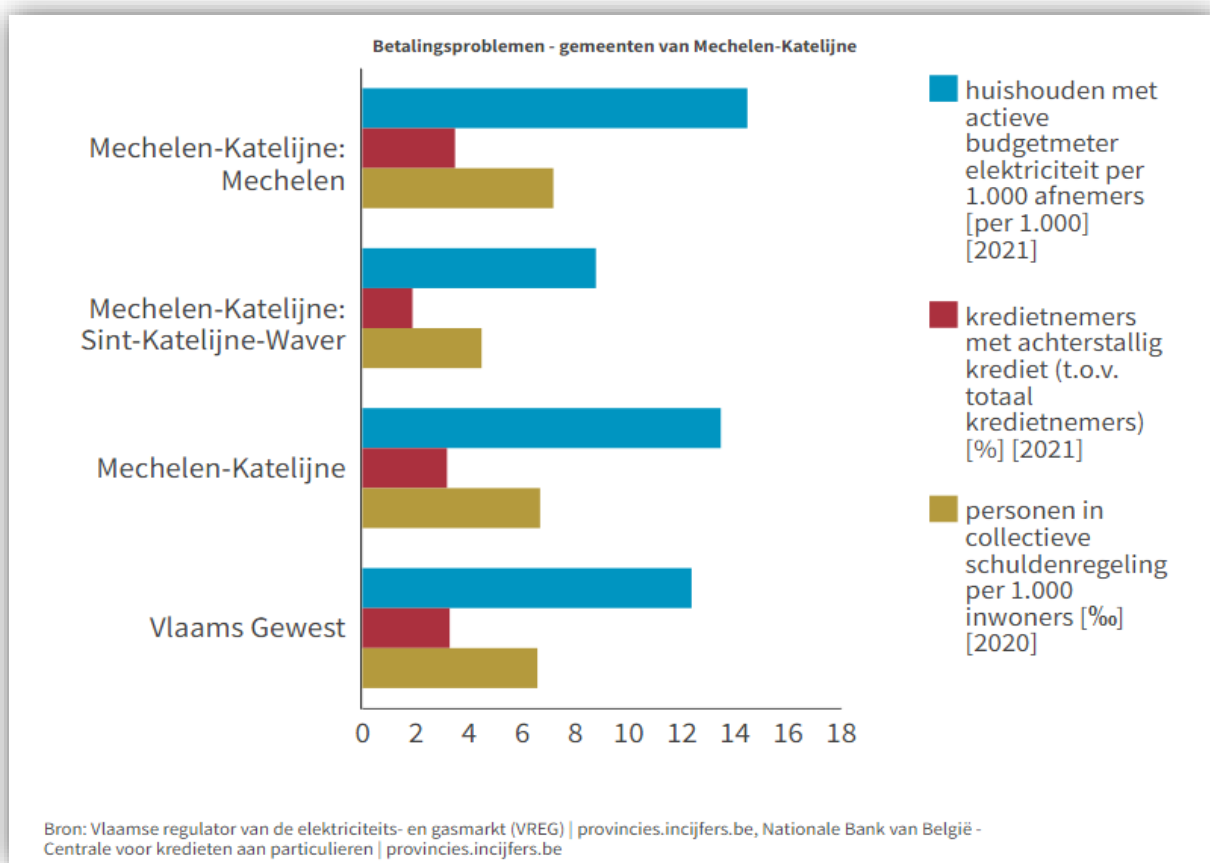
het aandeel kredietnemers met minstens één achterstallig krediet

het aandeel personen dat zich in een collectieve schuldenregeling bevindt

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne hebben 13,5 per 1.000 huishoudens een actieve budgetmeter voor elektriciteit. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

3,2% van de kredietnemers heeft minstens 1 achterstallig krediet. Dit aandeel is ongeveer gelijk aan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.

Per 1.000 inwoners hebben 6,7 personen een collectieve schuldenregeling. Dit is ongeveer even hoog als gemiddeld in het Vlaams Gewest.

4.4. Risicokenmerken van leerlingen

In het kader van gelijke onderwijskansen worden een aantal kenmerken van de sociaal-economische status van leerlingen bijgehouden. Het betreft lage opleiding van de moeder, thuistaal niet-Nederlands en het krijgen van een schooltoelage. Leerlingen met deze SES-kenmerken hebben een hoger risico op vroegtijdige schooluitval (verlaten van het onderwijs zonder diploma). Het zijn daardoor risicokenmerken voor kansarmoede. We bekijken deze gegevens voor zowel het basisonderwijs als voor het secundair onderwijs. Het gaat hier telkens over de leerlingen die in de gemeente wonen, onafhankelijk in welke gemeente ze naar school gaan.

Naast de SES-kenmerken bekijken we ook de vroegtijdige schoolverlaters, dat zijn jongeren die zonder diploma het secundair onderwijs verlaten en geen verdere opleiding meer volgen, althans in het onderwijs dat valt onder de Vlaamse Gemeenschap, én in het jaar dat volgt op het verlaten van het onderwijs.

4.4.1. Risicokenmerken gewoon basisonderwijs

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne wonen 12.534 kinderen die gewoon basisonderwijs volgen.

26,7% van de leerlingen in het gewoon basisonderwijs heeft een laag opgeleide moeder. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

44,8% van de kinderen gewoon basisonderwijs ontvangt een schooltoelage. Dit aandeel is in ELZ Mechelen-Katelijne hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

21,1% van de kinderen gewoon basisonderwijs spreekt thuis een andere taal dan het Nederlands. Dit aandeel ligt even hoog als gemiddeld in het Vlaams Gewest.

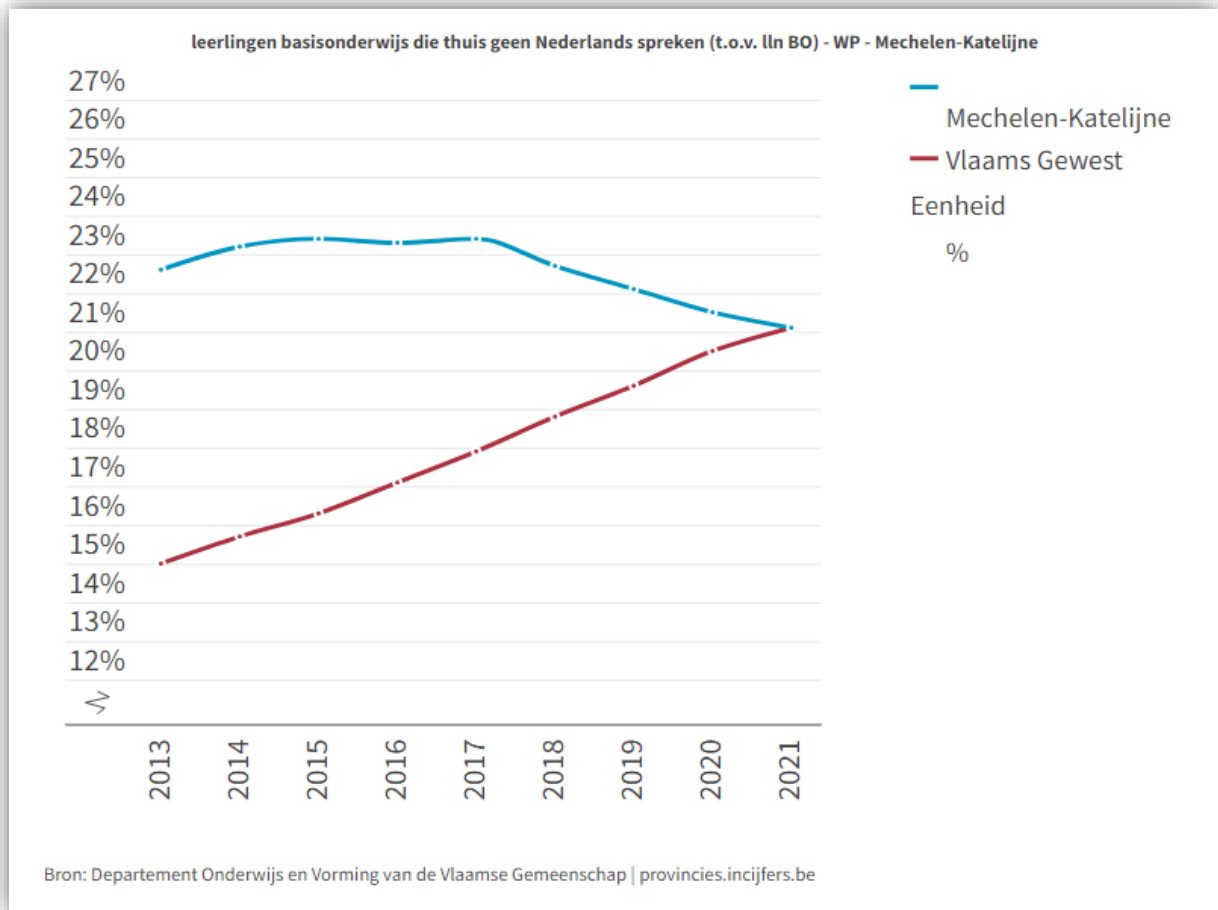
Risicokenmerken leerlingen basisonderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. lln. BO (2021)

	leerlingen gewoon basisonderwijs [aantal]	leerlingen basisonderwijs met een laag opgeleide moeder (t.o.v. lln. BO) [%]	leerlingen basisonderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. lln. BO) [%]	leerlingen basisonderwijs die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. lln. BO) [%]
Mechelen	10.361	29,2	48,2	23,5
Sint-Katelijne-Waver	2.173	14,8	28,8	9,6
Mechelen-Katelijne	12.534	26,7	44,8	21,1
Vlaams Gewest	659.653	19,9	38,3	21,1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

In de Grafiek wordt de evolutie getoond van het aandeel kinderen gewoon basisonderwijs dat een andere thuistaal heeft dan het Nederlands.

Het aandeel kinderen basisonderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal gaat in de ELZ Mechelen-Katelijne van 22,6% in 2013 naar 21,1% in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is veel meer stijgend.

4.4.2. Risicokenmerken gewoon secundair onderwijs

In het werkingsgebied van de ELZ wonen 7.565 leerlingen die gewoon secundair onderwijs volgen. De risicokenmerken worden berekend voor de leerlingen in het gewoon secundair onderwijs, inclusief het gewoon deeltijds beroepsonderwijs.

30,9% van die leerlingen heeft een laag opgeleide moeder. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

49,3% van de leerlingen gewoon secundair onderwijs ontvangt een schooltoelage. Dit aandeel is in de ELZ Mechelen-Katelijne hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

25,0% van de leerlingen gewoon secundair onderwijs gebruikt als thuistaal een andere taal dan het Nederlands. Dit aandeel ligt hoger dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest.

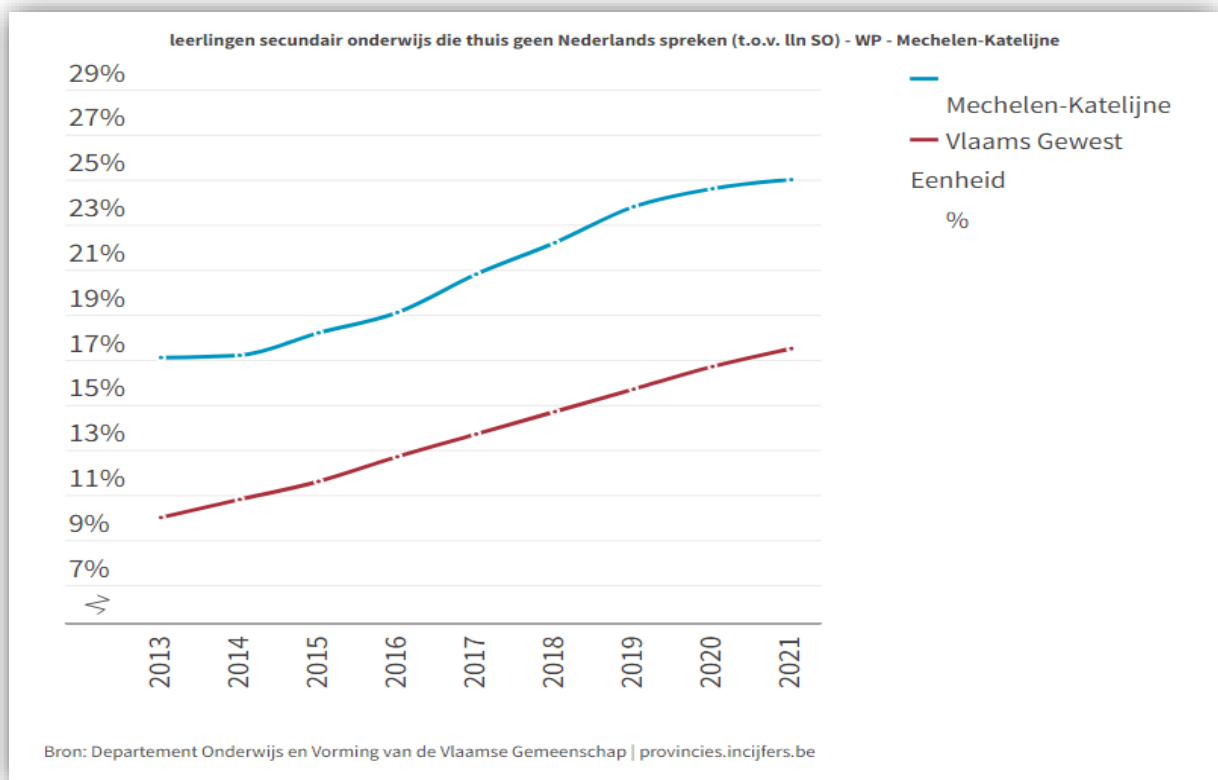
Tabel/ Risicokenmerken leerlingen secundair onderwijs naar woonplaats, aantal en % t.o.v. lln. SO (2021)

	leerlingen gewoon voltijds SO [aantal]	leerlingen secundair onderwijs met een laag opgeleide moeder (t.o.v. lln. SO) [%]	leerlingen secundair onderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. lln. SO) [%]	leerlingen secundair onderwijs die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. lln. SO) [%]
Mechelen	6.101	34,4	53,5	28,8
Sint-Katelijne-Waver	1.464	16,0	31,8	9,0
Mechelen-Katelijne	7.565	30,9	49,3	25,0
Vlaams Gewest	423.106	22,2	40,2	17,5

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

In onderstaande grafiek wordt de evolutie getoond van het aandeel kinderen gewoon secundair onderwijs dat een andere thuistaal heeft dan het Nederlands.

Het aandeel kinderen secundair onderwijs met een andere taal dan het Nederlands als thuistaal stijgt in de ELZ Mechelen-Katelijne van 17,1% in 2013 naar 25,0% in 2021. De evolutie in het Vlaams Gewest is ook stijgend.

4.4.3. Vroegtijdige schoolverlaters

Een vroegtijdige schoolverlater (VSV) wordt gedefinieerd als een leerling die niet langer leerplichtig is en die een regulier kwalificerend traject van het Vlaams secundair onderwijs verlaat zonder kwalificatie met beroepsfinaliteit, dan wel een finaliteit doorstroom hoger onderwijs. Een vroegtijdige schoolverlater verlaat dus het Vlaams secundair onderwijs zonder een diploma te behalen.

Het aandeel wordt berekend als de verhouding tussen het aantal vroegtijdige schoolverlaters op de som van de vroegtijdige schoolverlaters en de gekwalificeerde schoolverlaters.

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne waren er 172 vroegtijdige schoolverlaters in 2019. Dit betekent dat 15,3% van de schoolverlaters geen diploma of getuigschrift behaalt. Dit aandeel is hoger dan het aandeel in het Vlaams Gewest.

Tabel / Vroegtijdige schoolverlaters, aantal en % t.o.v. alle schoolverlaters (2019)

	vroegtijdige schoolverlaters [aantal]	vroegtijdige schoolverlaters (t.o.v. schoolverlaters) [%]
Mechelen	150	16,8
Sint-Katelijne-Waver	22	9,5
Mechelen-Katelijne	172	15,3
Vlaams Gewest	7.524	11,8

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

Deze vrij hoge risicokenmerken van leerlingen – zowel voor basisonderwijs als voor secundair onderwijs – tonen aan dat er in ELZ Mechelen-Katelijne extra inspanningen nodig zijn naar deze risicogroepen binnen de schoolcontexten in de regio.

5. Sociaal-culturele ontwikkelingen

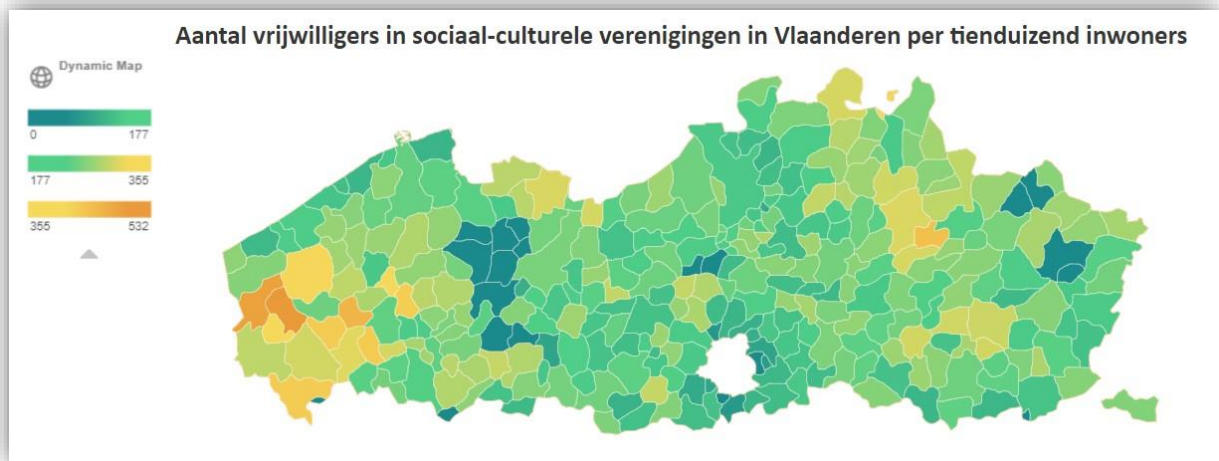
5.1. Informele zorg

Informele zorg kan in ruime zin worden omschreven als alle hulp en steun die door niet-professionelen wordt geboden en die niet als beroepsarbeid wordt vergoed. Informele zorg kent verschillende traditionele verschijningsvormen zoals gebruikelijke zorg die familieleden aan elkaar geven, zelfzorg, mantelzorg, pleegzorg of vrijwilligers actief in zorgorganisaties. Daarnaast duiken verschillende nieuwe verschijningsvormen op zoals zorgvrijwilligers die actief zijn buiten een organisatie, duo-werkingen of buurtzorg.

Al deze verschijningsvormen delen een aantal **kenmerken** zoals: een sociale en/of ruimtelijke nabijheid, het gericht zijn op zorg eerder dan op behandeling en het willen bevorderen van de fysieke, mentale en sociale gezondheid. In sommige definities wordt vooropgesteld dat de zorg boven gebruikelijk (exclusief gebruikelijke zorg) moet zijn. Naast zorg in de informele sfeer bestaat in Vlaanderen een goed uitgebouwde sector van formele welzijns- en gezondheidszorg waarin in belangrijke mate professionele hulpverleners actief zijn.

De verhouding tussen de informele en formele zorg, de zogenaamde welvaartsmix, veranderde in de voorbije decennia. Mede door maatschappelijke en demografische veranderingen nam vanuit beleidsoogpunt het belang toe dat wordt gehecht aan informele zorg. Centraal daarbij staat een **'vermaatschappelijking van zorg'**, een verschuiving binnen de zorg waarbij ernaar gestreefd wordt om mensen met beperkingen (van lichamelijke, psychische of verstandelijke aard), chronisch zieken en kwetsbare ouderen met al hun potenties en kwetsbaarheden een eigen zinvolle plek in de samenleving te laten innemen en hen daarbij waar nodig te ondersteunen.

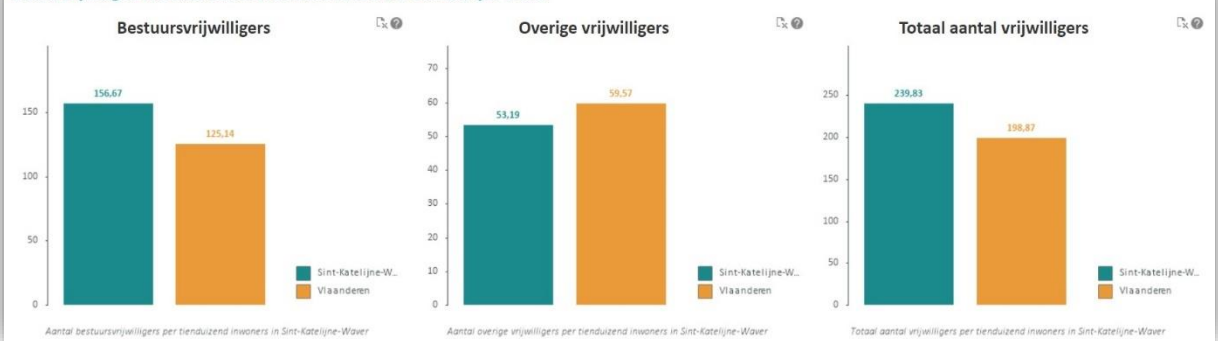
5.2. Vrijwilligerswerk en sociaal culturele initiatieven

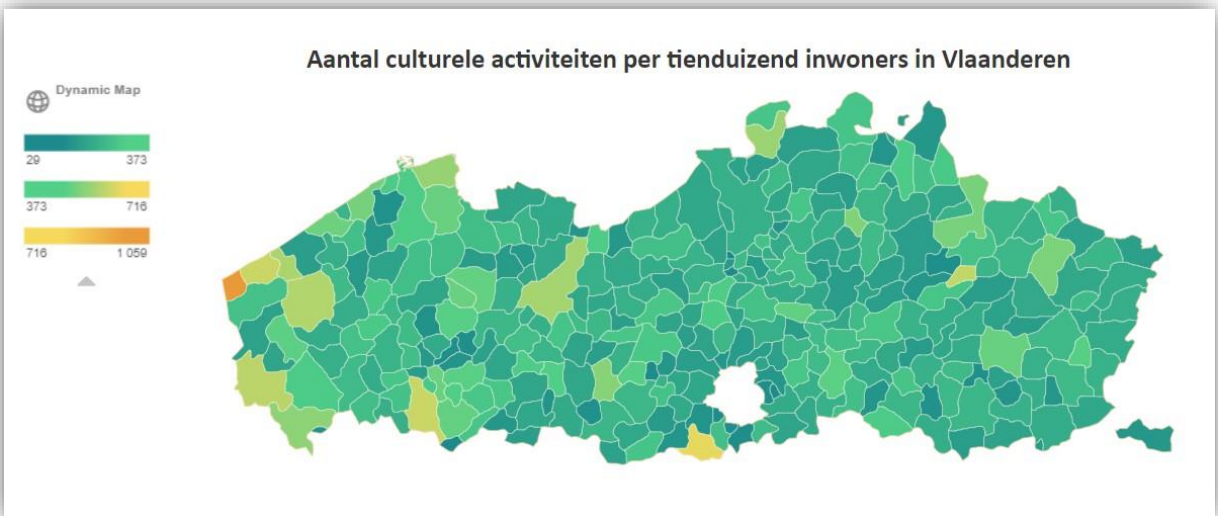
Aantal vrijwilligers in sociaal-cultureel volwassenenwerk in Mechelen

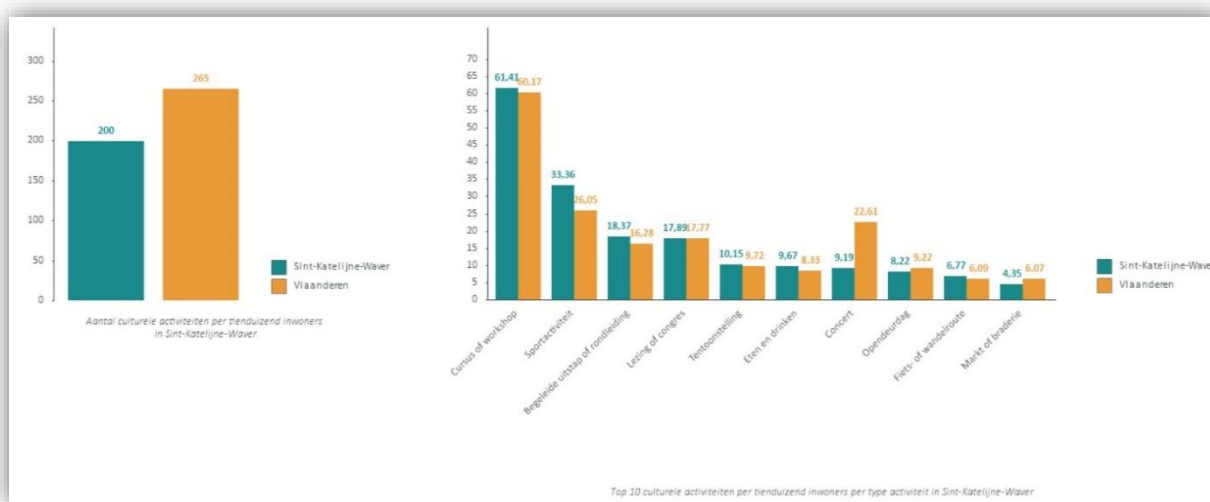
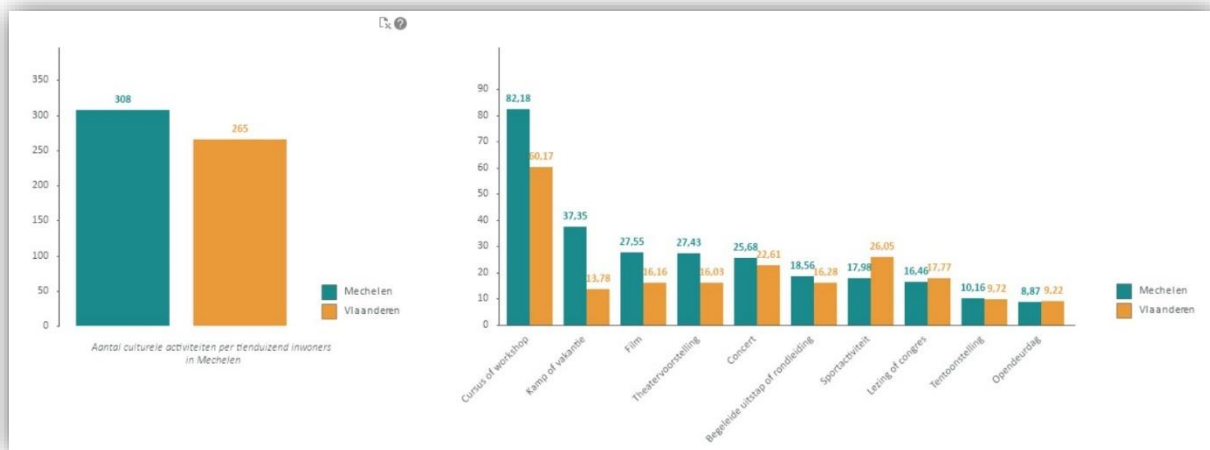

Aantal vrijwilligers in sociaal-cultureel volwassenenwerk in Sint-Katelijne-Waver

5.3. Sport en vrije tijd

Mechelen en Sint-Katelijne Waver zijn beiden erg actieve gemeenten met een sterke ploeg actieve vrijwilligers en een hoog aantal sport en vrije tijds activiteiten.

We zien hierin de aanwezigheid van een groot menselijk kapitaal dat zeker ook momenteel al deels ingezet wordt ten dienste van zorgbehoevenden.

In heel het verhaal van samenwerking en bruggen bouwen tussen formele en informele zorg biedt dit kansen om geïntegreerde zorg vorm te geven in de regio.

6. Technologische ontwikkelingen

6.1. Percentage rechthebbers in de ziekteverzekering met een globaal medisch dossier

Vlaanderen: 82,20%

Mechelen 83,50%

Sint-Katelijne-Waver: 85,60%

In ELZ Mechelen-Katelijne zijn het aantal globaal medische dossiers hoger dan het Vlaams gemiddelde. De lokale huisartsen zijn dus goed mee met deze technologische evolutie.

6.2. Barometer van de informatiemaatschappij

ICT-toegang

De toegang tot ICT in België bevindt zich op een goed niveau in vergelijking met de rest van de wereld. Ons land staat op de 21e plaats op 176 landen. Ons land is echter wel vijf plaatsen gezakt. Die daling is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een daling in het klassement voor de penetratiegraad van de mobiele telefonie (van de 76e → naar de 93e plaats) en voor het internationale breedbandinternet per internetgebruiker (12e → 21e plaats). Er is dus nog ruimte voor verbetering, zeker als België erin slaagt om de penetratiegraad van mobiele telefonie gevoelig te verhogen.

ICT-gebruik

Voor het ICT-gebruik in België staat ons land internationaal gezien op de 29e plaats. Ons land is echter wel vijf plaatsen gezakt. Die daling is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een daling in het klassement, waar we op zich al niet zo'n beste plaats innamen, voor de penetratiegraad van het mobiel breedbandinternet (van de 51e → naar de 66e plaats).

ICT-vaardigheden

De ICT-vaardigheden worden gemeten door drie algemene indicatoren met betrekking tot het onderwijs. Voor dat onderdeel blijft België op de 26e plaats.

DESI

Europese Unie (28 landen)

DESI - De index van de digitale economie en maatschappij

De DESI werd opgesteld door de Europese Commissie (DG CNECT) om de evolutie van de landen van de EU naar een digitale economie en maatschappij te beoordelen. De DESI 2018 bevat enkele wijzigingen die zijn vastgelegd in een methodologische nota en telt 34 indicatoren gespreid over vijf luiken:

- connectiviteit (9 indicatoren);
- menselijk kapitaal (4 indicatoren);
- internetgebruik (7 indicatoren);
- integratie van de digitale technologieën (8 indicatoren);
- digitale overheidsdiensten (6 indicatoren).

Rangschikking en vooruitgang: België scoort globaal 0,61 voor de DESI 2018 en bekleedt de 8e plaats van de 28 lidstaten van de EU. Zoals gekend was een van de doelstellingen van het nationale plan “Digital Belgium” om de 3e plaats te behalen tegen 2020.

Index voor het gebruik van eHealth

De “eHealth”-index geeft de digitaliseringsgraad van de interacties tussen patiënten en beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg weer. De index is het gemiddelde van de combinatie van de volgende indicatoren:

- het aantal geregistreerde actieve artsen op het medisch informatie uitwisseling platform (Hubs); het aantal consultaties geregistreerd op het platform;
- het aantal keer dat patiënten toestemming hebben gegeven aan zorgverleners om gezondheidsgegevens elektronisch en op een beveiligde manier met elkaar te delen;
- het aantal uitgewisselde berichten tussen actoren in de zorgsector op het eHealthBox-platform; het aantal geregistreerde relaties tussen patiënten en medische informatiehubs;
- het aantal patiënten met een Summarized Electronic Health Record (SumEHR) die een arts nodig heeft om de medische toestand van de patiënt in enkele minuten te kunnen evalueren.

Tabel 6.4. Evolutie van de index van het gebruik van eHealth (november-december van elk jaar)

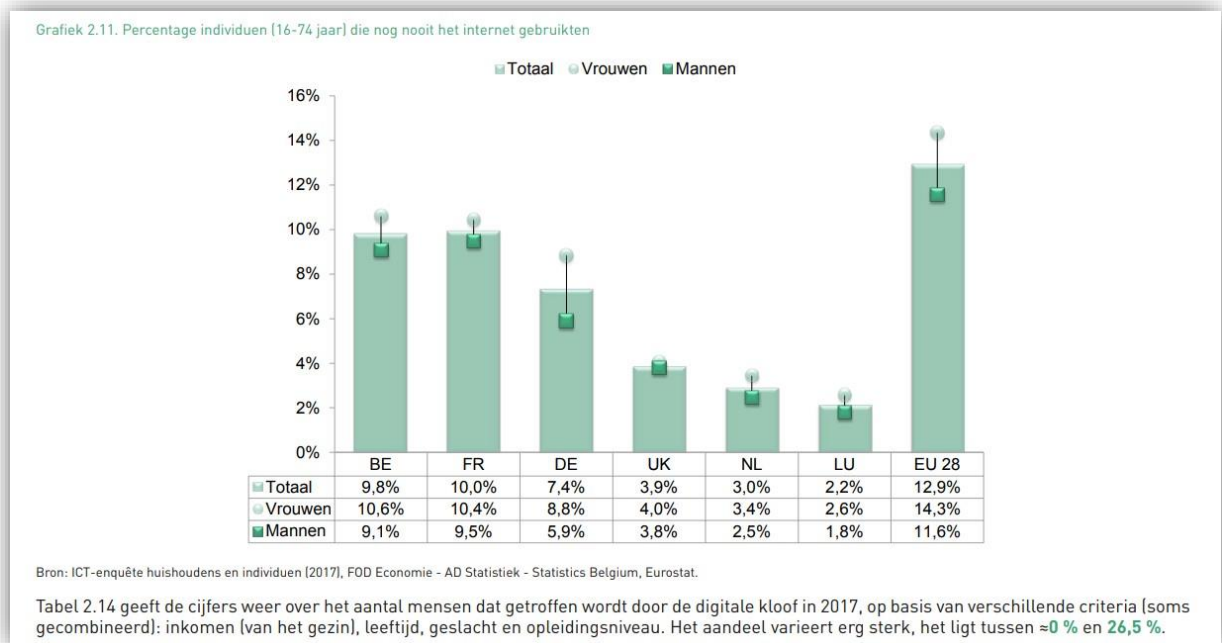
	2014	2015	2016	2017
Genormaliseerd indexcijfer	100	126,46	141,2	147,34
Jaarlijks verschil		26,46	14,74	6,14
Jaarlijkse schommeling (in %)		26 %	12 %	4 %

Bron: Portaal Digital Dashboard – BOSA, DG Digitale Transformatie.

Digitale kloof (internet)

9,8 % van de in België gevestigde personen tussen 16 en 74 jaar heeft nog nooit internet gebruikt. De DAE stelde als doel dat in 2015, op het niveau van de EU, het deel van de bevolking dat nooit het internet gebruikt, gehalveerd moet worden, d.w.z. dalen tot 15 %. In België schommelde de digitale kloof tussen 2011 en 2013 rond die drempel (15 %), en dook in 2014 onder het doelpercentage. In 2017 is het percentage voor het eerst onder de psychologische grens van de 10 % gedoken.

Onderstaande grafiek toont dat de digitale kloof in België aanzienlijk kan worden verkleind, in vergelijking met het lagere percentage in de vijf buurlanden, vooral in Nederland (3 %) en Luxemburg (2,2 %).

6.3. Technologie in ELZ Mechelen-Katelijne

Specifiek voor de sector van de eerstelijnszones zijn er een aantal technologische ontwikkelingen die we nauwgezet dienen op te volgen.

Er worden constant nieuwe digitale toepassingen ontwikkeld die voor ons relevant zijn om onze kernopdracht – het bevorderen van geïntegreerde zorg – waar te maken:

- De Vlaamse overheid lanceert een nieuwe **digitale Sociale Kaart** met een nieuwe lay-out, nieuwe functionaliteiten en een optimalisatie van de zoekfunctionaliteiten.
- Vivel ondersteunt de uitrol van **ZIPSTER**: een digitale tool om doorverwijzingen van zorg naar welzijn te stimuleren (Social Prescribing) en te faciliteren door te werken met een beknopte nodenbevraging en de bevordering van proactief werken.
In onze ELZ maken we momenteel werk van de uitrol van deze tool.

- In samenwerking met het RIZIV wordt de digitale tool **'Born in Belgium'** verder ontwikkeld. Een sterk voorbeeld van digitale dossiervorming over sectoren heen – in dit geval gericht naar kwetsbare zwangeren.
We maken deel uit van de stuurgroep die deze tool in onze ELZ wil gaan uitrollen.
- Vivel ondersteunt de ontwikkeling van het **Digitaal Zorg en Ondersteunings Plan (DZOP)**
- Het is belangrijk om alle zorgverstrekkers in onze ELZ mee te nemen in de ontwikkelingen op het gebied van E-Health. Op Vivel staat een dossier dat we met de werkgroep Zorgcontinuïteit bestuderen.

7. Ecologische ontwikkelingen

Het hoofdstuk 'ecologische ontwikkelingen' verwijst naar een aantal factoren die een positieve of negatieve invloed kunnen hebben op de bevolking van ELZ Mechelen-Katelijne. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan wonen, sociaal wonen, basisuitrusting van de wijk en een aantal indicatoren van het zorg- en welzijnsaanbod.

7.1. Wonen

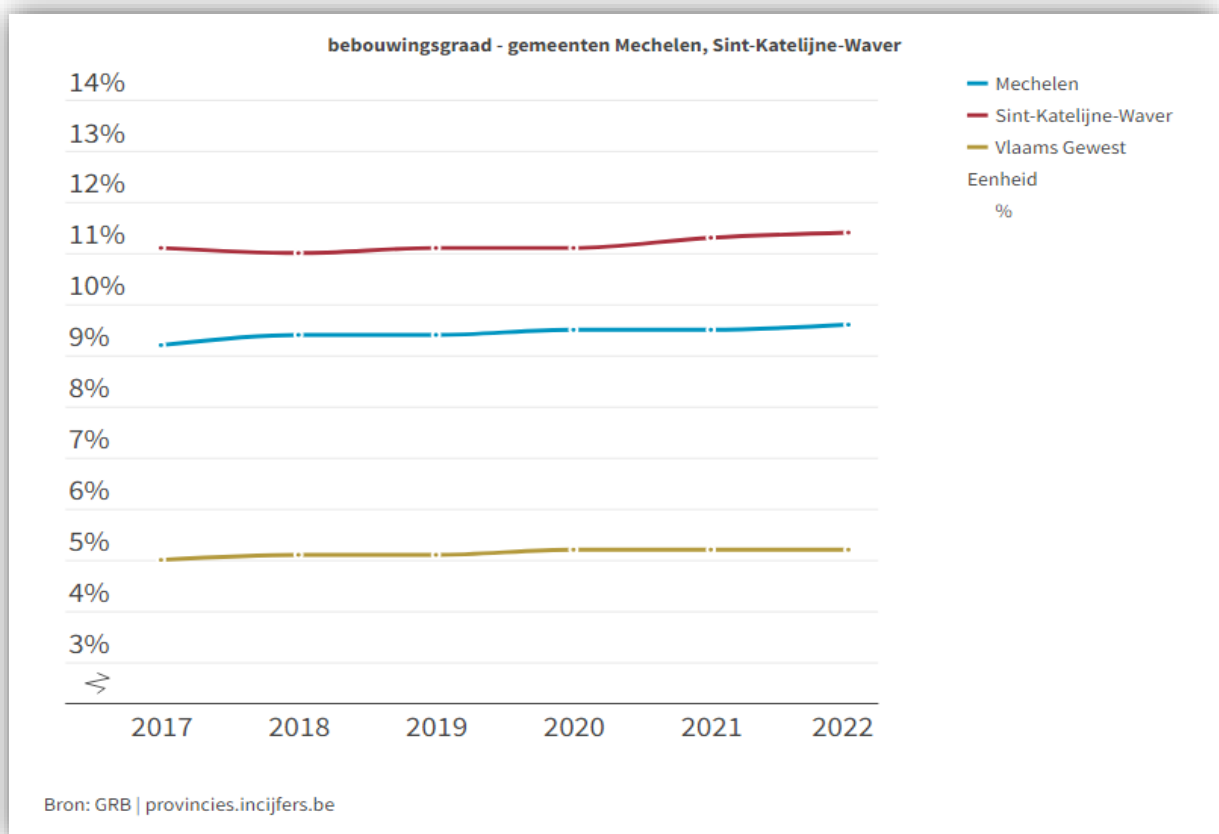
7.1.1. Bebouwingsgraad

Voor we in detail gaan kijken naar de woongelegenheden en hun kenmerken, werpen we eerst een blik op de bebouwingsgraad. Dit cijfer geeft ons zicht op het aandeel van de ruimte dat ingenomen wordt door gebouwen, zonder rekening te houden met de functie van die gebouwen. De bebouwingsgraad is het resultaat van een analyse van het Grootschalig Referentiebestand (GRB).

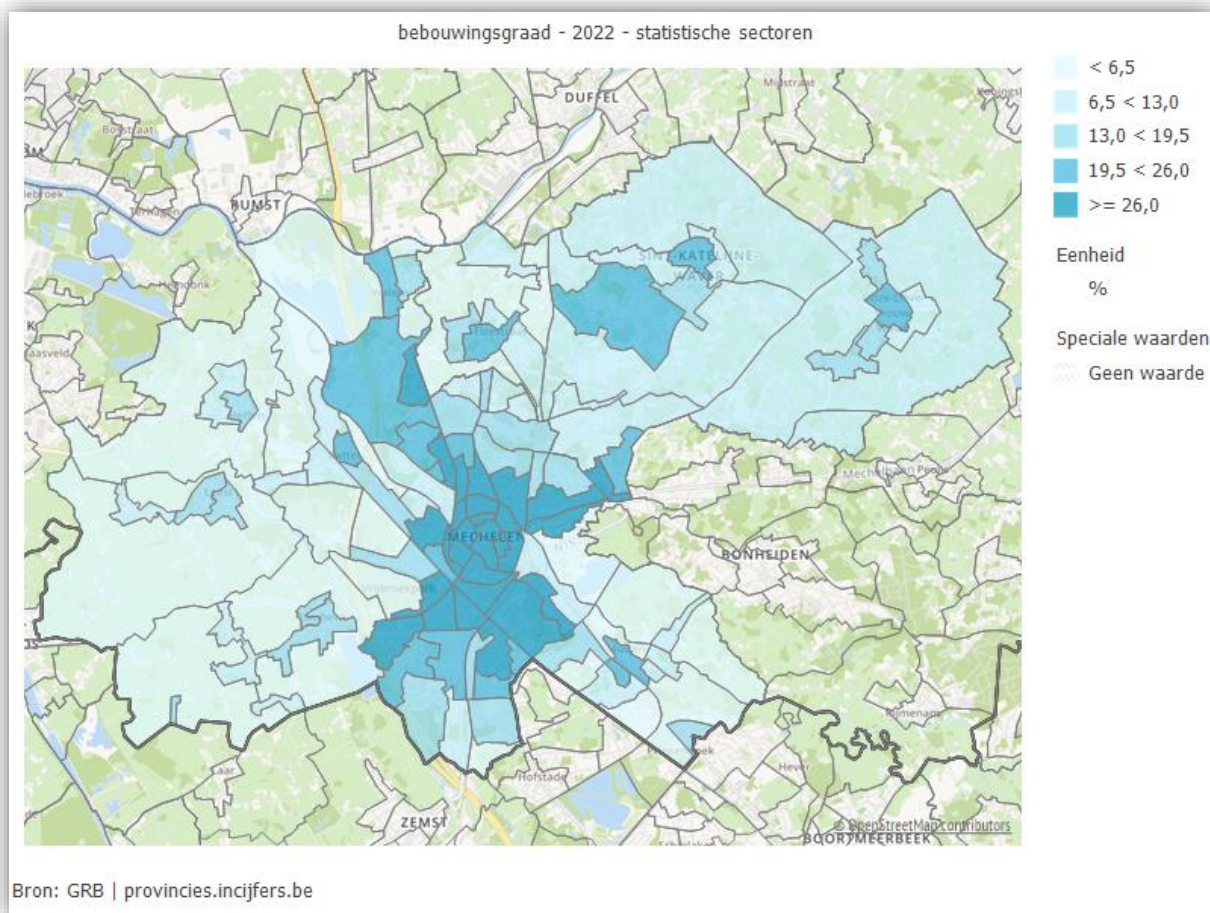
De grafiek hieronder toont ons de evolutie van de bebouwingsgraad sinds 2017.

In Mechelen bedroeg de bebouwingsgraad in 2022 9,6%, in Sint-Katelijne-Waver is dit 11,4%.

In het Vlaams Gewest bedroeg de bebouwingsgraad 5,2%.

Het kaartje toont de bebouwingsgraad voor Mechelen en Sint-Katelijne-Waver in 2022 op [statistisch sectorniveau](#).

7.1.2. Woongelegenheden

A Woongelegenheden naar woonfunctie

Vooreerst bekijken we de woongelegenheden naar *woonfunctie*: is de bebouwing daadwerkelijk gebouwd met de bedoeling om er in te wonen?

De tabel geeft het aantal en aandeel woongelegenheden weer met en zonder woonfunctie. In Mechelen heeft 99,0% van de woongelegenheden een woonfunctie (op basis van de aard), in Sint-Katelijne-Waver is dit 98,9%.

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
met woonfunctie [aantal]	41.585	9.219	3.267.222
met woonfunctie (t.o.v. woongelegenheden) [%]	99,0	98,9	98,9
zonder woonfunctie [aantal]	411	106	36.344
zonder woonfunctie (t.o.v. woongelegenheden) [%]	1,0	1,1	1,1

Bron Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

Vervolgens splitsen we de woongelegenheden met woonfunctie verder op. We kunnen in deze groep een onderscheid maken tussen appartementen, individuele woningen en collectieve woningen. De tabel toont de aantallen.

In Mechelen is 33,6% van de woongelegenheden met woonfunctie een appartement; 66,1% is een individuele woning en tot slot is 0,3% van de woongelegenheden met woonfunctie een collectieve woning.

In Sint-Katelijne-Waver is 14,4% van de woongelegenheden met woonfunctie een appartement; 83,3% is een individuele woning en tot slot is 2,2% van de woongelegenheden met woonfunctie een collectieve woning.

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
appartementen	13.992	1.331	914.472
individuele woningen	27.476	7.683	2.330.330
collectieve woningen	117	205	22.420

Eenheid

: aantal

Bron

Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

B. Woongelegenheden naar woningtype en grootte

In tweede instantie worden de woongelegenheden opgesplitst naar type en grootte. We maken hierbij het onderscheid tussen ééngezinswoningen (bevat 1 woongelegenheden per perceel) en meergezinswoningen (bevat meer dan 1 woongelegenheden per perceel).

In de tabel wordt het volgende weergegeven: eerst het totaal aantal ééngezin- en meergezinswoningen en daaronder worden de meergezinswoningen verder opgesplitst naar grootte (max 5 woongelegenheden, 6-10 woongelegenheden en meer dan 10 woongelegenheden).

De tabel toont het aandeel ééngezin- en meergezinswoningen ten opzichte van het totaal aantal woongelegenheden.

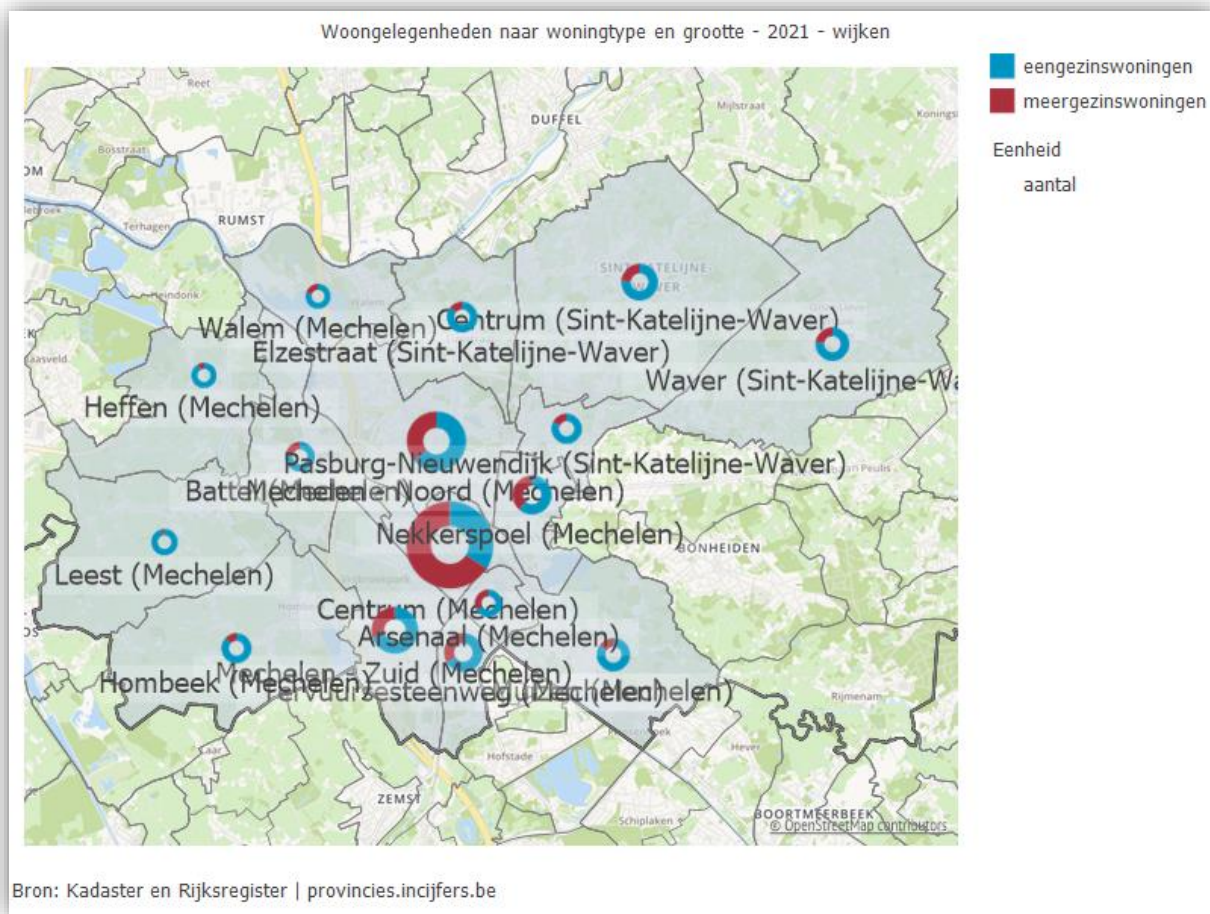
	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
woongelegenheden in eengezinswoningen [aantal]	25.263	7.410	2.193.089
woongelegenheden in meergezinswoningen [aantal]	16.733	1.915	1.110.477
meergezinswoningen met maximaal 5 woongelegenheden (t.o.v. meergezinswoningen) [%]	36,8	41,7	35,5
meergezinswoningen met 6-10 woongelegenheden (t.o.v. meergezinswoningen) [%]	18,6	23,2	19,5
meergezinswoningen met meer dan 10 woongelegenheden (t.o.v. meergezinswoningen) [%]	44,6	35,1	45,0

Bron Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

In Mechelen zijn er 25.263 woongelegenheden in ééngezinswoningen en 16.733 woongelegenheden in meergezinswoningen. Dat komt neer op 60,2% ééngezinswoningen en 39,8% meergezinswoningen. Binnen de categorie van meergezinswoningen zijn er in Mechelen 36,8% meergezinswoningen met maximum 5 woongelegenheden; 18,6% meergezinswoningen met 6-10 woongelegenheden en 44,6% meergezinswoningen met meer dan 10 woongelegenheden.

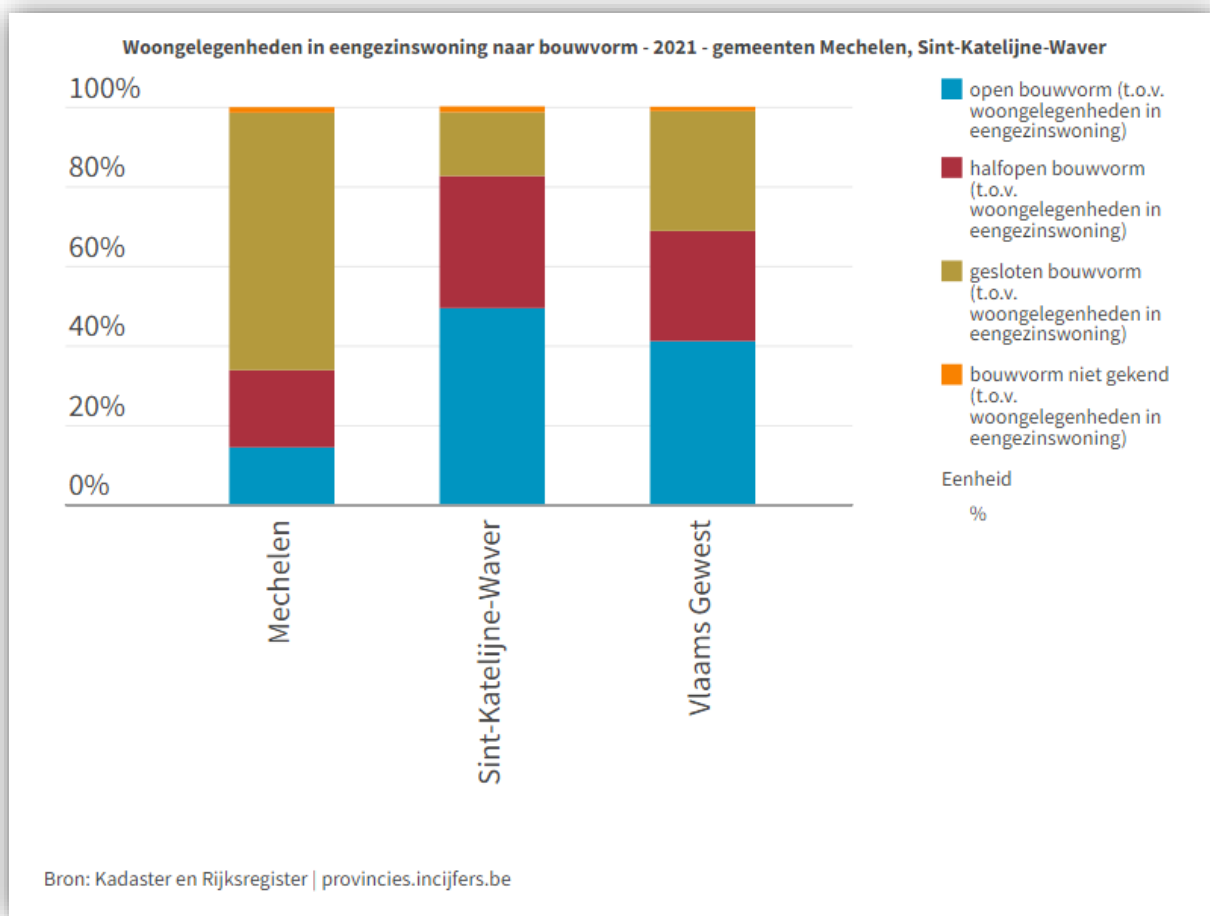
In Sint-Katelijne-Waver zijn er 7.410 woongelegenheden in ééngezinswoningen en 1.915 woongelegenheden in meergezinswoningen. Dat komt neer op 79,5% ééngezinswoningen en 20,5% meergezinswoningen. Binnen de categorie van meergezinswoningen zijn er in Sint-Katelijne-Waver 41,7% meergezinswoningen met maximum 5 woongelegenheden; 23,2% meergezinswoningen met 6-10 woongelegenheden en 35,1% meergezinswoningen met meer dan 10 woongelegenheden.

De kaart toont de verdeling tussen ééngezins- en meergezinswoningen op wijkniveau in Mechelen en Sint-Katelijne-Waver.

De categorie van ééngezinswoningen kan nog verder opgesplitst worden naar bouwvorm. Daarbij maken we het onderscheid tussen een open bebouwing, een halfopen bebouwing en een gesloten bebouwing. De aandelen weergegeven in onderstaande grafiek zijn berekend ten opzichte van het totaal aantal woongelegenheden in ééngezinswoningen.

Voor Mechelen geldt dat 14,4% van de woongelegenheden in een ééngesinswoning een open bebouwing betreft; 19,4% is een halfopen bebouwing en tot slot heeft 64,7% een gesloten bouwvorm. Er is een kleine restcategorie waarvan de bouwvorm niet gekend is. Voor Sint-Katelijne-Waver is dit respectievelijk 49,4%, 33,2% en 16,0%.

C. Woongelegenheden naar ouderdom

In een laatste hoofdstuk worden de woongelegenheden geanalyseerd naar ouderdom. Een eerste kenmerk is het bouwjaar van de woongelegenheden zoals bijgehouden in het kadaster. De onderstaande tabel geeft de aandelen weer van de verschillende bouwjaarcategorieën.

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
vóór 1900 (t.o.v. woongelegenheden)	14,7	4,5	7,4
1900-1945 (t.o.v. woongelegenheden)	23,2	15,4	17,0
1946-1970 (t.o.v. woongelegenheden)	27,1	25,5	24,3
1971-2000 (t.o.v. woongelegenheden)	22,7	34,6	32,2
2001-2010 (t.o.v. woongelegenheden)	5,5	9,1	9,3
sinds 2011 (t.o.v. woongelegenheden)	6,4	10,4	9,5

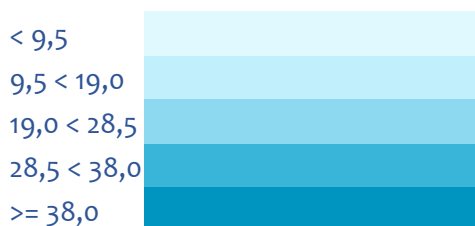

Eenheid %

Bron Kadaster en Rijksregister |
provincies.incijfers.be

In het kadaster is sinds 1983 voor de meeste eigendommen ook het jaar van laatste wijziging gekend. Op basis daarvan leiden we het laatste renovatiejaar van de woongelegenheden af. Op basis van het bouwjaar en het jaar laatste wijziging wordt een indicator 'recentste wijziging' gecreëerd. We doen hier uitspraken over de groep van woongelegenheden die ofwel gebouwd, ofwel grondig verbouwd zijn. Dit is enkel beschikbaar vanaf 1983, omdat pas vanaf die periode de wijzigingen worden bijgehouden. Wijzigingen in de periode voor 1983 zijn mogelijk, maar zijn omwille van de ontbrekende registratieverplichting niet gekend.

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
sinds 1983 (t.o.v. woongelegenheden)	54,4	61,6	59,0
1983-1990 (t.o.v. woongelegenheden)	6,7	9,4	8,5
1991-2000 (t.o.v. woongelegenheden)	12,9	13,7	14,7
2001-2010 (t.o.v. woongelegenheden)	17,5	19,0	16,7
2011-2020 (t.o.v. woongelegenheden)	17,3	19,5	19,2

Eenheid %

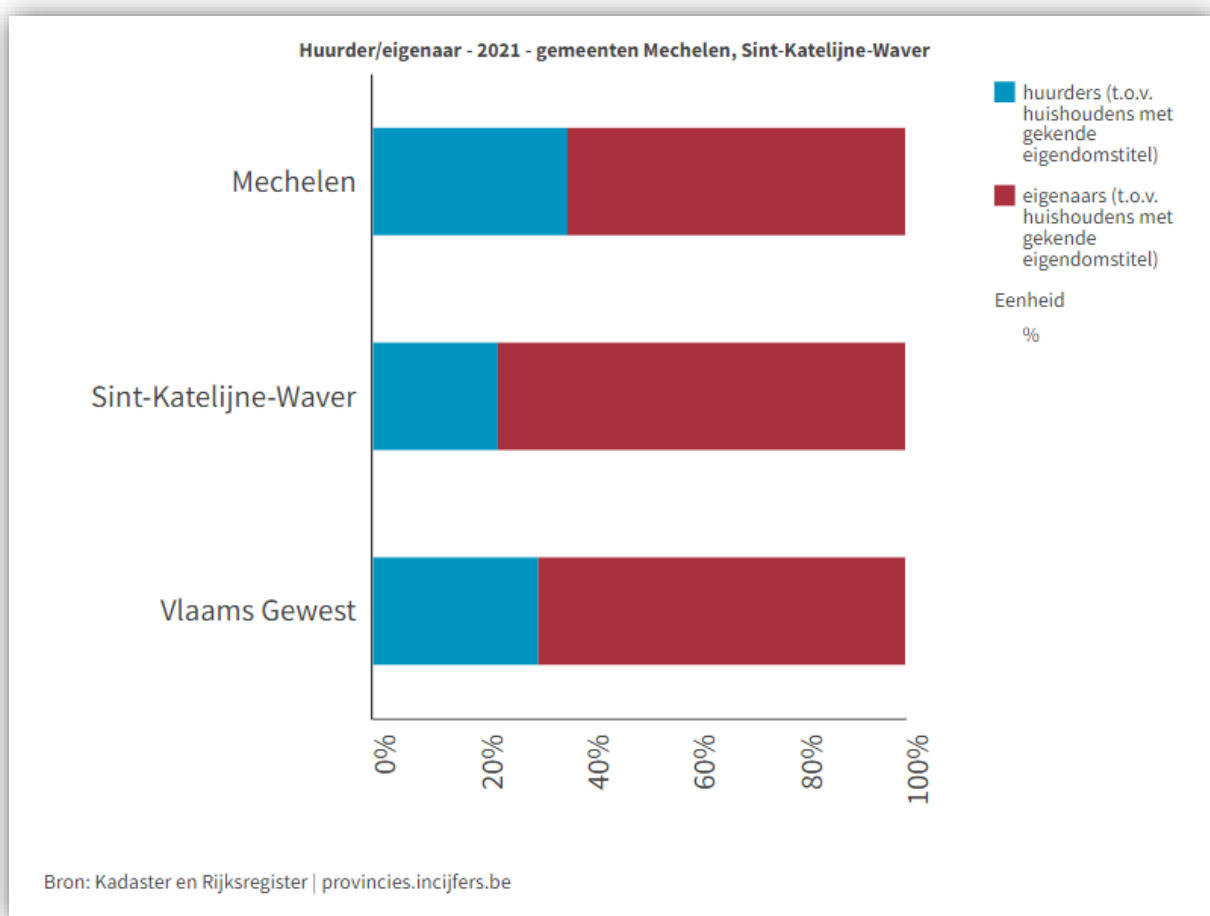
Bron Kadaster en Rijksregister |
provincies.incijfers.be

7.1.3. Huurders en eigenaars

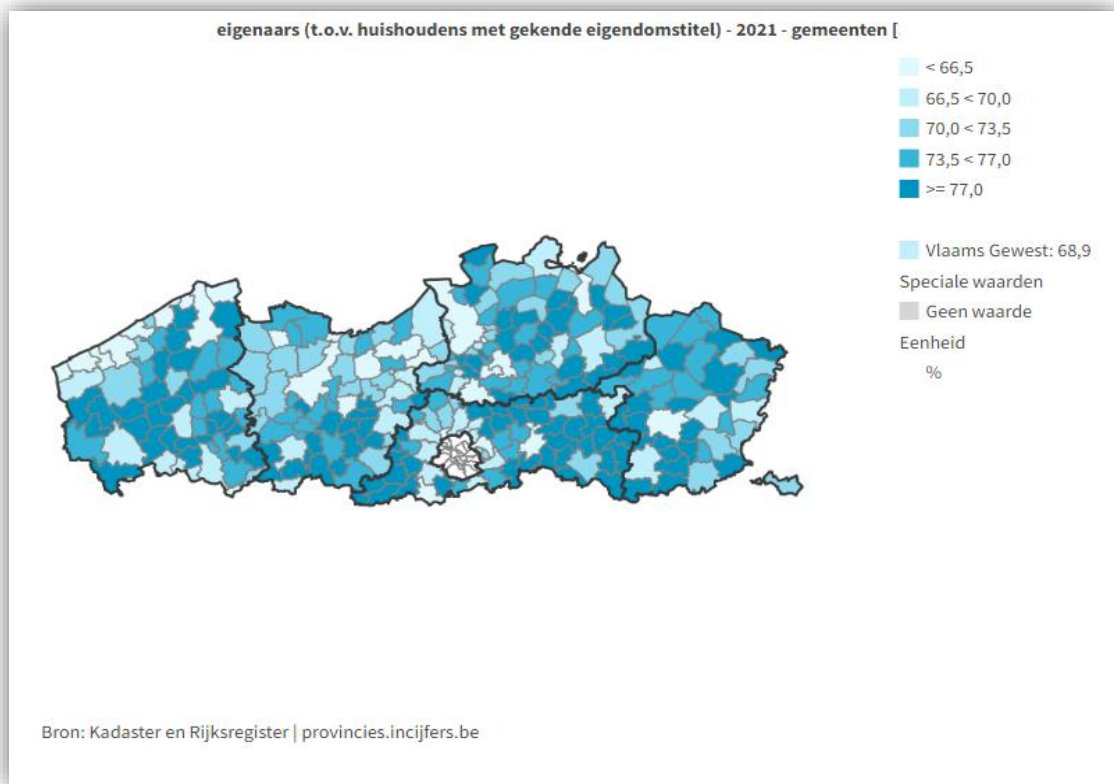
Huurders en eigenaars

Om het aandeel huurders en eigenaars te bepalen worden de gegevens uit het kadaster verrijkt met informatie uit het Rijksregister. Om het aantal woongelegenheden te bepalen, vragen we aan het Rijksregister waar er huishoudens gedomicilieerd zijn. Indien de woongelegenheden, volgens het kadaster, bewoond wordt door de eigenaar dan spreken we over een inwonende eigenaar. In het andere geval spreken we over een huurder.

De grafiek geeft het aandeel huurders en het aandeel eigenaars berekend t.o.v. het aantal huishoudens. In Mechelen bedraagt het aandeel huurders 36,6% en in Sint-Katelijne-Waver 23,5%; in het Vlaams Gewest is dit 31,1%.

Op het kaartje is duidelijk te zien hoe Mechelen en Sint-Katelijne-Waver scoren binnen de Vlaamse regio wat betreft het aandeel eigenaars. Mechelen volgt de trend dat in centrumsteden doorgaans meer huurders leven in vergelijking met de landelijke gemeentes, waar er in verhouding meer eigenaars zijn.

7.2. Sociaal Wonen

Hier wordt nagegaan hoe het gesteld is met het aantal sociale huurwoningen en het aantal huurders dat wacht op een sociale huurwoning.

7.2.1. Sociale huurwoningen en kandidaat-huurders

Sociaal Wonen geeft het totaal aantal sociale huurwoningen weer. Deze kunnen in het beheer zijn van een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) of van een sociaal verhuurkantoor (SVK). Sociale woningen die eigendom zijn van – en beheerd worden door - een lokaal bestuur worden hier niet meegeteld.

Gezinnen die een sociale woning willen huren, kunnen zich - mits ze aan de voorwaarden voor sociale huur voldoen - kandidaat stellen voor sociale huur. Het betreft unieke kandidaat-huurders, gezinnen die op meerdere wachtlijsten staan ingeschreven worden maar 1 keer geteld.

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne zijn er 3.587 sociale huurwoningen. Per 100 huishoudens zijn er dus 7,9 sociale huurwoningen. Het aandeel sociale huurwoningen is hoger dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

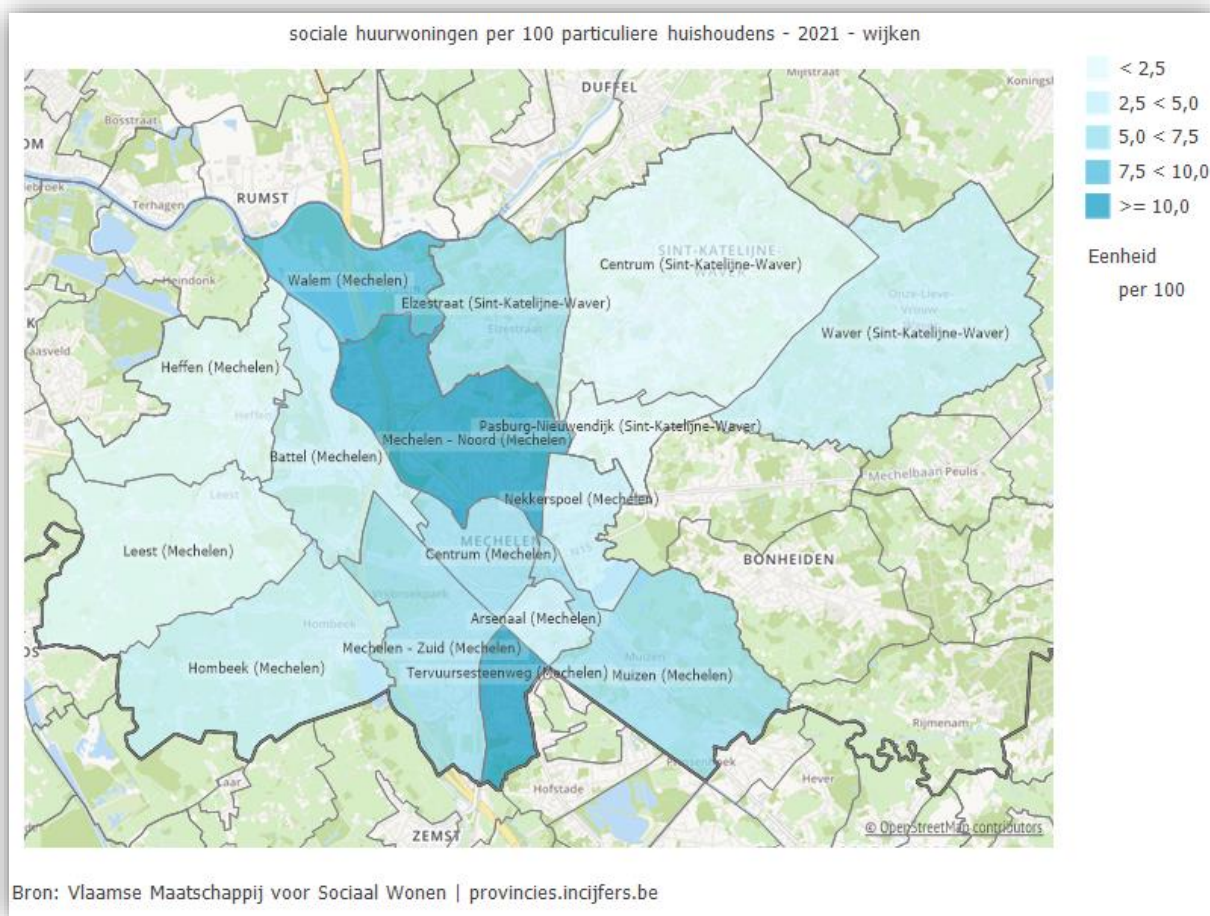
Er zijn 3.145 huishoudens (7,0%) die op een wachtlijst staan voor een sociale huurwoning. Zie onderstaande tabel

Tabel | Sociale huurwoningen en kandidaat sociale huurders, aantal en % t.o.v. particuliere huishoudens (2021)

	sociale huurwoningen (SHM + SVK) [aantal]	sociale huurwoningen per 100 particuliere huishoudens [per 100]	kandidaathuurders per domiciliegemeente [aantal]	kandidaathuurders (t.o.v. particuliere huishoudens) [%]
Mechelen	3.333	9,1	2.860	7,8
Sint-Katelijne-Waver	254	3,0	285	3,4
Mechelen-Katelijne	3.587	7,9	3.145	7,0
Vlaams Gewest	171.629	6,0	164.378	5,7

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

7.2.2. Bindend sociaal objectief

Om het sociaal woonaanbod in Vlaanderen versneld uit te breiden en geografisch te verspreiden kreeg elke gemeente een Bindend Sociaal Objectief (BSO) opgelegd. Dit Bindend Sociaal Objectief legt aan de gemeente op hoeveel sociale huurwoningen zij op haar grondgebied moet realiseren tegen 2025. De nulmeting gebeurde op 31/12/2007 en hield rekening met het aantal huishoudens in die gemeente op 01/01/2008. Voor de nulmeting werden de sociale huurwoningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen en de sociale verhuurkantoren mee in rekening gebracht. Gemeenten met reeds 9% sociale huurwoningen kregen geen BSO opgelegd (BSO=0), gemeenten met minder dan 3% sociale huurwoningen dienden een inhaalbeweging te doen.

In de volgende grafiek bekijken we een aantal indicatoren omtrent dit Bindend Sociaal Objectief voor Mechelen en Sint-Katelijne-Waver. Het betreft een stand van zaken van 31/12/2020 (= 2021). Elk jaar wordt het sociaal woonaanbod opnieuw gemeten door Wonen Vlaanderen. Bij deze meting worden de SHM- en SVK-huurwoningen in rekening gebracht, alsook de sociale woningen van lokale besturen en het Vlaams Woningfonds.

Het *Bindend Sociaal Objectief* (BSO) is het aantal opgelegde sociale huurwoningen dat een gemeente bijkomend dient te realiseren tussen 2009 en 2025. Mechelen heeft een BSO van 0, Sint-Katelijne-Waver heeft een BSO van 130.

Bij het netto toename gerealiseerd sociaal huuraanbod wordt gekeken naar het verschil tussen het totaal reeds gerealiseerd sociaal huuraanbod op 31/12/2020 en de nulmeting. Mechelen heeft sinds het opleggen van het BSO reeds 215 sociale huurwoningen gerealiseerd, Sint-Katelijne-Waver reeds 31.

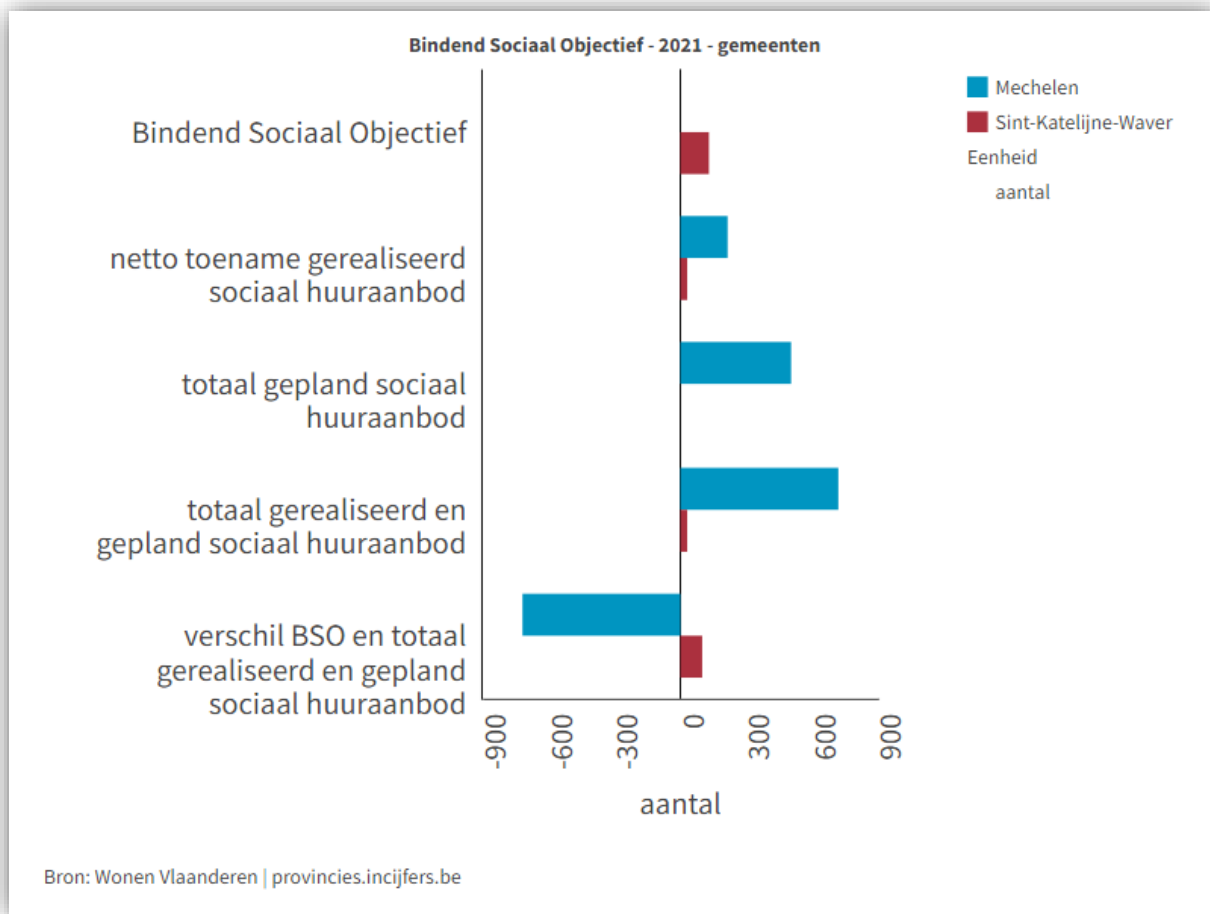
Mechelen plant in de toekomst 504 sociale huurwoningen te bouwen, Sint-Katelijne-Waver plant er 0. Dit betreft projecten die reeds ingediend zijn door de sociale woonactoren en die reeds gekend zijn door de VMSW.

Dat betekent dat de som van het aantal gerealiseerde en geplande sociale huurwoningen in Mechelen gelijk is aan 719, in Sint-Katelijne-Waver is dit 31.

Zo bekomt Mechelen op 31/12/2020 een saldo van het BSO (na het gerealiseerde en geplande sociale huuraanbod) van -719, voor Sint-Katelijne-Waver is dit 99. Ligt het totaal van het gerealiseerde en geplande aanbod lager dan het vooropgestelde BSO, dan krijgt deze gemeente een waarde boven 0 en is het BSO nog niet bereikt. Gemeenten met een 'overschot' krijgen daarentegen een negatief cijfer aangezien zij al meer sociaal huuraanbod gerealiseerd hebben dan vooropgesteld in het BSO.

Binnen onze Eerstelijnszone voert Mechelen dus een heel actief sociaal woningen beleid en voldoet hiermee ruimschoots aan de Vlaamse doelstellingen. Sint Katelijne Waver heeft nog een inhaalbeweging te maken op dit vlak.

7.3. Basisuitrusting van de wijk/buurt

Als laatste onderdeel van de buurtverkenning, focussen we op de aanwezigheid van detailhandelszaken. We bekijken vooral een aantal zaken die we als basisuitrusting van een wijk/buurt beschouwen: bakker, slagerij, groenten- en fruitzaak, minisuper- of supermarkt, apotheek, café en restaurant. De aanwezigheid van deze zaken speelt enerzijds een rol in de beoordeling van de leefbaarheid van een buurt/wijk. Anderzijds worden vanuit dergelijke lokale handelszaken vaak initiatieven genomen ten opzichte van de buurt en de buurtbewoners, die het leven soms makkelijker maken, bv. leveren van boodschappen aan huis, aanbod warme maaltijden, mogelijkheden tot sociaal contact, ...

Sint-Katelijne-Waver

	Centrum (Sint- Katelijne- Waver)	Pasburg- Nieuwendijk (Sint-Katelijne- Waver)	Elzestraat (Sint- Katelijne- Waver)	OLV Waver (Sint- Katelijne- Waver)	Sint- Katelijne- Waver	Antwerpen (Prov.)
Apotheek	2	1	2	2	7	644
Bakker	4	1	3	3	11	770
Minisuper	-	-	-	-	-	607
Supermarkt	3	2	1	1	7	592
Slagerij	2	1	-	1	4	341
Groente/Fruit	2	-	-	1	3	119
Cafe	3	2	4	6	15	1.533
Restaurant	2	2	4	1	9	1.333

Mechelen

	Apotheek	Bakker	Minisuper	Supermarkt	Slagerij	Groente/Fruit	Cafe	Restaurant
Centrum	11	15	16	11	5	2	34	43
Muizen	2	2	1	2	1	-	4	1
Tervuursestwg	2	2	2	-	-	-	4	1
Mechelen - Z	3	3	1	3	-	-	4	2
Battel	1	1	-	1	-	-	4	3
Hombeek	1	1	-	1	-	-	3	2
Leest	1	-	-	1	1	-	4	1
Heffen	1	-	-	-	-	-	2	1
Walem	1	2	-	-	-	-	1	-
Mechelen - N	5	7	11	7	5	-	12	8
Nekkerspoel	3	3	1	3	2	-	2	1
Arsenaal	1	2	1	1	-	-	1	-
Mechelen	32	38	33	30	14	2	75	63
Antwerpen (Prov.)	644	770	607	592	341	119	1.533	1.333

We zien dat de meeste centrumwijken goed voorzien zijn van een divers aanbod maar dat er in bepaalde kleinere deelgemeentes toch wel gevoelige hiaten in het aanbod vallen. Dit mindere aanbod stelt ook de nodige uitdagingen aan de Zorg en Welzijnsactoren.

7.4. Zorgaanbod

In het zorgaanbod voor ouderen bekijken we de aanbodratio van de woonzorgcentra (WZC) en de dagverzorgingscentra (DVC). Een aanbodratio is de verhouding tussen de gerealiseerde capaciteit en het aantal ouderen in de desbetreffende leeftijdsgroep. We maken telkens een onderscheid tussen de leeftijdsgroepen van 65 jaar en ouder en 80 jaar en ouder.

7.4.1. Woonzorgcentra

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne zijn er per 100 65-plussers 6,6 plaatsen in de WZC. Berekend per 100 80-plussers betreft het 21,1 plaatsen.

7.4.2. Dagverzorgingscentra

Het aanbod in de DVC is geringer, de aanbodratio wordt hier berekend per 10.000 mensen in de desbetreffende leeftijdscategorie. Per 10.000 65-plussers zijn er in het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne 2,0 plaatsen DVC. Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC 6,5.

7.4.3. Gepresteerde uren gezinszorg en aanvullende thuiszorg

Verder kijken we bij het zorgaanbod naar de gepresteerde uren gezinszorg. Een dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg helpt thuis met persoonsverzorging, hulp in het huishouden, de schoonmaak, soms ook oppas en hulp bij karweitjes. Bij de gezinszorg weten we hoeveel uren er gemiddeld bij cliënten van een bepaalde leeftijdsgroep werden gepresteerd. Bij de cliënten van 65 jaar of ouder wordt gemiddeld genomen 7,9 uren gezinszorg per jaar gepresteerd. Dat aantal is in het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Wanneer we de gepresteerde uren bij de 80-plussers bekijken (t.o.v. alle 80-plussers in het gebied), dan stellen we vast dat er in ELZ Mechelen-Katelijne gemiddeld 16,5 uren gezinszorg per jaar worden gepresteerd. Dit aantal is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

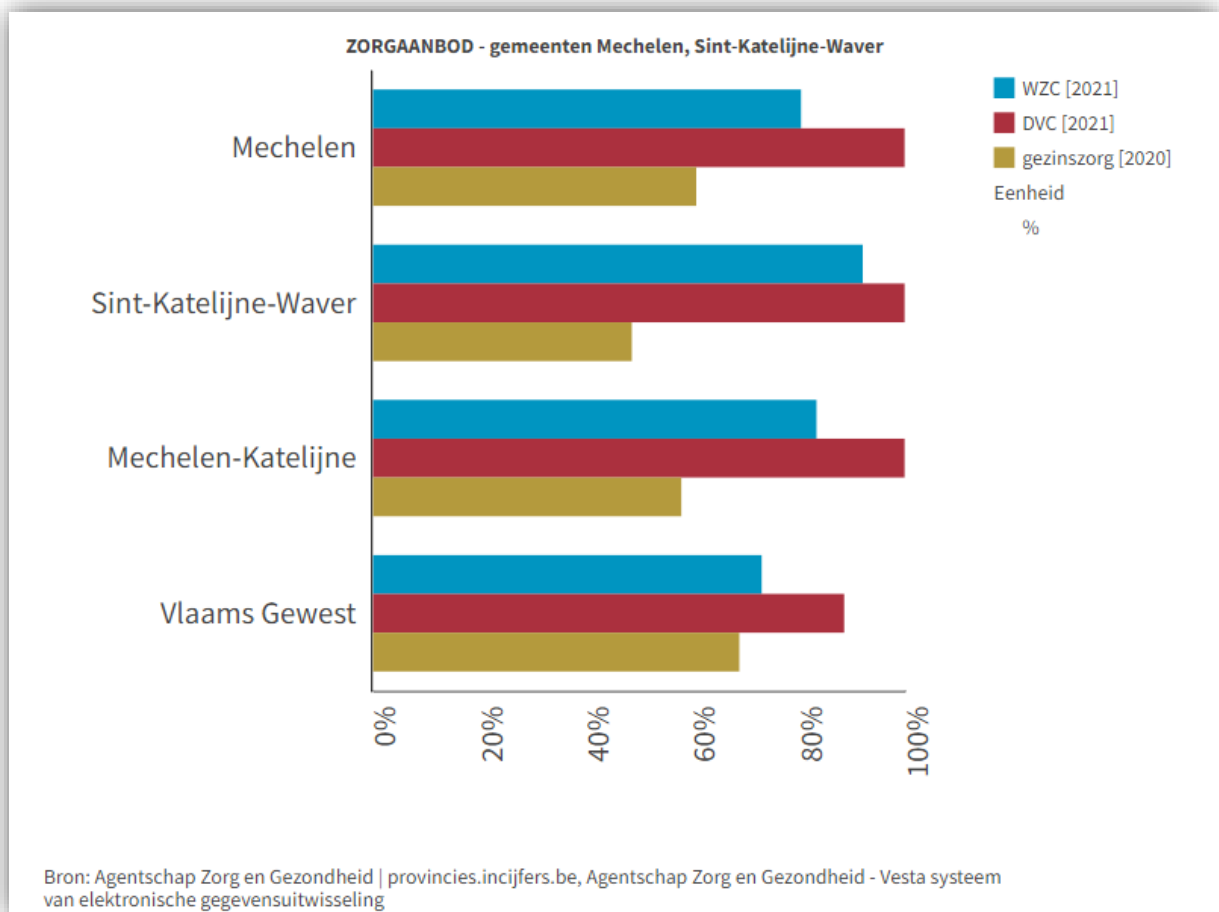
Onderstaande grafiek toont voor de drie zorgvormen de realisatiegraad: het aantal bedden, plaatsen of uren die effectief gerealiseerd zijn, t.o.v. het aantal bedden, plaatsen of uren die volgens de leeftijdsstructuur van de bevolking nodig zouden zijn. De realisatiegraad bij de WZC ligt in ELZ Mechelen-Katelijne hoger dan die van het Vlaams Gewest. Voor de DVC ligt de realisatiegraad hoger dan in het Vlaams Gewest. Bij de gezinszorg ligt de realisatiegraad lager dan in het Vlaams Gewest.

Tabel | Zorgaanbod voor ouderen

	aanbodratio WZC (t.o.v. inwoners 65+) [per 100] [2021]	aanbodratio WZC (t.o.v. inwoners 80+) [per 100] [2021]	aanbodratio DVC (t.o.v. inwoners 65+) [per 10.000] [2021]	aanbodratio DVC (t.o.v. inwoners 80+) [per 10.000] [2021]	gepresteerde uren GZ bij cliënten 65+ (t.o.v. inwoners 65+)[ratio] [2020]	gepresteerde uren GZ bij cliënten 80+ (t.o.v. inwoners 80+)[ratio] [2020]
Mechelen	6,2	20,2	2,0	6,5	8,1	16,4
SintKatelijne-Waver	7,9	23,8	2,2	6,6	7,1	16,9
Mechelen-Katelijne	6,6	21,1	2,0	6,5	7,9	16,5
Vlaams Gewest	6,0	19,9	2,3	7,7	9,3	21,7

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be

Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

7.4.4. Centra voor kortverblijf

Kortverblijf situeert zich in een woonzorgcentrum maar anders dan bij een gewone rusthuisopname heeft de opname hier een uitgesproken tijdelijk karakter. In die zin kan een centrum voor kortverblijf evenzeer aanzien worden als een ondersteuning van de (professionele) thuiszorg en mantelzorg.

In Mechelen zijn er 21 woongelegenheden in een centrum voor kortverblijf in 2019. Er is een voorafgaande vergunning voor 10 bijkomende woongelegenheden voorzien in een centrum voor kortverblijf. In Sint-Katelijne-Waver zijn er 4 woongelegenheden in een centrum voor kortverblijf in 2019. Er is een voorafgaande vergunning voor 0 bijkomende woongelegenheden voorzien in een centrum voor kortverblijf. Tot eind 2025 worden er geen nieuwe voorafgaande vergunningen meer uitgereikt. Alle reeds ingediende voorafgaande vergunningen zijn toegekend en vastgelegd in de erkenningskalender. De aanbodratio kortverblijf bedraagt 1,4 woongelegenheden per 1.000 65-plussers in Mechelen en 0,9 woongelegenheden per 1.000 65-plussers in Sint-Katelijne-Waver (2019).

7.4.5. Huisartscontact

	huisartsbezoek (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) (1)
Mechelen-Katelijne	82,0
Vlaams Gewest	82,9

Eenheid

%

Bron

InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

7.4.6. Gespecialiseerde voorzieningen

Algemeen Ziekenhuis

Het algemeen Ziekenhuis in Mechelen is AZ Sint-Maarten.

AZ Sint-Maarten is één van de 24 voorzieningen binnen de Emmaus groep.

AZ Sint-Maarten vormt samen met AZ Jan Portaels (Vilvoorde), het Imelda-ziekenhuis (Bonheiden) en het Heilig-Hartziekenhuis (Lier), het ziekenhuisnetwerk BRIANT.

Centrum Geestelijke Gezondheidszorg

CGG de Pont heeft zijn hoofdzetel in Mechelen. Het werkingsgebied omvat het arrondissement Mechelen+ Rupelstreek en Ranst. Emergo is het netwerk voor Geestelijke Gezondheid in dit gebied. CGG de Pont heeft vestigingen in Mechelen, Lier en Boom.

Centrum ambulante revalidatie

Carrewiel is een Centrum voor Ambulante Revalidatie (CAR) met vestigingen in Veerle-Laakdal, Turnhout en Mechelen. Ze zijn een organisatie die ondersteuning biedt aan peuters, kleuters en kinderen tot 7 jaar met ontwikkelingsmoeilijkheden en dit zowel voor het kind, het ganse gezin en iedereen die betrokken is in de opvoeding van het kind (o.a. grootouders, school, ...).

Centrum voor autismespectrumstoornis

In de provincie Antwerpen zijn er 4 referentiecentra voor autismespectrum stoornissen:

UCKJA (Universitair Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie Antwerpen)

Lindendreef 1

2020 Antwerpen

Centrum voor Ontwikkelingsstoornissen - COS

Prins Boudewijnlaan 43/6

2650 Edegem

OLO vzw (volwassenen 18 tot 65 jaar)

Drie Eikenstraat 661

2650 Edegem

OPZ Geel

Dr. Sanodreef 4

2440 Geel

In Mechelen heb je wel:

-Begeleidingscentrum voor personen met autisme

-Indigo vzw (diagnose, info/advies, begeleiding)

Initiatief van Beschut Wonen

In arrondissement Mechelen is het Initiatief Beschut Wonen gesitueerd in Duffel.

Beschut Wonen Este

2570 Duffel,

Stationsstraat 22 C

Pediatrie Geestelijke Gezondheidszorg

Dichtst bij Mechelen:

De GAUZZ eenheid in Mortsel

De Moeder-Baby eenheid van vzw Emmaus in Zoersel.

Psychiatrisch verzorgingstehuis

Dichtst bij Mechelen

Psychiatrisch verzorgingstehuis Schorshagen

-Vestiging UPCDuffel

-Vestiging TenKerselaere Heist-op-den-Berg

Psychiatrisch Ziekenhuis

Universitair Psychiatrisch Centrum Duffel (UPCD)

Stationstraat 22

2570 Duffel

Psychiatrische Afdeling Algemeen Ziekenhuis (PAAZ)

AZ Sint Maarten

Liersesteenweg 435

2800 Mechelen

Psycho-Sociale Revalidatie

Psycho-Sociaal Revalidatiecentrum Pastel

Liersesteenweg 473/1

2800 Mechelen

Verslavingsrevalidatie

Dichtst bij Mechelen

-MSOC Medisch Sociaal Opvangcentrum Free Clinic

Schijnpoortweg 14

2060 Antwerpen

-Antwerps Drug Interventie Centrum (ADIC)

Venusstraat 11

2000 Antwerpen

-Ambulante drughulp

De Sleutel – Dagcentrum Mechelen

Frederik de Merodestraat 20

2800 Mechelen

Mechelen kan als centrumstad rekenen op een hoge aanwezigheid van verschillende diensten. Hierdoor zijn een groot aantal specialisten binnen handbereik van de eerstelijns. Het blijft een uitdaging om dit aanbod ook beschikbaar te stellen aan de inwoners van de meer landelijke randgemeentes o.w.v. de afstand en een cultuurverschil (stedelijke versus landelijke context).

7.4.7. Aanbod eerstelijns gezondheidszorg

We zijn met de medewerkers van onze ELZ recent begonnen met een inventarisatie van alle gezondheidszorg medewerkers per beroepsgroep en van alle kringwerkingen. We willen immers ook inzetten op stimuleren en ondersteunen van Kringwerkingen.

Deze inventarisatie is nog niet volledig afgerond. We kunnen hier al wel enkele voorlopige cijfers presenteren:

Huisartsen

De huisartsenkring Dijle&Nete heeft een kringwerking voor artsen uit 3 ELZ's: Bonstato, Leuven Noord en Mechelen-Katelijne.

In Mechelen zijn er 79 huisartsen actief – een aantal in solopraktijken maar de meeste in groepspraktijken – al of niet met een multi-disciplinaire werking. Er is ook het Wijkgezondheidscentrum Wel&Wee.

In Sint-Katelijne Waver zijn er 5 praktijken actief

Apothekers

We tellen 15 apotheken in onze ELZ. We moeten nog verfijnen hoeveel apothekers hierin werkzaam zijn.

De Mechelse apothekers hebben een aparte (kring)werking rond 'Apotheker van Wacht'

Kinesisten

Er is een kinekring met zetel in Mechelen.

Er zijn een 69-tal kinesisten actief in onze eerstelijnszone. De meeste zijn actief in een groepspraktijk van kinesisten. Er zijn ook nog steeds solopraktijken en een aantal kinesisten werken in een multi-disciplinaire groepspraktijk.

Diëtisten

Er is een informele kringwerking van diëtisten actief in onze ELZ.

We hebben al een 18-tal diëtisten in onze ELZ in kaart gebracht.

Vroedvrouwen

De Vroedvrouwen in onze ELZ hebben een lokale kringwerking.

We hebben al 14 vroedvrouwen in onze ELZ in kaart gebracht, waarvan een aantal in een groepspraktijk.

Thuis-Verpleegkundigen

Er zijn al een tijd pogingen om een kringwerking op te richten in ELZ Mechelen-Katelijne.

We hebben voorlopig al zicht op een 8-tal groepspraktijken maar hier is nog meer werk nodig om alle thuisverpleegkundigen in beeld te brengen.

Psychologen

Er is een psychologenkring in de regio die actieve psychologen binnen 2 eerstelijnszones verenigt: ELZ Bonstato en ELZ Mechelen-Katelijne.

Er zijn 64 psychologen aangesloten bij deze kringwerking. Verder onderzoek is nog nodig om alle psychologen in kaart te brengen.

Tot nu toe hebben 18 psychologen van ELZ Mechelen-Katelijne zich geconventioneerd binnen de RIZIV conventie.

Logopedisten

In het voorjaar 2022 hebben de logopedisten zich tot ons gericht om ondersteuning te vragen bij de uitbouw van een kringwerking. Ondertussen hebben zij de eerste stappen gezet.

In onze ELZ hebben we momenteel 21 logopedisten in beeld.

Tandartsen

We hebben voorlopig al 11 solopraktijken en 4 groepspraktijken in kaart gebracht. Hier moeten we nog verder op zoek naar alle spelers

Ergotherapeuten

We komen voorlopig op 4 ergotherapeuten die actief zijn in onze regio.

Zij hebben een provinciaal gestructureerde kringwerking.

Podologen

Op onze lijst van podologen staan voorlopig 4 namen. Verdere zoektocht is hier nog nodig. Kringwerking onbekend.

7.5. Welzijnsaanbod

7.5.1. CAW

CAW Boom Mechelen Lier is actief in onze ELZ met vestigingen in Mechelen.

7.5.2. DMW

Diensten Maatschappelijk Werk – Mutualiteiten

Alle mutualiteiten hebben een lokale werking in onze ELZ

Christelijke Mutualiteit, Solidaris, Helan, Vlaams en Neutraal Ziekenfonds, Liberale Mutualiteit.

7.5.3. Erkende lokale dienstencentra

Het lokaal dienstencentrum is een woonzorgvoorziening die in een buurt een verbindende, preventieve en laagdrempelige werking ontwikkelt in en met de nabije omgeving van de gebruiker. Ze bieden o.a. informatieve, recreatieve en vormende activiteiten aan en zijn specifiek bedoeld om het zelfzorgvermogen en het sociale netwerk van de deelnemers te versterken, om de sociale cohesie in de buurt te versterken, en om de gebruiker te ondersteunen om zo lang mogelijk in goede omstandigheden thuis in zijn vertrouwde buurt te blijven wonen. Daarnaast bieden ze ook hulp bij activiteiten uit het dagelijkse leven.

De Vlaamse programmatie voorziet 1 lokaal dienstencentrum per begonnen schijf van 15.000 inwoners (prognose binnen 5 jaar) in de gemeente. Voor Mechelen bedraagt de programmatie 7 lokale dienstencentra. Voor Sint-Katelijne-Waver bedraagt de programmatie 2 lokale dienstencentra.

In Mechelen zijn er 5 lokale dienstencentra in 2021. In Sint-Katelijne-Waver is er 1 lokaal dienstencentrum dat geopend is in de loop van 2022. Ze zijn allen in het beheer van Zorgbedrijf Rivierenland dat op zijn beurt ontstaan is uit de diensten van de OCMW's van Mechelen en Sint-Katelijne-Waver.

7.5.4. Woonzorgcentra

Woonzorgcentra

Er zijn 8 woonzorgcentra in Mechelen en 3 in Sint-Katelijne Waver (zie hoger)

7.5.5. Diensten voor Gezinszorg

Diensten voor Gezinszorg

In onze ELZ zijn er meerdere diensten voor Gezinszorg actief onder de koepel van i-Mens, Zorgbedrijf Rivierenland, Samenferm, Familiehulp, KorianHomeCare, Wit-Gele Kruis en Helan.

7.5.6. Aanbod kinderopvang

In het werkingsgebied van ELZ Mechelen-Katelijne zijn er 1.968 plaatsen in de kinderopvang voor baby's en peuters. Dit betekent dat er voor 55,6% van de 0-2 jarigen een opvangplaats beschikbaar is. Het kinderopvangaanbod (aantal opvangplaatsen per 100 0-2 jarigen) voor baby's en peuters ligt hoger in ELZ Mechelen-Katelijne dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Bij opvangplaatsen met inkomenstarief wordt de kostprijs van de kinderopvang berekend op basis van het inkomen van de ouders. 68,8% van de opvangplaatsen in ELZ Mechelen-Katelijne zijn met inkomenstarief. Dit aandeel is lager dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

Aanbod kinderopvang voor baby's en peuters

	(toestand 31/12/jaar-1) [aantal] [2022] (1)	per 100 kinderen 0-2 jaar (toestand 31/12/jaar-1) [per 100] [2021] (2)	met inkomenstarief (t.o.v. opvangplaatsen voor B&P) (toestand 31/12/jaar-1) [%] [2022] (2)
Mechelen	1.649	55,9	67,7
Sint- Katelijne- Waver	319	54,0	74,3
Mechelen- Katelijne	1.968	55,6	68,8
Vlaams Gewest	88.049	45,3	77,3

Bron

Opgroeien |
provincies.incijfers.be

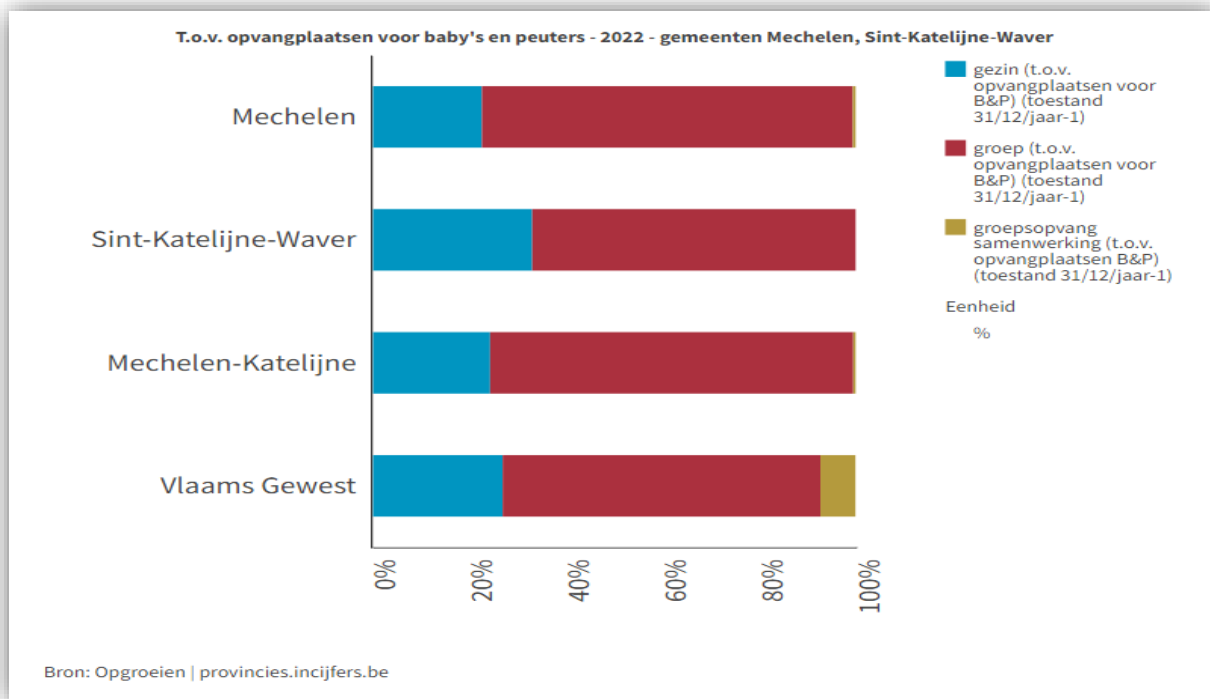
Tot slot bekijken we nog onder welke vorm de opvang aangeboden wordt.

Gezinsopvang: opvang voor maximum 8 tegelijk aanwezige kinderen.

Groepsopvang: opvang voor minimaal 9 tegelijk aanwezige kinderen. Leefgroepen bestaan uit maximaal 18 kinderen.

Groepsopvang samenwerking: specifieke vorm van groepsopvang door onthaalouders met een eigen statuut die met 2 of 3 samenwerken op één locatie.

In ELZ Mechelen-Katelijne zijn 24,3% van kinderopvangplaatsen gezinsopvang, 75,1% van de opvang gebeurt onder de vorm van groepsopvang, 0,6% van de opvangplaatsen bevindt zich in een groepssamenwerking.

7.6. Milieu-indicatoren

Tenslotte willen we in deze rubriek verwijzen naar de Sociale Gids voor de regio Mechelen, die de laatste keer uitgebracht is in 2018: hierin vinden we alle diensten die actief zijn in Mechelen. Op die manier krijgen we zicht op de indicatoren die in het zorg- en welzijns-milieu in ELZ Mechelen-Katelijne aan de orde zijn.

De diensten zijn geordend aan de hand van een aantal rechten:

- Recht op algemene informatie en advies
- Recht op Sociale Hulp en Dienstverlening
- Recht op Inkomen en Sociale Zekerheid
- Rechts op Financieel Advies en Bemiddeling
- Recht op Juridische en Justitiële Hulp
- Recht op Energie
- Recht op Wonen
- Recht op Mobiliteit
- Recht op Geneeskundige Hulp
- Recht op Ondersteuning, Opvang en Zorg
- Recht op Onderwijs
- Recht op Werk
- Recht op Ontmoeting en Ontplooiing

Dit overzicht helpt ons om te bepalen wie er aan zet is, als we een project willen uitrollen. We willen in de toekomst gaan inzetten op een stakeholdersanalyse per project om na te gaan welke diensten er - in meer of mindere mate - dienen betrokken te worden.

Zoals reeds eerder aangehaald, zijn er in Mechelen talrijke diensten aanwezig die actief zijn op meerdere levensdomeinen.

8. Politieke ontwikkelingen

8.1. Er was eens...

Er was eens een Zorgraad. En die kreeg van de Vlaamse overheid de opdracht om een mooi en groot huis te gaan bouwen. Dit huis moest gestalte geven aan geïntegreerde zorg in de eerstelijnszone in een samenspel tussen de sectoren gezondheidszorg, welzijn en lokale besturen. De leden van de Zorgraad begonnen – elk vanuit hun eigen achtergrond en discipline – vol goede moed aan de bouw van hun huis in 2020. Ze waren nog maar net begonnen aan de uitgravingen en de eerste fundamenten... toen er in maart 2020 een grote vloedgolf het land dreigde te overspoelen.

Die dreigende vloedgolf kreeg de naam Corona. En alle bouwvakkers moesten onmiddellijk stoppen met hun werkzaamheden, omdat ze eerst dijken moesten gaan bouwen tegen deze vloedgolf. Een dijk van uitbraakbeheersing en een dijk van vaccinatiecentra eisten alle aandacht op.

Pas toen de vloedgolf stilaan begon terug te trekken in het voorjaar van 2022, kwamen de bouwvakkers met mondjesmaat - maar ook vermoeid van het vele en harde werken aan de dijken - terug aangewaaid op de bouwwerf van geïntegreerde zorg. Iedereen moest opnieuw veel tijd investeren om er terug in te komen en om terug moed te vinden om er voor te gaan. Sommigen zijn zelfs nog steeds bezig om de dijken te verstevigen.

Toch is de menselijke veerkracht wonderbaarlijk en merken we bij de leden van onze Zorgraad een frisse moed om er terug in te vliegen.

We beseffen wel... dat de meeste Zorgraden in 2022 opnieuw zijn moeten beginnen van bij de start – als het gaat over het realiseren van geïntegreerde zorg.

8.2. Centrumstad versus landelijke gemeente

Een realiteit, waarmee we in onze ELZ dagelijks geconfronteerd worden, is het feit dat onze ELZ bestaat uit 2 gemeentes met uiteenlopende profielen: de meer landelijke en kleinere gemeente Sint-Katelijne-Waver en de grotere centrumstad Mechelen. Je krijgt hier onvermijdelijk een David versus Goliath dynamiek waarbij de gemeente Sint-Katelijne-Waver het gevoel heeft dat het als underdog constant moet opboksen tegen het overwicht van een centrumstad met zijn vele initiatieven en overvloed aan aanwezige diensten.

Het feit dat Mechelen een centrumstad is, vertaalt zich in een groot aantal initiatieven dat genomen wordt op de domeinen waar ook wij als ELZ actief zijn, nl. de domeinen Welzijn en Gezondheid. Enerzijds is dit voor ons een zegen: er zijn vele samenwerkingsmogelijkheden. Zo werken we mee aan het project Zorgzame Buurten, zo kunnen we van nabij het GBO project opvolgen, zo ondersteunen we samen projecten zoals Halt-to-Diabetes of BewegenOpVerwijzing, zo maken we in ons professioneel netwerk mee sensibiliserings- en preventie campagnes bekend...

Toch waken wij er ook steeds over dat zoveel mogelijk projecten ook ten goede komen aan de inwoners van Sint-Katelijne-Waver. Zo hebben we bvb. deze gemeente actief betrokken bij de stuurgroep om de Born-In-Belgium in de ganse eerstelijnszone te gaan uitrollen. Ook bij het uitrollen van de doorverwijzingstool Zipster trekken we de Katelijmse actoren mee in het bad. Door de samenstelling van onze ELZ vraagt dit onevenwicht onze constante waakzaamheid.

8.3. Verandertraject Zorgraden

Het hervormingstraject van de Zorgraden, dat ingeschreven stond in het Vlaamse Regeerakkoord, is in elke ELZ een onzekere factor. Er zal kortelings een advies geformuleerd worden vanuit de sector naar de Vlaamse Overheid. Daarna zal dit advies vertaald moeten worden in decreten. En dan zal er nog een overgangperiode zijn waarin we die decreten zullen moeten implementeren. Dit betekent dat er in de sector een zeker voorbehoud ontstaat op de toekomst: we kennen op dit moment onze toekomstige realiteit nog niet en alle keuzes die we maken in afwachting, worden gehypothekeerd door de toekomstige realiteit. Daarom appreciëren we heel sterk de keuze om dit jaar geen nieuw beleidsplan te moeten opmaken.

Toch hopen we dat er snel duidelijkheid komt over de richting van dit verandertraject. We hebben deze duidelijkheid nodig om in 2023 een gefundeerd beleidsplan op te maken.

9. INZICHTEN

Samenvattend willen we enkele elementen uit deze uitgebreide kwantitatieve omgevingsanalyse uitlichten die voor ons medewerkers opvielen tussen de veelheid aan cijfers.

Welke cijfers vallen ons op?

ELZ Mechelen-Sint-Katelijne-Waver vormt op geografisch vlak een aansluitend geheel en bestaat uit de stad Mechelen en de gemeente Sint-Katelijne-Waver. Het unieke aan deze zone is de inclusie van een centrumstad.

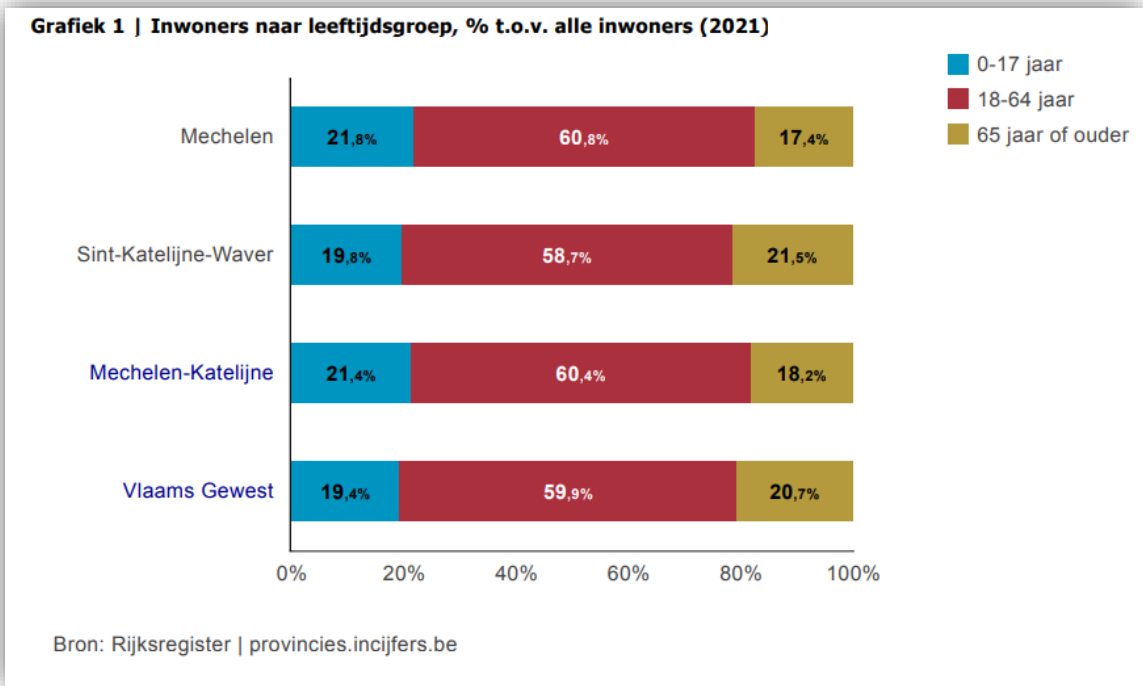
Er zijn reeds heel wat (historische) samenwerkingsverbanden op tal van domeinen tussen de stad en de gemeente van deze ELZ. Zo zijn sinds 1 januari 2018 een aantal diensten van de OCMW's van Mechelen (Sociaal Huis) en Sint-Katelijne-Waver ondergebracht in 'Zorgbedrijf Rivierenland'. Hiermee is een stevige basis gelegd voor regionale samenwerking.

Door de band genomen zitten de cijfers van ELZ Mechelen-Katelijne vrij dicht in de buurt van het Vlaams gemiddelde. Toch zien we dat er verschillen zijn tussen het meer verstedelijkte gebied en de omliggende landelijke gemeentes, ook binnen Mechelen zelf, dat opgedeeld kan worden in 12 wijken waarvan de helft bestaat uit meer landelijke deelgemeentes.

Bevolking: leeftijd

De bevolkingssamenstelling naar leeftijd van de regio toont voor zowel Mechelen als Sint-Katelijne-Waver een hoge groene druk (aantal 0-17 jarigen ten opzichte van het aantal 18-64 jarigen) in vergelijking met de gemiddelde waarde voor het Vlaams Gewest. Naast een opvallend hoge groene druk heeft Mechelen een opvallend lage grijze druk (aantal 65+'ers ten opzichte van het aantal 18-64-jarigen). Sint-Katelijne-Waver volgt hier eerder de gemiddelde trend voor het VLG

Toch is het aandeel 50-59 jarigen hoger dan gemiddeld in verhouding tot de 80+ers. Dit kan wijzen op een groot beschikbaar contingent mantelzorgers.

Bevolking: diversiteit

	niet-Belgische herkomst (t.o.v. inwoners)			Europese (EU) herkomst (t.o.v. inwoners)			niet-Europese (niet-EU) herkomst (t.o.v. inwoners)		
	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
1990	9,1	2,0	6,5	2,5	1,3	3,8	6,7	0,7	2,7
2000	15,9	3,5	10,1	3,4	2,0	5,1	12,6	1,5	4,9
2010	26,2	8,0	16,0	4,4	4,0	7,0	21,9	4,0	8,9
2021	35,0	16,0	23,9	6,8	6,5	9,7	28,2	9,5	14,1

Je ziet hoe op 30 jaar tijd de diversiteit enorm is gestegen. Je ziet hoe in Mechelen vooral de bevolking van niet-Europese herkomst is aangegroeid tot ver boven het Vlaams gemiddelde.

Bevolking: huishoudens

Wat betreft eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen zien we een hoger aantal dan het Vlaams gemiddelde en dit nog meer uitgesproken in Mechelen.

Sociaal Economisch: kansarmoede

Binnen de context van de eerstelijnszone wordt kansarmoede gezien als een duurzame toestand waarbij mensen onvoldoende kansen hebben om toegang te hebben tot meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Een bepalende, maar zeker niet de enige, factor bij kansarmoede is een ontoereikend inkomen.

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner [€]	20.029	22.187	20.459
gemiddeld netto belastbaar inkomen per gewijzigde verbruikseenheid [€]	30.142	34.236	30.504
mediaan netto belastbaar inkomen aangiften (excl. o-inkomens) [€]	27.035	29.723	27.280
welvaartsindex [ratio]	105	116	107

Het inkomen in Mechelen ligt rond het Vlaams gemiddelde, in Sint-Katelijne-Waver ligt dit hoger.

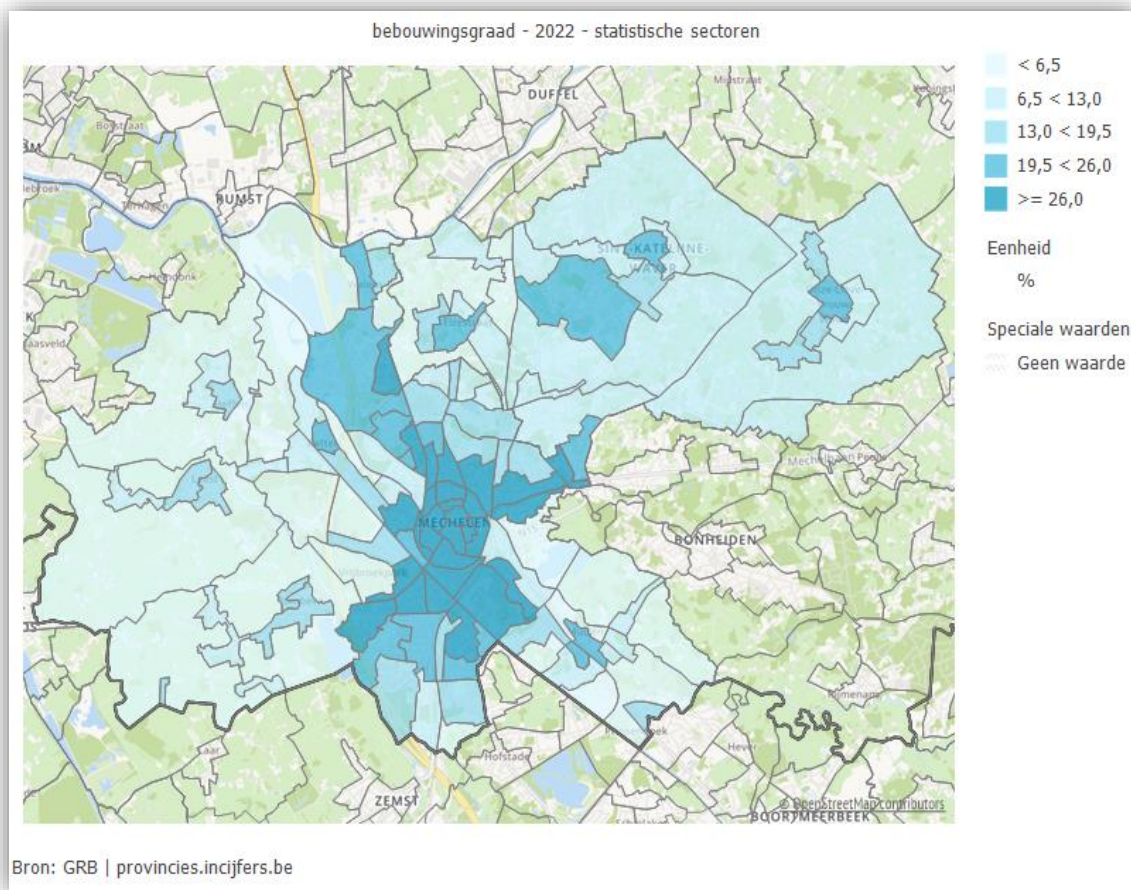
Een grote groep kinderen en jongeren (0-24j) – meer dan 20% - groeit op in een gezin waar men recht heeft op **verhoogde tegemoetkoming** (VT). VT wordt vaak gezien als een indicator van armoede. Als we de **werkloosheidscijfers** onderzoeken, valt op dat Mechelen hoger scoort dan het Vlaams gemiddelde. En ook valt de veel lagere werkzaamheidsgraad op bij inwoners van niet EU herkomst.

Socio-cultureel

Er is een sterk uitgebouwd verenigingsleven met vele **vrijwilligers** in ELZ Mechelen-Katelijne. Hierin zien we ook een groot potentieel voor mantelzorg.

Ecologisch: wonen

Zie hieronder de kaart met bebouwingsgraad van de verschillende wijken in ELZ Mechelen-Katelijne. Je ziet duidelijk in donker blauw een meer verstedelijkte kern met daarrond in licht blauw een meer landelijke omgeving.

Ecologisch: voorzieningen

Er zijn duidelijk verschillen: in de verstedelijkte wijken zijn er meer huurwoningen (minder eigendom), meer appartementen, meer grote appartementsblokken met meer dan 10 appartementen, veel meer sociale woningen (Sint-Katelijne Waver komt niet aan het Bindend Sociaal Objectief – Mechelen voldoet er ruimschoots aan), en het aanbod van winkels en café's e.d. is duidelijk veel minder in de landelijke wijken.

Als Centrumstad kan Mechelen rekenen op een zeer uitgebreid aanbod van gezondheids- en welzijnsvoorzieningen. Daartegenover staat dat het aanbod woonzorgcentra in Sint-Katelijne Waver groter is.

Politieke ontwikkelingen

De politieke verhouding tussen **een centrumstad en een meer landelijke gemeente** geeft – zoals overall – de nodige spanningen. Toch slagen de 2 gemeentes erin om in meerdere dossiers elkaar te vinden en te versterken (bvb. het Zorgbedrijf)

Maar in deze omgevingsanalyse mag niet ontbreken dat de politieke ontwikkelingen rond het **'versterken van de Zorgheden'** ook de Zorgheden zelf raakt in hun kern. Helaas kennen we nog niet de krijtlijnen van het advies dat door een werkgroep afgelopen zomer geformuleerd werd aan de politiek, wat onvermijdelijk onzekerheid betekent voor onze toekomst.

DEEL II Kwalitatieve omgevingsanalyse

1. Inleiding

Voor de kwalitatieve omgevingsanalyse hebben we samengewerkt met Dr. Lieve Van Nieuwenhuysen en Annelies De Bruyne van de onderzoeksgroep “#Ikzorgook” van de Thomas More Hogeschool vestiging Mechelen. We hebben aan hen onze kwantitatieve omgevingsanalyse voorgelegd. Zij bestudeerden deze cijfers met een academische bril en lichtten er vier elementen uit, waarrond zij een aantal vragen formuleerden: migratie, kwetsbaarheden, onderregistratie en netwerk maken. Deze vragen hebben we op onze Denk- en Doedag van oktober 2022 besproken met onze ganse Zorgraad. De kwalitatieve omgevingsanalyse is een neerslag van wat er uit deze bespreking gekomen is.

2. Denk- en Doedag

de vragen

migratie onthaal? continuïteit?	kwetsbaarheden zichtbaar? aan de slag?	onderregistratie meer bereik? meer gegevens?	netwerk maken wat doe ik? wat doen we?
--	---	---	---

1. Wat doe je vandaag al rond dit thema? (structureel/good practice)
2. Waar loop je zelf vandaag tegenaan?
3. Welke kansen zien we om elkaar daarin te versterken?

Dr. Lieve Van Nieuwenhuysen en Annelies De Bruyne hebben vier topics geselecteerd om met de ganse Zorgraad te bespreken aan de hand van de drie bovenstaande vragen: Wat doe je vandaag al rond dit thema? Waar loop je vandaag tegenaan? Welke kansen zien we om elkaar daarin te versterken?

2.1. Migratie

De migratiecijfers in onze kwantitatieve omgevingsanalyse maken duidelijk dat we ons hiermee moeten verhouden in onze Eerstelijnszone.

MIGRATIE

Tabel | Loop van de bevolking, per 1.000 inwoners (2020)
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

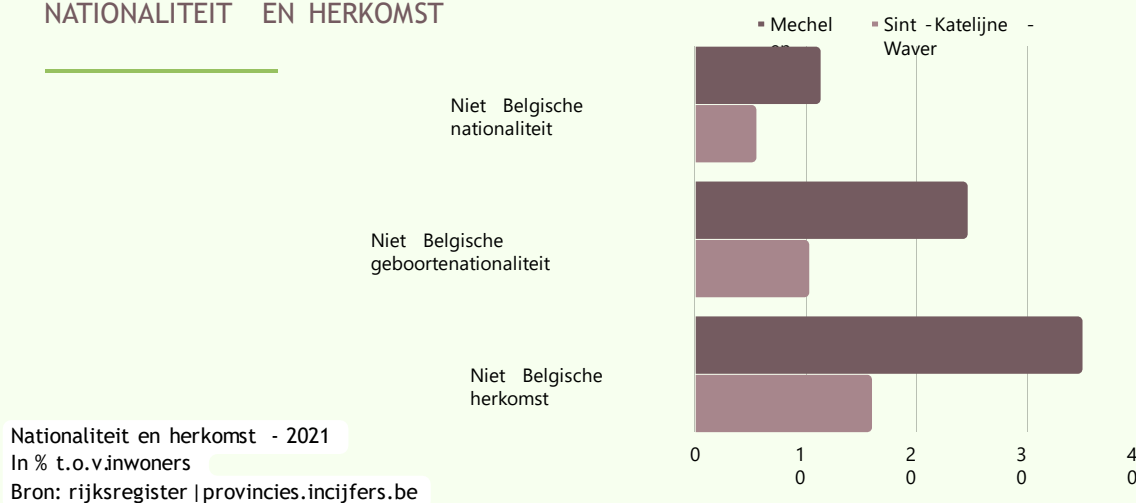
MIGRATIESALDO

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Antwerpen (Prov.)	Vlaams Gewest
natuurlijke aangroei per 1.000 inwoners	2,6	-3,1	-0,1	-1,1
migratiesaldo met een andere Belgische gemeente per 1.000 inwoners	-8,0	10,2	-0,3	1,8
migratiesaldo met het buitenland per 1.000 inwoners	5,3	1,1	3,5	2,9
totale aangroei per 1.000 inwoners	-0,1	8,2	3,2	3,6

Deze tabel maakt duidelijk dat de migratie in Mechelen meer te maken heeft met immigratie vanuit het buitenland, terwijl de migratie in Sint-Katelijne-Waver vooral gaat over immigratie vanuit andere Belgische gemeentes.

MIGRATIE

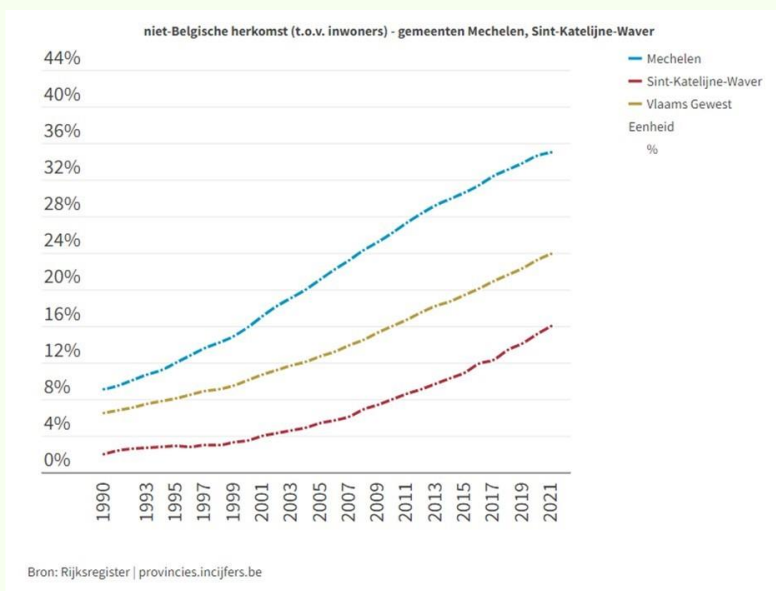
NATIONALITEIT EN HERKOMST

De cijfers over nationaliteit en herkomst tonen ook een groot verschil tussen Mechelen en Sint-Katelijne Waver wat betreft het aandeel personen met een migratieachtergrond (Mechelen meer dan het dubbele van Sint-Katelijne-Waver). In Mechelen heeft meer dan 1/3de van de bevolking een niet Belgische herkomst. Het verschil met nationaliteit toont aan dat een grote groep al meerdere generaties in België woont.

MIGRATIE

EVOLUTIE

De cijfers tonen aan dat er op 30 jaar tijd een enorme toename is geweest van het aandeel mensen met niet Belgische herkomst.

MIGRATIE

HERKOMST

	niet-Belgische herkomst			Europese (EU) herkomst			niet-Europese (nietEU) herkomst		
	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Vlaams Gewest
1990	9,1	2,0	6,5	2,5	1,3	3,8	6,7	0,7	2,7
2000	15,9	3,5	10,1	3,4	2,0	5,1	12,6	1,5	4,9
2010	26,2	8,0	16,0	4,4	4,0	7,0	21,9	4,0	8,9
2021	35,0	16,0	23,9	6,8	6,5	9,7	28,2	9,5	14,1

herkomst - evolutie
In % t.o.v.inwoners

Bron: rijksregister | provincies.incijfers.be

In Mechelen is de grootste groep altijd al van niet-Europese herkomst geweest. In Sint-Katelijne-Waver zie je dat die groep met niet-Europese herkomst pas de laatste 10 jaar in de meerderheid is gekomen.

MIGRATIE

DE VRAAG

Hoe worden talrijke nieuwkomers onthaald?

Hoe wordt onthaal in een zorgsysteem georganiseerd met aandacht voor eigenheid/kwetsbaarheid?

Hoe voorkomen we discontinuïteit van zorg?

Eind vorige eeuw was Mechelen een stad waar veel onveiligheidsgevoel leefde en dit vooral ten gevolge van spanningen tussen de autochtone bevolking en bevolkingsgroepen met een migratieachtergrond. Sindsdien heeft het stadsbestuur enorm sterk ingezet op enerzijds veiligheid maar anderzijds ook op positieve integratie. Het Mechelse model hanteert de storytelling ‘Iedereen is Mechelaar’ en zet ook sterk in op netwerkvorming met de verschillende gemeenschappen.

Die inspanningen hebben er mee voor gezorgd dat er een stedelijke Vluchtelingendienst is waar mensen ondersteund worden bij hun eerste stappen in onze Westerse maatschappij. Er zijn jeugdhuizen waar jongeren van de tweede en volgende generaties terecht kunnen. Er zijn talrijke interculturele bemiddelaars actief in verschillende organisaties. Er is al heel veel expertise opgebouwd in het werken met tolken. Bij belangrijke thema's (zoals bvb. de Covid-crisis of de Oekraïne Vluchtelingen) wordt gezorgd voor vertalingen van sensibiliseringscampagnes. Er groeit het besef dat er aan populatiemanagement moet gedaan worden. De meeste organisaties zetten in op cultuursensitief werken.

Toch blijven hulpverleners in Mechelen ook tegen een aantal zaken aanlopen: werken met tolken brengt een financiële kost met zich mee; hulpverleners slagen er niet in om alle doelgroepen even goed te bereiken; onze westerse ouderenzorg sluit bvb. vaak niet aan op de noden van bepaalde bevolkingsgroepen...

We zien dat we dankzij de Covid crisis expertise hebben opgedaan met populatie management. We zien dat er vaak door Agentschap Integratie en Inburgering al heel veel inspanningen gebeuren. Maar we moeten waakzaam zijn dat deze bestaande expertise ook ten dienste komt van de professionals die er daarna mee aan de slag moeten.

Als we in de toekomst een nieuw beleidsplan zullen schrijven, zal het thema migratie onvermijdelijk een plaats moeten krijgen. We willen daarom een grondigere analyse maken zodat we helder krijgen hoe we beter aan expertisedeling kunnen doen en welke extra ondersteuning

onze Zorg- en Welzijnsprofessionals nodig hebben om voor deze doelgroep een sterk uitgebouwde geïntegreerde zorg te realiseren.

2.2. Kwetsbaarheden

De vraag die we ons hier stellen is: welke kwetsbaarheden vallen ons op in de kwantitatieve omgevingsanalyse en met welke kwetsbaarheden willen we prioritair aan de slag.

KWETSBAARHEDEN

HUISHOUDTYPES

Tabel 4 | Huishoudenstypes (2021)

	private huishoudens	alleenwonend	meerpersoonshuishoudens met minstens 1 minderjarig kind	meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen
Mechelen	36.762	12.844	9.478	14.440
Sint-Katelijne-Waver	8.448	2.231	2.234	3.983
Mechelen-Katelijne	45.210	15.075	11.712	18.423
Vlaams Gewest	2.859.229	922.632	699.367	1.237.230

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

We zien dat 1 op de 3 huishoudens in Mechelen en 1 op de 4 huishoudens in Sint-Katelijne-Waver bestaan uit mensen die alleen wonen. Onze alsmaar individuelere samenleving is hier mee verantwoordelijk voor. Deze trend zorgt er mee voor dat er een druk ontstaat op de woningmarkt waar er steeds meer behoefte is aan kleine, betaalbare woningen.

Alleen wonen kan – maar hoeft niet – een risico inhouden op eenzaamheid, weinig netwerk, beperkt inkomen...

KWETSBAARHEDEN

HUISHOUDTYPES

Tabel 4 | Huishoudenstypes (2021)

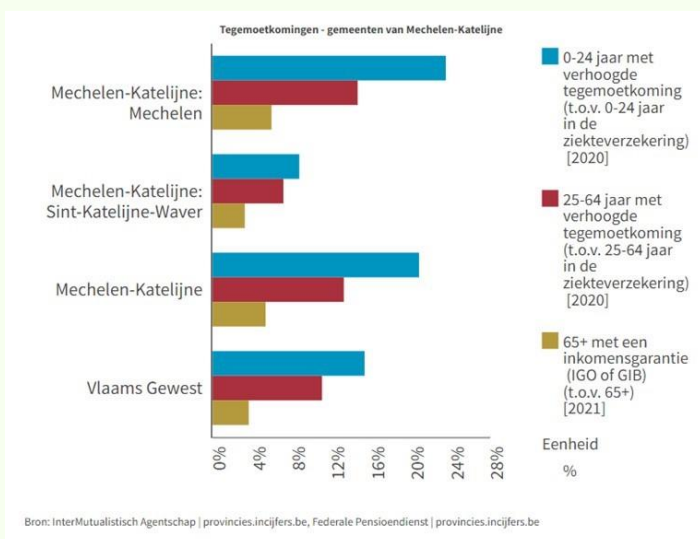
	private huishoudens	alleenwonend	meerpersoonshuishoudens met minstens 1 minderjarig kind	meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen
Mechelen	36.762	12.844	9.478	14.440
Sint-Katelijne-Waver	8.448	2.231	2.234	3.983
Mechelen-Katelijne	45.210	15.075	11.712	18.423
Vlaams Gewest	2.859.229	922.632	699.367	1.237.230

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Als je bovenstaande tabel goed bekijkt, merk je dat de groep met huishoudens, waar kinderen deel van uitmaken, slechts 1 op de 4 huishoudens uitmaakt. We weten dat er veel acties gericht zijn naar gezinnen met kinderen. We moeten ons er echter van bewust zijn dat we met dit soort acties 3 op de 4 huishoudens niet bereiken.

KWETSBAARHEDEN

TEGEMOETKOMINGEN

Verhoogde tegemoetkoming is de beste indicator van kwetsbaarheid o.w.v. armoede. We zien dat er veel kinderen en jongeren (0-24j) opgroeien in gezinnen met recht op verhoogde tegemoetkoming. Als we de cirkel van generatiearmoede willen doorbreken, zullen we op deze doelgroep moeten inzetten.

KWETSBAARHEDEN

WERKENDEN

Werkenden naar herkomst

In % t.o.v. inwoners

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

	Mechelen	Sint - Katelijne - Waver	Vlaams Gewest
(t.o.v. inwoners)	43,7	45,9	44,0
geen vreemde herkomst gekend (t.o.v. geen vreemde herkomst gekend)	48,2	46,4	46,2
vreemde herkomst EU (t.o.v. vreemde herkomst EU)	48,8	49,9	41,5
vreemde herkomst niet-EU (t.o.v. vreemde herkomst niet-EU)	31,4	36,7	32,5

Werkloosheid veroorzaakt vaak armoede. We zien in ELZ Mechelen-Katelijne een goede werkzaamheidsgraad onder de inwoners van Belgische en van EU herkomst. Maar de lage werkzaamheid onder de groep mensen met een niet-EU herkomst vraagt om gerichte acties. We weten dat dit aantal kan te maken hebben met het hoger aantal personen dat niet op zoek gaat naar werk (vooral huisvrouwen). Vaak wordt er in die richting gekeken om deze mensen te gaan motiveren om te huidige krapte op de arbeidsmarkt te helpen invullen. Tewerkstelling zou zowel hun persoonlijke situatie als de maatschappelijke situatie kunnen helpen verbeteren.

KWETSBAARHEDEN

BASISONDERWIJS

Risicokenmerken leerlingen BO

naar woonplaats, aantal en % t.o.v. In BO

Bron: Departement Onderwijs en

Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

	leerlingen gewoon BO [aantal]	leerlingen basisonderwijs met een laag opgeleide moeder [%]	leerlingen basisonderwijs die een schooltoelage ontvangen [%]	leerlingen basisonderwijs die thuis geen Nederlands spreken [%]
Mechelen	10.361	29,2	48,2	23,5
Sint -Katelijne -Waver	2.173	14,8	28,8	9,6
Mechelen -Katelijne	12.534	26,7	44,8	21,1
Vlaams Gewest	659.653	19,9	38,3	21,1

Er is al veel gesproken over Gelijke Onderwijs Kansen (GOK). Het is niet zo dat iedereen gelijk aan de start vertrekt. Kinderen die opgroeien in kwetsbare situaties vertrekken aan de start van het basisonderwijs al met een gevoelige achterstand.

Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat er indicatoren zijn voor deze achterstand. Zo hebben kinderen met een laag opgeleide moeder, met een schooltoelage en met een gezin waar de thuistaal niet Nederlands is, het veel moeilijker om zich de leerinhouden van het lager onderwijs eigen te maken.

KWETSBAARHEDEN

DE VRAAG

Is inzicht in deze kwetsbaarheden helpend voor de hulpverlening?

Gaan we actief met deze info over kwetsbaarheden aan de slag?
bv. doelgroepen targetten

Vandaag zijn er al vele acties, die zich richten naar kwetsbare doelgroepen: er is straathoekwerk, er zijn outreachende projecten, er worden proactieve werkvormen ingezet, er zijn twee armoedeorganisaties in de stad Mechelen, er is opvoedingsondersteuning...

Toch worden niet alle doelgroepen even goed bereikt. We botsen op wachtlijsten, voor sommigen veroorzaakt stigmatisering een drempel, het aantal complexe zorgnoden neemt toe, we krijgen te maken met zorgmijders (of beter mensen waarvoor de aanpak van ons zorgsysteem tekort schiet)...

In de zorg van de toekomst zal er meer moeten samengewerkt worden, expertisedeling, multidisciplinaire intervisie... We zien veel verbeterkansen in het inzetten op netwerking. En laat dat nu net de missie van onze Eerstelijnszone zijn.

2.3. Onderregistratie

Bij het bestuderen van de cijfers in onze kwantitatieve omgevingsanalyse, stelden de Thomas More onderzoekers de vraag of ze wel de meest juiste en/of de meest relevante cijfers gepresenteerd kregen. Zo viel het hen op dat de prevalentie van diabetes in onze ELZ lager ligt dan het Vlaamse gemiddelde. Dit terwijl de grote groep mensen met een Magreb herkomst in onze regio, genetisch net veel gevoeliger is voor het ontwikkelen van Diabetes. Het betreffende

cijfer zou kunnen wijzen op een groep diabetici die niet geregistreerd worden wegens bvb. niet in orde met hun mutualiteit.

ONDERREGISTRATIE

GEREGISTREERD

	Mechelen	Sint-Katelijne-Waver	Mechelen-Katelijne	Vlaams Gewest
statuut chronische aandoeningen (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [%] [2018]	9,7	11,3	10,0	11,3
prevalentie diabetes per 1.000 personen in de ziekteverzekering [%] [2018]	54	51	53	56
gemiddelde BEL-score gezinszorg 65+ jaar [bel_score] [2020]	27,5	27,7	27,6	28,3
personen erkend door DG Personen met een handicap per 1.000 inwoners 18+ jaar [per 1.000] [2022]	48,56	56,79	50,21	62,25

Bron: Intermutualistisch agentschap provincies.incijfers.be

De hogere cijfers voor baarmoederhalscreening in onderstaande slide zouden erop kunnen wijzen dat meer vrouwen deelnemen aan deze screenings omdat een aantal van die screenings automatisch gebeurt als vrouwen zwanger zijn (en zich dus niet extra moeten inzetten om deel te nemen aan dit bevolkingsonderzoek).

ONDERREGISTRATIE

SCREENING

	borstkankerscreening (t.o.v. vrouwen 50-69 jaar)	baarmoederhalskankerscreening (t.o.v. vrouwen 25-64 jaar)	darmkankerscreening (t.o.v. 51-74 jaar) (1)
Mechelen	58,3	61,5	58,6
Sint-Katelijne -Waver	60,8	66,9	67,4
Mechelen -Katelijne	58,8	62,5	60,6
Vlaams Gewest	61,6	62,6	63,5

Waarden: %
Bron: Centrum voor kankeropsporing vzw

ONDERREGISTRATIE

DE VRAAG

Zijn we tevreden met deze resultaten?

Willen we inzetten op beter bereik?

Hebben we andere gegevens over wat er echt gebeurt?

Vandaag wordt al heel veel geregistreerd. Toch moeten we steeds goed nadenken of de gegevens die we verzamelen wel relevant zijn en of we niet nog andere gegevens moeten verzamelen.

We denken hierbij bvb. aan het opvragen van jaarverslagen van de organisaties die deel uitmaken van onze zorgraad. We denken bvb. aan het aantal georganiseerde Multi Disciplinair Overleg (MDO's) in onze ELZ als indicatie voor geïntegreerde zorg...

Toch willen we hier ook wijzen op de beperkte mankracht binnen de eerstelijnszones. En willen we het signaal geven dat er nu al heel veel energie is gegaan naar het verzamelen van al deze gegevens.

Wij willen een pleidooi houden om op Vlaams niveau goed na te denken over de gewenste cijfers en om de statistici van Provincies in Cijfers aan de slag te laten gaan om de meest relevante gegevens uit de beschikbare databanken te trekken. Je kan op dit moment op de website van 'Provincies in Cijfers' al heel mooie rapporten vinden met een analyse van de eerstelijnszones op een ganse lijst van kenmerken. Waarom niet aan deze statistici een uitgebreidere lijst van gewenste data bezorgen zodat de medewerkers en zorgraadsleden van de ELZ's niet zelf op zoek moeten gaan naar die cijfers, maar zich kunnen baseren op een uitgebreid rapport dat hen aangeleverd wordt. Dit zou hééél veel tijd kunnen besparen.

2.4. Netwerk maken

De Zorgraad in een eerstelijnszone is een netwerkorganisatie. We nemen in onze ELZ al veel initiatieven waarin zorgprofessionals elkaar kunnen tegenkomen en waarin ze beter met elkaar gaan samenwerken. We zijn bezig met de implementatie van ZIPSTER, we zitten in de stuurgroep die werkt aan de uitrol van de Born in Belgium tool, we werken mee aan Zorgzame Buurten, we

organiseren NICE2KNOW netwerklunches, we gaan met de deelnemende organisaties van onze Zorgraad in dialoog over hun inzet op gezondheidsvaardigheden...

We zitten ook in andere netwerken: we zijn lid van het netwerkcomité Emergo (Geestelijke Gezondheidszorg) en we zitten in de stuurgroep voor de uitrol van de RIZIV-conventie voor (eerstelijns) psychologen en orthopedagogen in de Emergo regio. We zijn ook lid van de stuurgroep voor oprichting en opvolging van een Kruispunt (Geestelijke Gezondheid in de eerste lijn) in Mechelen. We werken ook nauw samen met Trawant: het netwerk van de Jeugdhulp partners in onze regio.

In de dagelijkse werking van de zorg en welzijnsprofessionals in onze regio zijn de MDO's (Multi Disciplinair Overleg) al een goed gekende samenwerkingsvorm. Waar medewerkers van verschillende organisaties elkaar kennen, zien we vaak mooie samenwerking ontstaan.

We denken dat er zich in de toekomst almaar meer complexe problematieken zullen voordoen, waardoor dat samenwerking een noodzakelijke voorwaarde zal worden om nog een gepast antwoord te kunnen formuleren met afstemming tussen meerdere deelantwoorden.

Toch zijn er ook drempels: tijdsgebrek om in te gaan op overleg, verschillende motivatie tot samenwerking, een tekort aan financieringsmodellen voor zorgactoren als incentive voor samenwerking. Ook beroepsgeheim en gebrek aan een gezamenlijk dossier kunnen belemmerend werken.

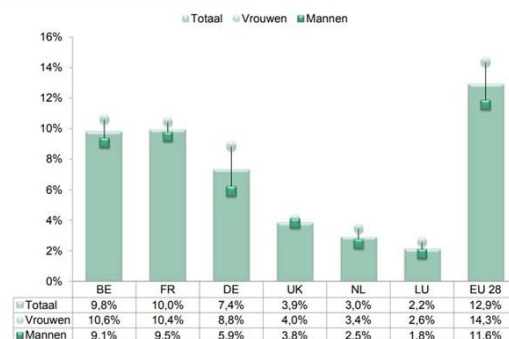
Over één ding is iedereen het eens: we hebben nood aan concrete projecten die ons uitdagen om effectief ons gedrag te gaan aanpassen en in realiteit de samenwerking aan te gaan.

NETWERKMAKEN

DIGITAAL

Grafiek 2.11. Percentage individuen (16-74 jaar) die nog nooit het internet gebruiken

Bron: ICT-enquête huishoudens en individuen (2017), FOD Economie - AD Statistiek - Statistics Belgium, Eurostat.

Tabel 2.14 geeft de cijfers weer over het aantal mensen dat getroffen wordt door de digitale kloof in 2017, op basis van verschillende criteria (soms gecombineerd): inkomen (van het gezin), leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. Het aandeel varieert erg sterk, het ligt tussen =0 % en 26,5 %.

Als we bvb. gaan werken aan gezondheidsvaardigheden van de PZON in onze ELZ, zullen de organisaties zich sterk bewust moeten zijn van de digitale kloof die ervoor zorgt dat in ons land nog meer dan 9% van de bevolking geen toegang heeft tot de digitale wereld. Dit is een

problematiek die op meerdere fronten tegelijk moet aangepakt worden: de stad kan bvb. hardware ter beschikking stellen aan kansengroepen, de Ligo centra voor basiseducatie kunnen cursussen geven aan digibeten, de organisaties kunnen ervoor zorgen dat hun aanbod ook niet digitaal bereikbaar blijft...

NETWERKMAKEN

TOEGANG

Waarden: %

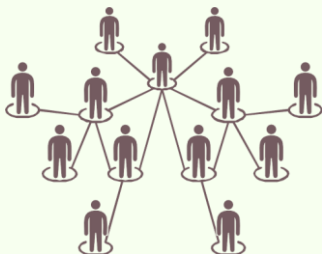
Bron: Centrum voor kankeropsporing vzw

	borstkankerscreening (t.o.v. vrouwen 50-69 jaar)	baarmoederhalskankerscreening (t.o.v. vrouwen 25-64 jaar)	darmkankerscreening (t.o.v. 51-74 jaar (1))
Mechelen	58,3	61,5	58,6
Sint-Katelijne -Waver	60,8	66,9	67,4
Mechelen -Katelijne	58,8	62,5	60,6
Vlaams Gewest	61,6	62,6	63,5

Als we willen inzetten op bvb. preventie en vroegdetectie, zullen we dit in de toekomst veel meer moeten doen in netwerkverbanden.

NETWERKMAKEN

DE VRAAG

wat doen we met nood aan zorg en belasting van systeem?

Hoe maken we netwerk en laten we samen niet los?

Wat is ieders verantwoordelijkheid?

3. Conclusie

De Denk- en Doedag in oktober is vertrokken van een driver statement:

Hoe kunnen we het abstracte begrip van geïntegreerde zorg lokaal steeds meer concretiseren en zichtbaar maken waarbij ieder vanuit zijn eigen specialiteit en werking de verbinding weet te leggen met de lokale zorg- en welzijnsactoren (zonder de informele zorgverstrekkers uit het oog te verliezen) met als doel een persoonsgerichte en toegankelijke zorg te bieden voor iedereen?

We vonden het fijn om te merken dat het besef is gegroeid dat er een sence of urgency is om samen te werken aan geïntegreerde zorg in onze eerstelijnszone. We hebben bij velen de goesting gevoeld om aan de slag te gaan.

Er is een sterk appèl vanuit de groep om concrete acties te gaan realiseren.

We hebben ook het gevoel dat iedereen geboeid is door het concept geïntegreerde zorg en hebben daarom beslist om iedereen van de Zorgraad het boek 'Geïntegreerde Zorg – werken aan samenwerking' (onder redactie van Jo Vandeurzen en Stef Steyaert) aan te bieden.

Geïntegreerde Zorg is op zich een abstract begrip en vraagt om een specifieke richting om dit te gaan realiseren. De Scirocco-tool met zijn 12 dimensies van geïntegreerde zorg helpt ons om concrete acties te positioneren in het grotere geheel. Zo kunnen we onze actie - om ZIPSTER te implementeren in onze ELZ - plaatsen in de dimensies 'digitale infrastructuur' en 'obstakels verwijderen'.

En zo maken we naadloos de overgang naar Deel III van onze omgevingsanalyse: het verslag van onze Consensusworkshop in juni 2022 aan de hand van de Scirocco tool.

DEEL III: CONSENSUSWORKSHOP – Scirocco

ELZ Mechelen heeft de Zorgraad-vergadering van 14 juni 2022 gewijd aan een consensusworkshop volgens het Scirocco model, begeleid door **Sjoert Holtackers** en **Solvejg Wallyn** van VIVEL.

Internationaal wordt het Scirocco model gehanteerd in 41 landen; Ugent steunt dit project voor Vlaanderen.

In een ELZ draait het om stimuleren en versterken van ‘geïntegreerde zorg’. Scirocco definieert 12 dimensies als het gaat om geïntegreerde zorg. Door aan deze 12 dimensies te werken kan je groeien en kan je komen tot een sterke geïntegreerde zorg in de ELZ. Scirocco geeft structuur, is een kapstok waaruit we prioriteiten stellen.

We hebben tijdens de consensus-workshop 4 dimensies besproken:

Dimensie 1: Bereidheid tot verandering

Door de vele bestuurswissels en door de Corona-periode is er wel wat verloren gegaan van het appèl tot veranderen dat mee uitgedragen werd door de eerste trekkers in onze Zorgraad. We willen dat de bestuursvergaderingen geen praatbarak zijn, maar dat het voldoende concreet gaat en behapbaar is. Voor een aantal bestuursleden betekent de Zorgraad een enorme verrijking van hun kijk op de zorg en welzijnswereld.

Binnen de Zorgraad moet de interne dialoog gestimuleerd worden en we moeten genoeg naar buiten komen om zoveel mogelijk zorgverstrekkers en welzijnswerkers mee in het bad van de geïntegreerde zorg te trekken.

Het beleidsplan is er en moet ook in de toekomst een houvast blijven bieden om stap voor stap te werken aan geïntegreerde zorg.

Dimensie 2: structuur en bestuur

De Zorgraad heeft een goed uitgewerkte structuur met vertegenwoordiging van de verschillende clusters. Toch wordt het vaak ervaren als een log instrument. Veel bestuurders vragen zich ook af of ze wel de competenties hebben om bij te dragen aan beleidsbeslissingen.

Als netwerkorganisatie heeft de Zorgraad voor de leden/deelnemers al wel een grote betekenis; als beslissingsorgaan moeten we nog groeien. We denken dat het helpend kan zijn om de rollen binnen de Zorgraad beter te definiëren. Voor de meeste leden is er meer dynamiek in de kleinere werkgroepen rond de Acties van het Beleidsplan, dus moeten we die werkgroepen zeker voldoende ondersteunen om hun werk te doen. We zullen dit thema agenderen op één van de volgende Zorgraden om tot concrete verbetervoorstellen te komen.

Dimensie 6: obstakels wegwerken

Deze dimensie gaat over het detecteren van signalen in de ELZ – over het wegwerken van de gesignaleerde obstakels – over drempels die de PZON ervaart...

We hebben momenteel geen expliciet systeem om signalen te capteren binnen onze Zorgraad. Mogelijks kunnen we dit 2 x per jaar agenderen op een Zorgraad.

Daarnaast kunnen we zeker ook ten rade gaan bij onze lokale besturen die hier ongetwijfeld al veel verder in staan. En bij andere ELZ's. Zo heeft ELZ Gent al een goed systeem van

signaaldetectie uitgewerkt. We gaan zo snel mogelijk aan de slag met een systeem om signalen te capteren, te bewaren, te prioriteren en aan te pakken.

We verwachten van de uitwerking van ons KBS project 'Gezondheidsvaardige Organisaties' dat dit concreet zal helpen om drempels voor de PZON weg te werken.

Ons ZIPSTER project wil een antwoord bieden op drempels bij doorverwijzingen van zorgprofessionals naar welzijnspartners.

Dimensie 7: populatiegerichte benadering

De Zorgraad wil begrijpen welke noden er zijn in de ELZ met focus op kwetsbare groepen. Om dat kwaliteitsvol te doen dient dit gebaseerd te zijn op 'data' en dienen we concrete stappen te zetten om gericht bepaalde doelgroepen beter te gaan bereiken. De kwantitatieve omgevingsanalyse in Deel I kan hierbij als uitgangspunt dienen.

In de werking van het vaccinatiecentrum kreeg de populatiemanager de opdracht om acties te ondernemen naar specifieke doelgroepen.

We werken als ELZ mee aan het project 'Zorgzame Buurten' waar men ook een populatiegerichte benadering wil toepassen.

Ook in ons KBS project 'Gezondheidsvaardige Organisaties' willen we met de organisaties uit onze Zorgraad in dialoog gaan om bepaalde doelgroepen te gaan versterken.

Tenslotte tracht ons Mantelzorgproject (ism Thomas More) om de verschillende groepen Mantelzorgers beter in kaart te brengen zodat het ondersteunings-aanbod ook beter op hen kan afgestemd worden

Algemeen werd het Scirocco model ervaren als een goede overkoepelende kapstok om alle concrete deelacties in onze ELZ aan op te hangen zodat we steeds niet alleen de bomen maar ook het bos blijven zien.